

Biblioteca GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

*Incredibila și trista
poveste
a Candidei Eréndira
și a bunicii sale fără
suflet*

Traducere din limba spaniolă
TUDORA ȘANDRU MEHEDINȚI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

Incredibila și trista poveste a candidiei Eréndira
și a bunicii sale fără de suflet / Gabriel García Márquez; trad.:
Tudora Șandru Mehedinți. - București: RAO International
Publishing Company, 2007

ISBN 978-973-103-461-4

I. Șandru Mehedinți, Tudora (trad.)

821.134.2(861)-32-135.1

RAO International Publishing Company

Grupul Editorial RAO

Str. Turda nr. 117-119, București, ROMÂNIA

www.raobooks.com

www.rao.ro

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

*La increíble y triste historia de la cándida Eréndira
y de su abuela desalmada*

© Gabriel García Márquez, 1972

Fotografia copertei

Florica Zahiu

© RAO International Publishing Company, 2007
pentru versiunea în limba română

2007

ISBN 978-973-103-461-4

**UN DOMN FOARTE BĂTRÂN
CU NIȘTE ARIPI URLAȘE**

După trei zile de ploaie omorâseră atâția crabi în casă, încât Pelayo a fost nevoit să străbată curtea inundată ca să-i arunce în mare, căci nou-născutul avusese toată noaptea fierbințeală și se părea că din pricina duhorii. Lumea era tristă începând din ziua de marți. Cerul și marea erau un amestec de cenușă, iar nisipul țărmului, care în martie strălucea ca pulberea de lumină, se prefăcuse într-o mocirlă de fructe de mare stricate. Lumina era atât de molcomă la amiază, încât atunci când s-a întors acasă, după ce-a aruncat crabii, lui Pelayo i-a venit greu să deslușească ce anume se mișca și se tânguia în fundul curții. A trebuit să se apropie foarte mult ca să descopere că era un bărbat bătrân, trântit pe burtă în noroi și care, cu toate că se străduia din răsuputeri, nu se putea ridica, fiindcă-l împiedicau aripile sale uriașe.

Speriat de coșmarul acela, Pelayo dădu fuga s-o caute pe Elisenda, nevastă-sa, care-i puneă comprese copilului bolnav, și o duse în fundul curții. Se uitară amândoi la trupul căzut cu o uimire mută. Era îmbrăcat ca un negustor de haine vechi. Îi mai rămăseseră doar câteva smocuri decolorate pe țeasta pleșuvă și foarte puțini dinți în gură, iar

condiția-i jalnică de străbunic ud până la piele îi răpise orice măreție. Pelayo și Elisenda îl priviră îndelung și cu atâta luare-aminte, că își reveniră foarte repede din uimire și ajunseră să-l găsească oarecum familiar. Atunci se încumetară să-i vorbească și el le răspunse într-un grai de neînțeles, dar cu o voce răsunătoare de navigator. Și astfel trecură peste neajunsul cu aripile și socotiră pe bună dreptate că era un naufragiat solitar de pe vreo navă străină scufundată de furtună. Totuși chemară o vecină care știa totul despre viață și moarte, iar ei i-a fost de-ajuns o privire pentru a le îndrepta greșeala.

– Este un înger, le zise. Precis că venea după copil, însă bietul de el e atât de bătrân, încât l-a doborât ploaia.

A doua zi toată lumea aflase că la Pelayo acasă era un înger în carne și oase, captiv. Cu toată convingerea vecinei atotștiutoare, care susținea că îngerii din vremurile astea erau supraviețuitorii fugari ai unei tainice uneltiri cerești, nu i-a lăsat inima să-l omoare cu parul. Pelayo l-a păzit din bucătărie toată după-amiaza, înarmat cu bâta lui de pândar, și înainte de a se duce la culcare, l-a scos târâș din mocirlă și l-a închis cu găinile în țarcul împrejmuț cu sârmă. La miezul nopții, când ploaia a stat, Pelayo și Elisenda continuau să omoare crabi. La scurtă vreme, copilul se deșteptă fără fierbințeală și avu poftă de mâncare. Atunci se simțiră mărimumoși și hotărâră să pună îngerul pe o plută, cu apă de băut și provizii pe trei zile, și să-i dea drumul în largul mării, lăsându-l în voia sorții. Însă când ieșiră în curte, odată cu revărsatul zorilor, îi găsiră pe toți vecinii în dreptul țarcului, hârjonindu-se cu îngerul fără pic de evlavie și aruncându-i

resturi de mâncare printre ochiurile gardului de sârmă, de parcă n-ar fi fost o ființă supranaturală, ci un animal de circ.

Părintele Gonzaga sosi înainte de șapte, pus pe jar de vestea de necrezut. La ceasul acela erau adunați acolo curioși mai puțin ușuratici decât cei veniți în zori, făcând tot felul de presupuneri în legătură cu viitorul captivului. Cei mai naivi socoteau că avea să fie ales primarul lumii. Alții, mai puțin îngăduitori din fire, credeau că avea să fie ridicat la gradul de general cu cinci stele ca să câștige toate bătăliile. Unii, vizionari, nădăjduiau să fie păstrat de prăsilă, spre a zămisli pe pământ o stirpe de oameni înaripați și înțelepți, care să aibă grijă de întregul Univers. Însă părintele Gonzaga fusese un vajnic tăietor de lemne înainte de a se face preot. Se înființă lângă împrejmuirea de sârmă, răsfoi în grabă catehismul și ceru apoi să i se deschidă poarta pentru a-l putea cerceta de aproape pe bărbatul acela nenorocit care părea mai curând o uriașă găină decrepită printre celelalte găini descumpănite. Stătea într-un colț, uscându-și la soare aripile întinse, printre cojile de fructe și resturile de mâncare aruncate de cei care veniseră să-l vadă cu noaptea în cap. Străin de necuviințele lumii, abia dacă-și ridică ochii de negustor de vechituri și murmură ceva pe limba lui când părintele Gonzaga intră în țarc și-i dădu ziua bună pe latinește. Părintele a fost încercat atunci de prima bănuială că era un impostor, dându-și seama că nu înțelegea limba Domnului și că nici nu știa să-i salute pe trimișii săi. Luă aminte apoi că, văzut de aproape, părea cât se poate de pământean: avea mirosul de neîndurat al cuiva murat de ploaie, partea de dedesubt a aripilor plină de alge parazite,

penele cele mai mari răvășite de vânturile de uscat, și nimic din natura-i mizeră nu se potrivea cu aleasa demnitate a îngerilor. Atunci părăsi țarcul și printr-o scurtă predică îi preveni pe curioși de primejdiile credulității. Le aminti că diavolul are prostul obicei de a recurge la șiretlicuri de carnaval pentru a-i zăpăci pe cei nehibzuiți. Argumentă că dacă aripile nu sunt elementul principal ce determină diferențele dintre un uliu și un aeroplan, cu atât mai puțin pot fi hotărâtoare pentru a recunoaște îngerii. A făgăduit totuși să-i trimită o scrisoare episcopului, pentru ca acesta să scrie la rândul lui primatului și acesta să scrie la rândul lui Suveranului Pontif, astfel încât verdictul final să vină de la instanțele cele mai înalte.

Însă prevederea sa a fost sămânță aruncată în vânt. Vestea despre îngerul captiv se răspândi atât de repede, încât după câteva ceasuri, în curte se iscase o larmă ca la piață și a fost nevoie să fie adusă trupa înarmată cu baionete pentru a stăvili iureșul gata să răstoarne casa. Elisenda, cu șira spinării încovoiată de veșnicul măturat al gunoiului de la bălci, a avut atunci ideea nemaipomenită de a împrejmui curtea și a cere cinci bănuți la intrare celor care voiau să vadă îngerul.

Veniră curioși până și din Martinica. Veni un circ ambulant cu un acrobat zburător, care trecu de mai multe ori vâjâind peste mulțime, însă nimeni nu-l luă în seamă fiindcă aripile-i nu erau de înger, ci de liliac sideral. Veniră, sperând să se însănătoșească, bolnavii cei mai nenorociți din Caraibi; o biată femeie care încă de mică își număra bătăile inimii și căreia acum nu-i mai ajungeau numerele, un jamaican care nu putea dormi fiindcă-l chinuia zgomotul stelelor, un lunatic

care se scula noaptea ca să strice adormit ceea ce făcuse ziua și mulți alții, cu metehne mai puțin grave. În toiul acelei nebunii a naufragiului care făcea pământul să se cutremure, Pelayo și Elisenda erau fericiți de oboseală, căci în mai puțin de o săptămână umpluseră odăile cu bani, iar șirul de peregrini care încă își mai așteptau rândul să intre ajungea până dincolo de zare.

Îngerul era singurul care nu participa la propria-i întâmplare. Își petrecea timpul încercând să-și găsească un loc mai comod în cuibul de împrumut, năucit de căldura infernală a opaițelor și a lumânărilor pe care i le rezemau de țărcul de sârmă. La început au încercat să-i dea să mănânce cristale de camfor care, după știința vecinei atotștiutoare, erau hrana specifică îngerilor. Dar el le refuză tot așa cum refuză, fără să le guste, bucatele aduse ca pentru papa însuși de penitenți, și nu s-a aflat niciodată dacă din pricină că era înger sau pur și simplu bătrân nu mânca altceva decât terci de vinete. Singura-i virtute supranaturală părea să fie răbdarea. Mai cu seamă la început, când găinile îl ciuguleau de zor în căutarea paraziților stelari ce i se înmulțeau în aripi, iar schilozii îi smulgeau penele pentru a-și atinge cu ele cioturile, când până și cei mai miloși aruncau cu pietre în el, încercând să-l facă să se scoale ca să-l vadă pe de-a-ntregul. Singura dată când reușiră să-l înfurie a fost atunci când l-au ars pe o coastă cu un fier înroșit de marcat juncanii, pentru că stătea de atâtea ceasuri nemișcat, încât îl socotiră mort. Se trezi speriat, răcnind într-o limbă de neînțeles, cu ochii în lacrimi, și bătut de două ori din aripi, stârnind un vârtej de găinaț și de pulbere lunară și o vijelie de panică ce nu părea din

această lume. Cu toate că mulți crezură că reacția lui nu fusese pricinuită de furie, ci de durere, de atunci se feriră să-l mai supere, fiindcă mai toți înțeleseseră că resemnarea lui nu era aceea a unui erou aflat într-o retragere binemeritată, ci aceea a unui cataclism în repaus.

Părintele Gonzaga înfruntă frivolitatea mulțimii cu formule de inspirație casnică, până când avea să primească o părere hotărâtoare asupra naturii captivului. Dar ștafeta de la Roma pierduse noțiunea de urgență. Își petreceau timpul cercetând dacă surghiunitul avea buric, dacă graiul său avea vreo legătură cu aramaica, dacă putea încăpea de mai multe ori în vârful unui ac cu gămălie sau dacă nu era pur și simplu un norvegian cu aripi. Scrisorile acelea cumpătate s-ar fi tot dus și întors în vecii vecilor, dacă o întâmplare providențială n-ar fi pus capăt frământărilor preotului.

Se nimeri ca în zilele acelea, printre multe alte atracții de pe la bâlciurile rătăcitoare din Caraibi, să fie adus în sat spectacolul trist pe care îl oferea fata prefăcută în păianjen pentru că nu-și ascultase părinții. Nu numai că biletul de intrare ca să fie văzută era mai ieftin decât cel pentru a-l vedea pe înger, dar mai aveai și dreptul să-i pui tot felul de întrebări despre starea-i absurdă și s-o cercetezi de-a fir-a-păr, pentru ca nimeni să nu se îndoiască de realitatea acelei orori. Era o tarantulă înspăimântătoare, de mărimea unui berbec și cu capul de fecioară tristă. Dar ceea ce era cu adevărat îngrozitor nu era înfățișarea ei de neînchipuit, ci durerea sinceră cu care povestea amănuntele nenorocirii ei: aproape copilă fiind, fugise de acasă ca să meargă la un bal și când se întorcea prin pădure, după ce dansase toată noaptea fără să aibă

voie, un tunet cumplit despică cerul în două și prin crăpătura iscată ieși fulgerul de pucioasă ce o prefăcu în păianjen. Singura-i hrană erau boțurile de carne mărunțită pe care sufletele miloase se îndurau să i le arunce în gură. Un astfel de spectacol, încărcat de atâta adevăr omenesc și de învățături de minte atât de temeinice, trebuia să-l învingă fără să vrea pe cel al unui înger disprețuitor care abia dacă binevoia să-i privească pe muritori. Pe deasupra, puținele minuni puse pe seama îngerului dezvăluiau o oarecare tulburare a minții, cum a fost minunea cu orbul care nu-și recăpătă vederea, dar căruia îi ieșiră trei dinți noi, și cea cu damblagiul care n-a putut merge, dar a fost gata să câștige la loterie, și cea cu leprosul căruia îi crescură fire de floarea-soarelui pe răni. Minunile acelea de consolare, care păreau mai curând glume în bătaie de joc, zdruncinaseră faima îngerului, iar fata prefăcută în păianjen sfârși prin a i-o face să piară. Și astfel părintele Gonzaga se vindecă pentru totdeauna de insomnie, iar curtea lui Pelayo rămase la fel de pustie ca atunci când plouase trei zile în șir și crabii mișunau prin odăile de culcare.

Stăpânii casei n-au avut de ce să se plângă. Cu banii adunați ridicară un conac cu două caturi, cu balcoane și terase cu grădini, cu praguri foarte înalte ca să nu mai intre crabii în timpul iernii și cu drugi de fier la ferestre să nu mai intre îngerii. Pelayo mai făcu o crescătorie de iepuri nu departe de sat și renunță de-a binelea la postul său amărât de pândar, iar Elisenda își cumpără niște papuci de satin cu tocuri înalte și o sumedenie de rochii de mătase în ape, ca acelea purtate duminica de doamnele cele mai invidiate de pe atunci. Țarul fu singurul loc care nu se învrednici de nici o

atenție. Și dacă vreodată au dat pe jos cu creolină și au ars tă-mâie înăuntru, n-au făcut-o spre a-l cinsti pe înger, ci pentru a îndepărta duhoarea de bălegar ce bântuia ca un strigoi pre-tutindeni, gata să prefacă noua casă într-una veche. La înce-put, când copilul învăță să facă primii pași, avuseră grijă să nu se apropie prea tare de țarc. Însă mai târziu își uitară teama și se deprinseră cu duhoarea, astfel că, înainte de a-și schimba dinții, copilul începuse deja să se joace în țarcul a cărui împrejmuire de sârmă ruginită se năruia. Îngerul se dovedi la fel de nepăsător cu el ca și cu ceilalți muritori, dar îndura năzdrăvăniile cele mai îndrăznețe cu blândețea unui câine care și-a pierdut orice nădejde. Amândoi se îmbolnă-viră de vărsat de vânt în același timp. Doctorul care l-a îngri-jit pe copil nu rezistă ispitei de a-l examina pe înger, și-i descoperi un suflu la inimă atât de puternic și atâtea zgo-mote la rărunchi, încât i se păru cu neputință ca acesta să mai fie încă în viață. Totuși, ceea ce l-a uimit cel mai tare a fost logica aripilor. Păreau atât de natural legate de acel or-ganism pe de-a-ntregul omenesc, că nu putea pricepe de ce nu aveau aripi și ceilalți oameni.

Când copilul se duse la școală, trecuse multă vreme de când soarele și ploaia distruseseră țarcul. Îngerul se târa pre-tutindeni ca un muribund fără stăpân. Îl alungau cu lovituri de mătură dintr-un dormitor și numai după o clipă dădeau peste el în bucătărie. Părea să se afle în atâtea locuri deodată, încât ajunseră să creadă că se dedublează, că se repetă pe sine prin toată casa, iar Elisenda, exasperată, striga scoasă din să-rite că era o nenorocire să trăiești în iadul acela plin de îngeri. Abia dacă mai putea mânca, ochii lui de negustor de vechituri

ajunseră atât de tulburi, încât se tot poticnea lovindu-se de țărui, și nu-i mai rămăseseră decât cioturile pleșuve de la ultimele pene. Pelayo îi aruncă o pătură și se milostivi de el, lăsându-l să doarmă în șopron, și abia atunci își dădura seama că noaptea era scuturat de friguri ce-l făceau să delireze în șarade de norvegian bătrân. A fost una dintre puținele dăți când s-au alarmat, fiindcă s-au temut că avea să moară, și nici măcar vecina atotștiutoare nu putuse să le spună ce era de făcut cu îngerii morți.

Totuși, nu numai că supraviețui celei mai grele ierni din câte-i fuseseră date, ci păru că se întremează odată cu primele raze de soare. Zăcu nemișcat zile în șir în colțul cel mai ferit al curții, unde nu-l vedea nimeni, și la începutul lui decembrie prinseră să-i crească pe aripi niște pene mici și aspre, pene de pasăre necunoscută, mare și bătrână, care păreau mai curând o nouă dovadă a decrepitudinii. Dar el trebuie să fi știut pricina acestor schimbări, căci se ferea din cale-afară să nu le vadă nimeni și să n-audă nimeni cântecele marinărești pe care le fredona uneori sub stele. Într-o dimineață, în vreme ce Elisenda tăia niște ceapă pentru prânz, un vânt ce părea din largul mării năvăli în bucătărie. Atunci ieși la geam și-l surprinse pe înger cum încerca să-și ia zborul. Era atât de stângaci, că făcu o brazdă ca de plug cu ghearele-i printre zarzavaturi, și era gata să doboare șopronul cu zbaterile aripilor sale vrednice de dispreț, care alunecau în lumină și nu-și găseau sprijin în văzduh. Dar izbuti să se înalțe. Elisenda scoase un oftat de ușurare, pentru ea și pentru el, când îl văzu trecând peste cele din urmă case, susținându-se cu chiu cu vai în văzduh, cu un fâlfâit temător din aripi ca un vultur

senil. Continuă să-l vadă până termină de tăiat ceapa și-l tot văzu până când n-a mai fost cu putință să-l zărească, fiindcă atunci nu mai era o opreliște în viața ei, ci un punct imaginar în zare, deasupra mării.

1968

MAREA TIMPULUI PIERDUT

Spre sfârșitul lui ianuarie, marea devenea tot mai furioasă, începea să arunce peste sat o murdărie densă și în câteva săptămâni totul se molipsea de agitația ei nesuferită. De atunci lumea-și pierdea orice interes, cel puțin până în decembrie, și nimeni nu mai rămânea treaz după ora opt. Însă în anul în care a venit domnul Herbert marea nu s-a schimbat, nici măcar în februarie. Dimpotrivă, ajunse tot mai lină și fosforescentă, iar în primele nopți din martie răspândi o mireasmă de trandafiri.

Tobías o simți. Avea sângele dulce pentru crabi și cea mai mare parte din noapte și-o petrecea alungându-i din pat, până când revenea briza și reușea să doarmă. În lungile-i insomnii învățase să deslușească orice schimbare în aer. Astfel că, atunci când simți mireasmă de trandafiri, nu trebui să deschidă ușa pentru a ști că venea dinspre mare.

Se sculă târziu. Clotilde făcea focul în curte. Briza era răcoroasă și toate stelele păreau la locul lor, dar era greu să le numeri până în zare din pricina luminilor mării. După ce își bău cafeaua, Tobías simți un iz al nopții în cerul gurii.

- Azi-noapte, își aminti, s-a întâmplat ceva tare ciudat.

Clotilde, bineînțeles, nu simțise nimic. Dormea atât de adânc, că nici măcar nu-și amintea visele.

- Era un miros de trandafiri, spuse Tobías, și sunt sigur că venea dinspre mare.

- Nu știu a ce miros trandafirii, zise Clotilde.

Poate că era adevărat. Satul era arid, cu un pământ aspru, crăpat de salpetru, și numai la răstimpuri cineva aducea din altă parte vreun buchet de flori ca să-l azvârle în mare din locul de unde se aruncau morții.

- E același miros pe care-l avea înecatul din Guacamayal, spuse Tobías.

- Mă rog, zâmbi Clotilde, dacă era un miros plăcut, poți fi sigur că nu venea dinspre marea asta.

Era, într-adevăr, o mare neîndurătoare. În anumite perioade, năvoadele nu adunau decât gunoaie, iar ulițele satului erau pline de pești morți, când se retrăgea marea. Dinamita scotea la suprafață doar rămășițele unor naufragii de odinioară.

Puținele femei care rămâneau în sat, cum era Clotilde, spumegau de furie. Asemeni ei, soția bătrânului Iacob, care în dimineața aceea se deșteptă mai devreme ca de obicei, dretică prin casă și ajunsese la momentul gustării cu o expresie dușmănoasă pe chip.

- Ultima mea dorință, îi spuse soțului, este să fiu îngropată de vie.

O spuse ca și când s-ar fi aflat pe patul de moarte, dar era așezată doar în capul mesei, într-o sufragerie cu ferestre mari prin care intra din belșug lumina de martie, scaldând toată casa. În fața ei, potolindu-și foamea molcomă, stătea

bătrânul Iacob; un bărbat care o iubea atât de mult și de atâta vreme, încât nu putea concepe nici o suferință care să nu pornească de la nevastă-sa.

- Vreau să mor cu convingerea că mă vor pune în pământ, ca pe oamenii de bine, continuă ea. Și pentru asta nu-mi rămâne decât să mă duc în altă parte, să mă rog de lume să-și facă milă și pomană îngropându-mă de vie.

- Nu trebuie să te rogi de nimeni, spuse foarte calm bătrânul Iacob. O să te duc eu.

- Atunci să mergem, spuse ea, pentru că o să-mi dau sufletul în curând.

Bătrânul Iacob o cercetă cu luare-aminte. Numai ochii îi rămăseseră tineri. Oasele făcuseră noduri pe la încheieturi și avea același aspect de pământ pustiit pe care, la urma urmelor, îl avusese totdeauna.

- Arăți mai bine ca niciodată, îi zise.

- Azi-noapte, suspină ea, am simțit miros de trandafiri.

- Nu-ți face griji, o liniști bătrânul Iacob. Astea-s lucruri care ni se întâmplă nouă, celor săraci.

- Nu-i asta, spuse ea. Întotdeauna m-am rugat să mi se vestească moartea cu puțin timp înainte, ca să mor departe de mare. Un miros de trandafiri, în satul ăsta, nu poate fi decât un semn de la Dumnezeu.

Bătrânului Iacob nu-i trecu altceva prin minte decât să-i ceară un răgaz ca să-și orânduiască lucrurile. Auzise spunându-se că oamenii nu mor când trebuie, ci când vor ei, și era nespus de îngrijorat de presimțirea nevestei. Ba chiar se întreabă dacă, odată sosit ceasul, va avea curajul s-o îngroape de vie.

La ora nouă deschise localul care înainte fusese o prăvălie. Puse în poartă două scaune și o măsuță cu tabla de dame și-și petrecu toată dimineața jucând cu adversari de ocazie. De pe locul lui vedea satul în ruină, casele dărăpănate cu urme vechi de culori șterse de soare și o fâșie de mare la capătul drumului.

Înainte de prânz, ca întotdeauna, începu să joace cu don Máximo Gómez. Bătrânul Iacob nu-și putea imagina un adversar mai uman decât un om care rămăsese nevătămat după două războaie civile, iar în cel de al treilea nu-și pierduse decât un ochi. După ce se lăsă învins o partidă, îl mai reținu pentru încă una.

– Spune-mi ceva, don Máximo, îl întreabă atunci, dumeata ai fi în stare să-ți îngropi de vie soția?

– De bună seamă, răspunse don Máximo Gómez. Crede-mă că nu mi-ar tremura mâna.

Bătrânul Iacob tăcu uimit. Apoi, după ce se lăsă văduvit de piesele lui cele mai bune, oftă:

– Pentru că, după cât se pare, Petra o să moară.

Don Máximo Gómez nu se tulbură. „În cazul ăsta, a spus, n-ai de ce s-o îngropi de vie.” Luă două piese și-și făcu o damă. Apoi aținti asupra adversarului privirea-i umezită de tristețe.

– Ce-a pățit?

– Azi-noapte, explică bătrânul Iacob, a simțit miros de trandafiri.

– Atunci o să moară jumătate de sat, zise don Máximo Gómez. În dimineața asta n-am auzit vorbindu-se despre altceva.

Bătrânul Iacob a fost nevoit să se străduiască din greu să piardă încă o dată fără să-l jignească. Luă masa și scaunele, închise prăvălia și se apucă să colinde peste tot căutând pe cineva care să fi simțit mirosul. În cele din urmă, numai Tobías era sigur. Așa încât îl rugă să vină pe la ei pe-acasă, ca din întâmplare, și să-i povestească totul nevestei lui.

Tobías făcu întocmai. La ora patru, dichisit ca de vizită, apăru pe coridorul unde soția bătrânului Iacob își petrecuse după-amiaza aranjându-i acestuia hainele de văduv.

Își făcu o intrare atât de tainică, încât femeia tresări de spaimă.

– Doamne Sfinte, exclamă ea, am crezut că-i arhanghelul Gabriel!

– Păi, nu-i așa, zise Tobías. Sunt eu și am venit să-ți povestesc ceva.

Ea își potrivi ochelarii și-și văzu mai departe de lucru.

– Știi despre ce-i vorba, spuse.

– Mă prind că nu, zise Tobías.

– Vorba e că azi-noapte ai simțit miros de trandafiri.

– Cum ai aflat? întrebă Tobías, dezamăgit.

– La vârsta mea, spuse femeia, ai atât timp să te tot gândești, că până la urmă ajungi să poți ghici.

Bătrânul Iacob, care-și lipise urechea de peretele din spațele prăvăliei, se îndreptă rușinat.

– Ce mai zici acum, femeie? strigă prin perete, apoi dădu ocol și se ivi în capătul coridorului. Atunci nu mai e ceea ce crezi tu.

– Sunt minciuni înșirate de băiatul ăsta, zise ea fără să ridice capul. N-a simțit nimic.

- A fost cam pe la unsprezece, zise Tobías, stăteam și alungam crabii.

Femeia isprăvi de cârpit un guler.

- Minciuni, insistă ea. Toată lumea știe că ești un mincinos. Rupse firul cu dinții și îl privi pe Tobías pe deasupra ochelarilor.

- Ceea ce nu înțeleg e că te-ai ostenit să-ți dai părul cu briantină și să-ți lustruiești pantofii numai ca să vii și să-mi arăți lipsă de respect.

De atunci începu Tobías să cerceteze marea. Atârna hamacul în galeria din patio și își petrecea noaptea așteptând, uimit de lucrurile ce se întâmplă pe lume în timp ce oamenii dorm. Nopti în șir auzi râcâitul disperat al crabilor ce se chinuiau să se cațere pe stâlpi, până când trecură atât de multe nopți, că obosiră să mai stăruie. Descoperi felul de a dormi al Clotildei. Auzi cum sforăiturile ei fluierătoare deveneau tot mai subțiri pe măsură ce căldura se întetea, până se prefăceau într-o singură notă lăncedă în toropeala lui iulie.

La început, Tobías cercetă marea cum o fac cei care o cunosc bine, cu privirea ațintită într-un singur punct al orizontului. A văzut-o schimbându-și culoarea. A văzut-o pierzându-și strălucirea, devenind înspumată și murdară, scoțând răgâieli pline de resturi când ploile cele mari îi răscoliră digestia furtunoasă. Încetul cu încetul a început s-o cerceteze asemenea celor care o cunosc cel mai bine, fără s-o mai privească măcar, dar fără s-o poată uita nici măcar în somn.

În august, soția bătrânului Iacob muri. Au găsit-o în zori, moartă în pat și au fost nevoiți s-o arunce ca pe toți morții în mare, fără flori. Tobías continuă să aștepte. Așteptase atâta,

încât starea aceea îi intrase în fire. Într-o noapte, pe când picotea în hamac, își dădu seama că se schimbaseră ceva în aer. Fusese o pală intermitentă, ca în acele timpuri în care vaporul japonez descărcase chiar în gura portului o încărcătură de ceapă stricată. După o vreme, mirosul ajunsese tot mai pătrunzător și nu se împrăștie până în zori. Numai atunci când avu impresia că putea să-l prindă în mâini ca să-l arate, Tobías a sărit din hamac și a intrat în camera Clotildei. O scutură de mai multe ori.

- E aici, îi spuse.

Clotilde trebui să îndepărteze mirosul cu degetele, ca pe o pânză de păianjen, pentru a se putea ridica în capul oaselor. Apoi se prăbuși iar pe așternutul călduț.

- Blestemat să fie, spuse.

Tobías ajunsese dintr-o săritură la ușă, ieși în mijlocul uliței și începu să strige. Strigă din răsputeri, răsuflă adânc și strigă mai departe, apoi tăcu, trase și mai mult aer în piept, și mirosul dăinuia pe mare. Însă nu răspunse nimeni. Atunci se duse să bată din poartă în poartă, chiar și pe la casele nimănui, până când zarva stârnită de el s-a amestecat cu cea a câinilor și a trezit toată lumea.

Mulți nu l-au simțit. Dar alții, mai cu seamă bătrânii, coborâră pe țarm să se desfete trăgându-l în piept. Era un parfum dens ce nu lăsa să se strecoare nici un miros din trecut. Unii, istoviți de a-l fi simțit atât de mult, se întoarseră acasă. Cei mai mulți însă rămaseră să-și termine somnul pe țarm. La revărsatul zorilor, mirosul era atât de pur, că-ți părea rău și să mai respiri.

Tobías a dormit aproape toată ziua. Clotilde l-a ajuns din urmă în timpul siestei și și-au petrecut după-amiaza

zbenguindu-se în pat, fără să închidă poarta din curte. Au făcut mai întâi ca râmele, apoi ca iepurii și la sfârșit ca broaștele țestoase, până când lumea a devenit tristă și a prins să se întunece. Mai rămâneau încă urme de trandafiri în văzduh. La răstimpuri, răzbătea până în odaia lor o undă de muzică.

– E de la Catarino, a spus Clotilde. Trebuie să fi venit cineva.

Veniseră trei bărbați și o femeie. Catarino s-a gândit că mai târziu puteau veni și alții și a încercat să repare gramofonul. Cum n-a izbutit, l-a rugat pe Pancho Aparecido, care se ocupa cu tot felul de reparații, fiindcă n-avea nicio dată nimic de făcut și mai avea și o cutie cu scule și niște mâini iscusite.

Localul lui Catarino era o casă de lemn retrasă, cu vedere spre mare. Avea un salon mare cu scaune și măsuțe și mai multe camere în spate. Pe când se uitau la Pancho Aparecido cum meșterea, cei trei bărbați și femeia beau în tăcere, așezați la tejghea, și căscau pe rând.

Gramofonul a început să meargă bine după multe încercări. Auzind muzica, îndepărtată, dar ușor de recunoscut, oamenii au încetat să mai vorbească. S-au uitat unii la alții și preț de o clipă n-au avut nimic să-și mai spună, căci de-abia atunci și-au dat seama cât de mult îmbătrâniseră de când ascultaseră muzică ultima oară.

Tobías a găsit pe toată lumea trează după ora nouă. Erau așezați la poartă, ascultând discurile vechi ale lui Catarino, cu aceeași atitudine de fatalism copilăresc cu care se privește o eclipsă. Fiecare disc le amintea de cineva care murise, de gustul îmbietor al mâncării după o boală îndelungată sau de

un lucru ce trebuia făcut a doua zi, cu mulți ani înainte, pe care nu l-au făcut niciodată din pricina uitării.

Muzica a încetat pe la unsprezece. Mulți s-au dus la culcare, crezând că avea să plouă, fiindcă se vedea un nor întunecat deasupra mării. Dar norul a coborât, a plutit scurtă vreme la suprafață, iar apoi s-a scufundat în apă. Sus au rămas doar stelele. Puțin mai târziu, briza dinspre răsărit s-a îndreptat înspre largul mării și s-a întors încărcată de o mireasmă de trandafiri.

- Ți-am spus eu, Iacobe! a exclamat don Máximo Gómez. Iat-o iar aici. Sunt sigur că de acum înainte o vom simți în toate nopțile.

- Să ne ferească Domnul, a spus bătrânul Iacob. Mi-reasma asta e singurul lucru din viață care a sosit prea târziu.

Jucaseră dame în localul pustiu, fără să ia aminte la discuri. Amintirile lor erau atât de vechi, că nu existau discuri îndeajuns de vechi ca să le răscolească.

- Dinspre partea mea, nu prea cred în așa ceva, a spus don Máximo Gómez. După atâția ani pe pământ, cu atâtea femei dorindu-și o grădiniță unde să-și semene florile, nu-i de mirare că până la urmă ajungi să simți lucrurile astea și chiar să crezi că sunt adevărate.

- Dar simțim mireasma cu nasul nostru, a spus bătrânul Iacob.

- N-are a face, a zis don Máximo Gómez. În timpul războiului, când revoluția era pierdută, doriserăm atât de aprig să avem un general, că l-am văzut apărând pe însuși ducele de Marlborough în carne și oase. L-am văzut cu ochii mei, Iacobe.

Trecuse de douăsprezece. Când a rămas singur, bătrânul Iacob a închis prăvălia și a dus lampa în dormitor. Prin fereastra profilată pe fosforescența mării, vedea stânca de unde se aruncau morții.

– Petra, chemă în șoaptă.

Ea nu putu să-l audă. În clipa aceea naviga aproape la suprafață, într-o amiază strălucitoare din golful Bengal. Își ridicase capul ca să vadă prin apă, ca printr-un vitraliu iluminat, un transatlantic uriaș. Dar nu putea să-și vadă soțul, care în momentul acela începea să audă iar gramofonul lui Catarino, la capătul celălalt al lumii.

– Dă-ți seama, spuse bătrânul Iacob. Abia acum șase luni te-au socotit nebună și acum se desfată cu mireasma care ți-a pricinuit moartea.

Stinse lampa și se băgă în pat. Plânse molcom, cu scâncețul sâcăitor al bătrânilor, dar foarte curând îl răzbi somnul.

– Aș pleca din satul ăsta de-aș putea, suspină visând. M-aș duce la dracu-n praznic dacă aș fi strâns măcar douăzeci de pesos.

Din noaptea aceea, preț de mai multe săptămâni, mireasma dăinui pe mare. Pătrunse în lemnul caselor, în mâncare și în apa de băut, și nu mai rămase nici un loc unde să nu dai de ea. Mulți se înfricoșară simțind-o până și în aburii propriilor excremente. Bărbații și femeile care veniseră la localul lui Catarino au plecat într-o vineri, dar s-au întors sâmbătă cu o puzderie de oameni. Duminică veniseră și mai mulți. Mișunară peste tot căutând ce să mănânce și unde să doarmă, până când nu s-a mai putut merge pe drum.

Veniră tot mai mulți. Femeile care plecaseră când satul începuse să decadă s-au întors la localul lui Catarino. Erau mai grase și mai vopsite și aduseră discuri la modă care nu mai aduceau aminte nimănui de nimic. Se întoarseră câțiva dintre locuitorii de odinioară ai satului. Plecaseră să ajungă putred de bogați pe alte meleaguri și se întorceau acum vorbind de averea lor, dar cu aceleași haine cu care fuseseră îmbrăcați. Veniră tarafuri și tombole, mese de loterie, ghici-toare și pistolari și oameni cu o viperă încolăcită pe gât care vindeau elixirul vieții veșnice. Au venit întruna alții și alții, săptămâni în șir, chiar și după ce au căzut cele dintâi ploi și marea deveni tulbure, iar mirosul dispăru.

Printre cei din urmă a sosit un popă. Mergea pretutindeni, mâncând pâine muiată într-o ceașcă mare de cafea cu lapte, și încetul cu încetul se apucă să interzică tot ce fusese înaintea lui: jocurile la loterie, muzica nouă și felul de a o dansa, ba chiar și recentul obicei de a dormi pe plajă. Într-o după-amiază, acasă la Melchor, ținu o predică despre mirosul mării.

- Aduceți mulțumiri cerului, fiilor, spuse, pentru că acesta este mirosul Domnului.

Cineva l-a întrerupt.

- Cum puteți ști, părinte, dacă nu l-ați simțit încă?

- Sfintele Scripturi, spuse el, sunt clare în privința acestui miros. Ne aflăm într-un sat ales de Dumnezeu.

Tobías mergea ca un lunatic dintr-un loc într-altul, în toiu l sărbătorii. O aduse pe Clotilde să afle ce-s banii. Își imagină ră că jucau sume enorme la ruletă, apoi își făcură socotelile și se simțiră nespuse de bogați cu banii pe care i-ar fi putut

câștiga. Dar, într-o seară, nu numai ei, ci toată gloata care invadase satul, au văzut mai mulți bani strânși la un loc decât și-ar fi putut închipui.

S-a întâmplat în seara când a sosit domnul Herbert. A apărut pe neașteptate, a pus o masă în mijlocul străzii și pe masă două cufere mari pline-ochi cu bancnote. Erau atâția bani, că la început nimeni n-a luat aminte, fiindcă nu puteau crede că așa ceva ar fi adevărat. Dar cum domnul Herbert a prins să sune dintr-un clopoțel, oamenii l-au crezut până la urmă și s-au apropiat să-l asculte.

- Sunt omul cel mai bogat de pe lume, spuse. Am atâția bani, că n-am unde să-i mai pun. Și cum, pe deasupra, am și o inimă atât de mare, că nu-mi mai încapе în piept, m-am hotărât să cutreier lumea ca să rezolv problemele oamenilor.

Era înalt și roșu la față. Vorbea tare, fără pauze, mișcând totodată niște mâini calde și moi ce păreau veșnic proaspăt rase. A vorbit un sfert de ceas și s-a oprit să-și tragă sufletul. Apoi scutură iar clopoțelul și începu să vorbească din nou. La mijlocul discursului, cineva agită o pălărie în mulțime și-l întrerupse:

- Ei bine, mister, nu mai vorbiți atât și începeți să împărțiți banii.

- Nu merge așa, răspunse domnul Herbert. Să împarți banii fără nici o noimă, pe lângă că-i nedrept, mai e și fără rost.

Îl căută cu privirea pe cel care îl întrerupsese și-i făcu semn să se apropie. Mulțimea se dădu la o parte să poată trece.

- În schimb, continuă domnul Herbert, prietenul acesta nerăbdător ne va îngădui acum să lămurim care e sistemul cel mai echitabil de distribuire a bogăției.

Întinse o mână și-l ajută să urce.

- Cum te cheamă?

- Patricio.

- Foarte bine, Patricio, spuse domnul Herbert. Ca toată lumea, ai și tu încă de multă vreme o problemă pe care n-o poți rezolva.

Patricio își scoase pălăria și dădu din cap că-i așa.

- Care este?

- Păi, problema mea-i chiar asta, răspunse Patricio, că n-am bani.

- Și cât îți trebuie?

- Patruzeci și opt de pesos.

Domnul Herbert scoase un strigăt de triumf. „Patruzeci și opt de pesos“, repetă; mulțimea îl îngână aplaudând.

- Prea bine, Patricio, continuă domnul Herbert. Acum, spune-ne ceva: ce știi să faci?

- Multe.

- Hotărăște-te pentru ceva, spuse domnul Herbert. Ce faci cel mai bine?

- Mă rog, zise Patricio. Știu să fac ca păsările.

Aplaudând iar, domnul Herbert se adresa mulțimii:

- Ei bine, doamnelor și domnilor, prietenul nostru Patricio, care imită nemaipomenit păsările, va imita patruzeci și opt de păsări diferite și-și va rezolva astfel marea problemă a vieții lui.

În mijlocul tăcerii uimite a mulțimii, Patricio făcu atunci ca păsările. Uneori fluierând, alteori scoțând sunete din gât, imită toate păsările cunoscute și completează cifra cu altele pe care nimeni nu izbuti să le identifice. La sfârșit,

domnul Herbert ceru aplauze și-i înmână patruzeci și opt de pesos.

- Și acum, spuse, veniți unul câte unul. Până mâine la ceasul acesta sunt aici ca să vă rezolv problemele.

Bătrânul Iacob află de vâlva asta din spusele oamenilor care treceau prin dreptul casei lui. La fiecare veste nouă, inima îi creștea, mereu mai mare, până simți că-i plesnește.

- Ce părere ai de yankeul ăsta? întrebă.

Don Máximo Gómez ridică din umeri.

- Trebuie să fie un filantrop.

- Dacă aș ști să fac ceva, spuse bătrânul Iacob, acum mi-aș putea rezolva mica mea problemă. Nu-i mare lucru: douăzeci de pesos.

- Dumneata joci foarte bine dame, spuse don Máximo Gómez.

Bătrânul Iacob nu păru să-l ia în seamă. Dar când rămase singur înveli într-un ziar tabla de dame și cutia cu pi-ese și se duse să se ia la întrecere cu domnul Herbert. Își așteptă rândul până la miezul nopții. În cele din urmă, domnul Herbert puse să i se încarce cuferele și își luă rămas-bun până a doua zi dimineață.

Nu s-a dus să se culce. Își făcu apariția în localul lui Catarino, cu oamenii care-i duceau cuferele, iar mulțimea cu problemele ei îl urmă până acolo. Încetul cu încetul a rezolvat problemele fiecăruia, și a rezolvat atâtea, încât la sfârșit n-au mai rămas în local decât femeile și câțiva bărbați ale căror cerințe fuseseră îndeplinite. Și, în fundul salonului, o femeie retrasă care-și făcea domol vânt cu un carton de reclamă.

- Și tu, îi strigă domnul Herbert, ce problemă ai?

Femeia încetă să-și mai facă vânt.

- Pe mine să nu mă amesteci în mascarada dumitale, mister, îi strigă din celălalt capăt al salonului. Eu n-am nici un fel de problemă, și sunt curvă pentru că așa am eu chef.

Domnul Herbert ridică din umeri. Bău mai departe bere rece ca gheața, lângă cuferele deschise, în așteptarea altor probleme. Nădușea. Puțin mai târziu, o femeie se desprinsese din grupul care era cu ea la masă și îi vorbea în șoaptă. Avea o problemă de cinci sute de pesos.

- Cât ieși ca să faci o dată? o întreabă domnul Herbert.

- Cinci pesos.

- Închipuiește-ți, spuse domnul Herbert, asta înseamnă o sută de bărbați.

- Nu contează, zise ea. Dacă adun toți banii ăștia, or să fie ultimii o sută de bărbați din viața mea.

O cercetă cu privirea. Era foarte tânără, cu oase fragile, dar în ochi i se citea o hotărâre nestrămutată.

- Bine, spuse domnul Herbert. Du-te în odaie, o să ți-i trimit acolo pe rând, fiecare cu cei cinci pesos.

Ieși pe poarta ce da în stradă și scutură clopoțelul. La șapte dimineața, Tobías găsi deschis localul lui Catarino. Toate luminile erau stinse. Pe jumătate adormit, umflat de bere, domnul Herbert controla intrarea bărbaților în odaia fetei.

Tobías intră și el. Fata îl cunoștea și se miră să-l vadă la ea în odaie.

- Și tu?

- Mi-au spus să intru, zise Tobías. Mi-au dat cinci pesos și mi-au spus: să nu zăbovești.

Ea strânse de pe pat cearșaful ud și îl rugă pe Tobías să-l țină de o margine. Atârna ca o pânză de corabie. Îl stoarseră, răsucindu-l de la capete, până ajunse la greutatea lui firească. Întoarseră salteaua, iar sudoarea începu să picure prin partea cealaltă. Tobías făcu și el la nimereală ce avea de făcut. Înainte de a pleca, puse cei cinci pesos în grămada de bancnote ce sporea întruna lângă pat.

- Trimite-i pe toți bărbații pe care-i întâlnești, îi recomandă domnul Herbert, să vedem dacă isprăvim treaba asta înainte de prânz.

Fata întredeschise ușa și ceru o bere rece. Mai mulți bărbați așteptau la rând.

- Câți mai trebuie? întrebă.

- Șaizeci și trei, răspunse domnul Herbert.

Bătrânul Iacob și-a petrecut toată ziua urmărindu-l cu jocul de dame. Pe înserat, i-a venit rândul, i-a spus ce problemă avea și domnul Herbert s-a învoit. Puseră două scaune în mijlocul străzii și o măsuță pe masa cea mare și bătrânul Iacob deschise jocul. A fost ultima mișcare pe care izbuti s-o gândească. Pierdu.

- Patruzeci de pesos, zise domnul Herbert și-i dădu două piese în avans.

Câștigă din nou. Mâinile lui abia atingeau piesele. A jucat legat la ochi, ghicind poziția adversarului, și a câștigat întruna. Mulțimea obosi să se mai uite la ei. Când bătrânul Iacob hotărî să se dea bătut, datora cinci mii șapte sute patruzeci și doi de pesos și douăzeci și trei de centime.

Nu se tulbură. Își scrisese cifra pe o hârtiuță pe care o vâri în buzunar. Apoi îndoi tabla de joc, puse piesele în cutie și înveli totul în ziar.

- Fă cu mine ce poțesteți, spuse, dar lasă-mi jocul ăsta. Îți făgăduiesc că-mi voi petrece tot restul vieții jucând, până voi strânge banii.

Domnul Herbert se uită la ceas.

- Regret din suflet, spuse. Termenul expiră în douăzeci de minute. Așteptă până se încredință că adversarul nu găsea nici o soluție.

- Nu ai nimic altceva?

- Onoarea.

- Vreau să spun, explică domnul Herbert, ceva care să-și schimbe culoarea când i se dă pe deasupra cu o bidinea plină de vopsea.

- Casa, spuse bătrânul Iacob ca și când ar fi dezlegat o ghicitoare. Nu face doi bani, dar e o casă.

Așa s-a întâmplat că domnul Herbert a pus mâna pe casa bătrânului Iacob. A mai pus mâna și pe casele și proprietățile altora care nu au putut nici ei să se țină de cuvânt, în schimb a comandat o săptămână de muzică, artificii și dansatori pe sârmă și a condus el însuși petrecerea.

A fost o săptămână de neuitat. Domnul Herbert a vorbit despre minunatul destin al satului și chiar le-a schițat orașul viitorului, cu imense edificii de sticlă și piste de dans pe terase. L-a arătat mulțimii. Oamenii priviră uluiți, încercând să se regăsească în trecătorii zugrăviți de domnul Herbert, însă aceștia erau atât de bine îmbrăcați, încât n-au izbutit să se recunoască. Îi durea inima de atâta efort. Au râs de cheful lor de

a plânge care-i încerca în octombrie și au trăit în nebuloasele speranței până când domnul Herbert a scuturat clopoțelul și a proclamat sfârșitul petrecerii. Abia atunci s-a odihnit.

- O să moară cu viața asta pe care o duce, a spus bătrânul Iacob.

- Am atâta bănet, a răspuns domnul Herbert, că nu există nici un motiv să mor.

Se prăbuși în pat. Dormi zile în șir, sforăind ca un leu, și trecură atâtea zile, încât lumea a obosit să-l tot aștepte. Au fost nevoiți să dezgroape crabi ca să-i mănânce. Noile discuri ale lui Catarino ajunseră atât de vechi, că nimeni nu le mai putea asculta fără lacrimi în ochi și a trebuit să închidă localul.

Multă vreme după ce domnul Herbert începu să doarmă, părintele bătu la ușa bătrânului Iacob. Casa era încuiată pe dinăuntru. Pe măsură ce răsuflarea celui adormit consumase aerul, lucrurile își pierduseră greutatea, iar unele începeau deja să plutească.

- Vreau să vorbesc cu el, spuse părintele.

- Trebuie să așteptați, spuse bătrânul Iacob.

- N-am prea mult timp.

- Luați loc, părinte, și așteptați, stăruie bătrânul Iacob. Și în vremea asta faceți-mi plăcerea să stăm de vobă. De mult nu mai știu nimic despre lume.

- Oamenii au plecat descumpăniți, spuse părintele. În curând, satul o să fie la fel ca înainte. Asta-i singura noutate.

- Se vor întoarce, zise bătrânul Iacob, când marea va mirosi iar a trandafiri.

- Dar până atunci, se cuvine să întreținem cu ceva speranța celor care rămân, spuse părintele. Trebuie să începem cât mai curând construirea bisericii.

- De asta ați venit să-l căutați pe domnul Herbert, spuse bătrânul Iacob.

- Așa e, răspunse părintele. Yankeii sunt tare mărinimoși.

- Atunci așteptați, părinte, spuse bătrânul Iacob. Poate se trezește.

Jucară dame. A fost o partidă lungă și anevoioasă, de multe zile, dar domnul Herbert nu s-a trezit.

Părintele se lăsă pradă deznădejdiei. S-a dus pretutindeni, cu un talger de aramă, cerând de pomană pentru construirea bisericii, dar a căpătat foarte puțin. De atâtea rugăminți deveni tot mai diafan, oasele prinseră să-i zornăie cu zgomot și, într-o duminică, s-a ridicat cam două palme deasupra pământului, însă nimeni n-a aflat. Atunci a pus hainele într-o valiză, și în alta banii strânși, luându-și rămas-bun pentru totdeauna.

- N-o să se întoarcă mirosul, spuse celor care încercau să-l facă să se răzgândească. Trebuie să înfruntăm adevărul că satul a căzut în păcat de moarte.

Când domnul Herbert se trezi, satul era același ca înainte. Ploaia dospise gunoaiele lăsate de mulțime pe străzi, iar pământul era din nou arid și tare precum cărămida.

- Am dormit mult, a căscat domnul Herbert.

- Veacuri, a spus bătrânul Iacob.

- Sunt mort de foame.

- Toată lumea-i așa, a spus bătrânul Iacob. N-aveți încotro, trebuie să vă duceți pe țărm să dezgropați crabi.

Tobías l-a întâlnit scormonind în nisip, cu gura plină de spumă și s-a mirat că bogații flămânzi seamănă atât de bine cu săracii. Domnul Herbert nu găsi destui crabi. Pe inserat, îl pofti pe Tobías să caute ceva de mâncare pe fundul mării.

– Aveți grijă, îl preveni Tobías. Numai morții știu ce e acolo în adâncuri.

– Știu asta și învățații, spuse domnul Herbert. Mai jos de marea naufragiilor sunt broaște țestoase cu carnea delicioasă. Dezbracă-te și hai să mergem.

S-au dus. Au înotat mai întâi în linie dreaptă, iar apoi în adânc, spre străfunduri, până unde lumina soarelui pieri, pierind apoi și cea a mării și tot ce era în apă putea fi văzut prin propria sa lumină. Trecură prin dreptul unui sat scufundat, cu bărbați și femei călare, învârtindu-se în jurul chioșcului de muzică. Era o zi splendidă și se vedeau flori în culori vii pe toate terasele.

– S-a scufundat într-o duminică, pe la unsprezece dimineața, spuse domnul Herbert. Trebuie să fi fost un cataclism.

Tobías se abătu spre sat, dar domnul Herbert îi făcu semne să-l urmeze până în străfunduri.

– Ai să te întorci altă dată, fără grabă, zise domnul Herbert. Acum sunt mort de foame.

Cobora ca o caracatiță, cu mișcări de brațe lungi și tainice. Tobías, care se străduia să nu-l piardă din vedere, se gândi că așa înotau pesemne bogații. Încetul cu încetul lăsară în urma marea catastrofelor obișnuite și se adânciră în marea morților.

Erau atât de mulți, încât Tobías a crezut că n-a mai văzut niciodată atâta omenire pe lume. Pluteau nemișcați, cu fața

în sus, la diferite înălțimi, și aveau cu toții expresia aceea a fapturilor uitate.

- Sunt morți de demult, spuse domnul Herbert. Le-au trebuit secole ca să ajungă la starea asta de odihnă.

Mai jos, în apele morților de curând, domnul Herbert se opri. Tobías l-a ajuns din urmă în clipa în care prin dreptul lor trecea o femeie foarte tânără. Plutea pe o parte, cu ochii deschiși, urmată de un alai de flori.

Domnul Herbert își puse arătătorul pe buze și rămase așa până când trecură ultimele flori.

- E femeia cea mai frumoasă pe care am văzut-o în viața mea, spuse.

- E soția bătrânului Iacob, lămuri Tobías. E cam cu cincizeci de ani mai tânără, dar e ea. Cu siguranță.

- A călătorit mult, spuse domnul Herbert. Duce după ea flora tuturor mărilor lumii.

Ajunseră pe fundul mării. Domnul Herbert se învârti de câteva ori pe un sol ce părea din ardezie cioplită. Tobías îl urmă. Numai când s-a obișnuit cu penumbra adâncurilor, descoperi că acolo se aflau broaștele țestoase. Erau cu miile, întinse pe fundul mării și atât de nemișcate, că păreau împietrite.

- Sunt vii, spuse domnul Herbert, dar dorm de milioane de ani.

Întoarse una. O împinse ușurel în sus și animalul adormit îi scăpă din mâini, urcând mai departe în derivă. Tobías o lăsă să se ducă. Privi atunci către suprafața apei și văzu toată marea pe dos.

- Parcă-i un vis.

- Spre binele tău, îi zise domnul Herbert, nu povesti la nimeni. Închipuiește-ți ce harababură ar mai fi pe lume dacă oamenii ar afla de așa ceva.

Era aproape miezul nopții când s-au întors în sat. Au trezit-o pe Clotilde ca să încălzească apa. Domnul Herbert tăie gâtul broaștei țestoase, dar toți trei fură nevoiți să-i mai omoare o dată inima, care se desprinsese sărind prin curte când o spintecară. Au mâncat până n-au mai putut răsufla.

- Ei bine, Tobías, spuse atunci domnul Herbert, trebuie să înfruntăm realitatea.

- De bună seamă.

- Iar realitatea, continuă domnul Herbert, e că mirosul n-o să mai revină în veci.

- O să revină.

- N-o să revină, interveni Clotilde, printre altele, pentru că nici n-a venit, de fapt, vreodată. Tu ai fost cel care i-ai îmbrobodit pe toți.

- Tu însăși l-ai simțit, spuse Tobías.

- În noaptea aceea eram pe jumătate năucă, spuse Clotilde. Dar acum nu mai sunt sigură de nimic ce-ar avea de-a face cu marea asta.

- Așa că eu mă duc, zise domnul Herbert. Și adăugă, adresându-li-se amândurora: Și voi trebuie să plecați. Sunt multe lucruri de făcut pe lume ca să mai stați în satul ăsta să muriți de foame.

Plecă. Tobías rămase în curte, numărând stelele până-n zare, și descoperi că erau încă trei în plus față de decembrie trecut. Clotilde îl chemă în dormitor, dar el n-o luă în seamă.

- Vino încoace, sălbaticule, stăruie Clotilde. De veacuri nu mai facem ca iepurașii.

Tobías a așteptat un lung răstimp. Când în sfârșit intră, ea adormise. A trezit-o pe jumătate, dar era atât de obosit, că amândoi s-au zăpăcit și până la urmă n-au putut să facă decât ca râmele.

- Te-ai prostit, îi spuse Clotilde cu arțag. Încearcă să te gândești la altceva.

- Mă gândesc la altceva.

Ea a vrut să știe la ce anume și el s-a hotărât să-i povestească, dar numai cu condiția să nu mai spună nimănui. Clotilde îi făgădui.

- Pe fundul mării, spuse Tobías, se află un sat cu căsuțe albe și milioane de flori pe terase.

Clotilde și-a dus mâinile la cap.

- Vai, Tobías! exclamă. Vai, Tobías, pentru numele Domnului, n-o să începi iar cu povestea asta!

Tobías nu mai spuse nimic. Se rostogoli până la marginea patului și încercă să adoarmă. Nu izbuti decât în zori, când suflarea brizei se schimbă și crabii îl lăsară în pace.

**ÎNECATUL CEL MAI FRUMOS
DE PE LUME**

Cei dintâi copii care au văzut promontoriul întunecat și tainic înaintând în mare și-au închipuit că era un vas dușman. Apoi au văzut că n-avea steaguri și nici catarge și au crezut că ar putea fi o balenă. Dar când a ajuns la țărm, împotmolindu-se, i-au dat la o parte puzderia de alge, brațele de meduze și rămășițele de pești și naufragii ce-l acopeau, descoperind abia atunci că era un înecat.

Se jucaseră cu el toată după-amiaza, îngropându-l în nisip și dezgropându-l, până când cineva a dat cu ochii de ei din întâmplare și a dus vestea, sculând întregul sat în picioare. Bărbații care l-au purtat pe umeri până la casa cea mai apropiată au băgat de seamă că era mai greu decât sunt morții de obicei, aproape ca un cal, și și-au zis că stătuse poate prea mult în voia valurilor, iar apa îi pătrunsesese în oase. Când l-au întins însă pe jos au văzut că era mult mai mare decât oricare om, căci abia încăpea în casă, dar au crezut că însușirea de a crește și după moarte era poate în firea anumitor înecați. Mirosea a mare și numai conturul mai dădea de bănuit că era leșul unei ființe

omenești, căci pielea-i era acoperită de o platoșă de peștișori și de mâl.

N-au fost nevoiți să-i curețe fața pentru a pricepe că era un mort de pe meleaguri îndepărtate. Satul avea doar vreo douăzeci de case de lemn, cu curți pietruite fără flori, împrăștiate la marginea unei fâșii deșertice. Pământul era atât de îngust, că mamele trăiau veșnic cu frica-n sân că vântul le-ar putea răpi copiii, iar pușinii morți pe care-i făceau anii erau aruncați de pe țărmul stâncos. Marea era însă molcomă și darnică și toți bărbații din sat încăpeau în șapte luntri. Astfel încât atunci când l-au găsit pe cel înecat le-a fost de-ajuns să se uite unii la alții spre a-și da seama că erau cu toții.

În noaptea aceea n-au mai ieșit la pescuit. În vreme ce bărbații cercetau dacă nu lipsea careva de prin satele vecine, femeile au rămas să se îngrijească de înecat. I-au dat jos mâlul cu mănunchiuri de bucsău, i-au desprins din păr ciulinii din adâncuri și i-au răzuit platoșa cu cuțitele de curățat pește. Pe măsură ce înaintau, și-au dat seama că ierburile de pe el proveneau din oceane îndepărtate și din ape adânci și că îmbrăcămintea-i era zdrențuită, de parcă ar fi plutit prin labirinturi de corali. Au mai luat aminte că-și îndura moartea cu trufie, căci n-avea chipul singuratic al altor înecați în mare și nici înfățișarea sordidă și mizeră a înecaților în râuri. Dar numai după ce l-au spălat au înțeles ce fel de bărbat era și atunci li s-a tăiat răsuflarea. Nu era doar cel mai înalt, cel mai voinic, cel mai viguros și mai bine înzestrat din câți le fusese dat să vadă vreodată, ci acum, când stăteau și se uitau la el, nici nu le venea să-și creadă ochilor.

N-au găsit în sat un pat destul de lung pe care să-l întindă și nici o masă îndeajuns de solidă pe care să-l privegheze. Nu i se potriviră pantalonii de sărbătoare ai bărbaților cei mai înalți, nici cămășile de duminică ale celor mai vâjnoși dintre ei, nici pantofii celui cu picioarele cele mai mari. Fermecate de disproporția și de frumusețea lui, femeile au hotărât atunci să-i facă niște pantaloni dintr-o bucată de pânză de corabie și o cămașă din vâl de mireasă, ca să-și poată purta mai departe moartea cu demnitate. Pe când coseau așezate roată, contemplând cadavrul între două împunsături, li se părea că vântul nu fusese niciodată mai înverșunat și nici Marea Caraibilor mai zbuciumată ca în noaptea aceea și bănuiau că aceste schimbări aveau cumva legătură cu mortul. Se gândeau că dacă bărbatul acela minunat ar fi trăit în sat, casa lui ar fi trebuit să aibă ușile cele mai mari, tavanul cel mai înalt și podeaua cea mai trainică, iar rama patului său ar fi fost făcută din grinzile cele mai zdravene prinse cu ghinturi de fier, și femeia lui ar fi fost cea mai fericită dintre toate. Se gândeau că ar fi avut atâta putere, încât ar fi scos peștii din mare doar strigându-i pe nume, că ar fi muncit cu atâta îndârjire, încât ar fi făcut să țâșnească izvoare din piatra cea mai seacă și ar fi putut semăna flori pe țărmurile stâncoase. L-au asemuit în taină cu bărbații lor, gândindu-se că aceștia n-ar fi fost în stare să facă în toată viața lor ceea ce era el în stare să facă într-o singură noapte, și până la urmă au ajuns să-i disprețuiască în adâncul sufletului ca pe fapăturile cele mai nevolnice și mizerabile de pe pământ. Rătăceau pierdute prin aceste labirinturi închipuite, când cea mai

bătrână dintre ele, care, fiind cea mai vârstnică, privise înecatul mai curând cu milă decât cu patimă, suspină:

– După chip pare să îl cheme Esteban.

Era adevărat. Celor mai multe le-a fost de-ajuns să se mai uite o dată la el ca să înțeleagă că n-ar fi putut avea alt nume. Cele mai îndărătnice, care erau și cele mai tinere, își păstrară mai departe iluzia că odată îmbrăcat, întins printre flori, cu niște pantofi de lac, s-ar fi putut chema Lautaro. Dar iluzia s-a dovedit deșartă. Bucata de pânză n-a ajuns, pantalonii, prost croiți și încă și mai prost cusuți, i-au ieșit strâmți, iar puterea ascunsă a inimii făcu să-i sară nasturii de la cămașă. După miezul nopții, șuierul vântului se domoli și marea se cufundă în toropeala zilei de miercuri. Liniștea alungă cele de pe urmă îndoieli: era Esteban. Femeile care-l îmbrăcaseră, cele care-l pieptănaseră, cele care-i tăiaseră unghiile și-i raseră barba nu-și putură înfrânge fiorii de milă când au fost nevoite să se resemneze și să-l așeze pe podea. Au înțeles atunci cât trebuie să fi fost de nefericit cu trupul acela uluitor, care-l stingherea chiar și după moarte. Îl văzură în viață condamnat să se strecoare într-o rână pe toate ușile, să-și spargă capul de pragul de sus, să rămână în picioare când mergea în vreo vizită, neștiind cum să-și țină mâinile netede și trandafirii de focă, în vreme ce stăpâna casei căuta de zor scaunul cel mai solid și-l implora, moartă de frică, stai aici, Esteban, te rog, iar el, sprijinit de pereți, zâmbind, nu vă faceți griji, doamnă, stau bine așa, cu călcâiele jupuite și spinarea vătămată de atâta chin ce se repeta în toate vizitele, nu vă faceți

griji, doamnă, stau bine așa, numai ca să nu pătească rușinea de a rupe scaunul, și poate fără să fi știut vreodată că cei care-i spuneau nu pleca, Esteban, așteaptă măcar până se face cafeaua, erau aceiași care mai apoi sușoteau s-a dus în sfârșit prostul cel uriaș, prostul cel frumos. Așa se gândeau femeile, stând lângă el cu puțin înaintea de revărsatul zorilor. Mai târziu, acoperindu-i chipul cu o batistă ca să nu-l supere lumina, își dădura seama că era mort pe vecie, atât de neajutorat și de asemănător cu bărbații lor, încât le-a podidit plânsul. Una dintre cele tinere prinse să bocască. Celelalte, care mai de care, trecură de la suspine la bocete și, cu cât se jeluiau mai aprig, cu atât erau mai îmboldite s-o facă, fiindcă înecatul era pentru ele din ce în ce mai mult Esteban, până când îl bociră atâta, că ajunse omul cel mai năpăstuit de pe lume, cel mai blând și mai supus, bietul Esteban. Astfel că, atunci când bărbații s-au întors cu vestea că înecatul nu era nici de prin satele vecine, ele au simțit, printre lacrimi, bucuria alinării.

- Lăudat fie Domnul, suspinară, e al nostru!

Bărbații socotiră că toată zarva aceea nu era altceva decât nazuri muieresti. Osteniți de anevoioasele căutări de peste noapte, tot ce-și doreau era să scape de povara nepoftitului înainte de a se înteeți dogoarea soarelui din ziua aridă și fără vânt. Au încropit o năsalie din resturi de pânză de corabie și ghiuri și le-au legat cu carlingi, ca să reziste sub greutatea trupului până la țărnul stâncos. Au vrut să-i înlanțuie gleznele cu ancora de la un cargobot, ca să se scufunde fără opreliști în străfundurile mării, acolo

unde peștii sunt orbi, iar scafandrii pier de nostalgie, și pentru ca nu cumva curenții potrivnici să-l aducă la țărm, cum se mai întâmplase și cu alte trupuri. Dar cu cât se grăbeau mai tare, cu atât femeile se înverșunau să nascocescă tot felul de tertipuri spre a pierde vremea. Mișunau ca niște găini speriate căutând talismane de mare prin cufere, stând mereu în drumul lor, unele pentru că voiau să-i pună înecatului scapularul vântului prielnic, altele ca să-i lege la mână o busolă călăuzitoare, și după atât du-te-vino, femeie, nu-mi mai tot sta în cale, uite că era gata să cad peste răposat, bărbații intrară la bănuieli și începură să bombăne că la ce bun atâtea zorzoane pentru un străin, ca niște podoabe de altar, de vreme ce oricâte ținte aurite și tinichele ar avea pe el, tot îl vor devora rechinii, însă ele își vedeau mai departe de relicvele acelea de doi bani, ciocnindu-se între ele în acel du-te-vino, în timp ce oftau din rărunchi și lăcrimau, astfel că bărbații se apucară și ei să trăncănească, ce-i cu atâta zarvă pentru un mort în voia valurilor, un înecat al nimănui, un hoit nenorocit? Una dintre femei, înfuriată la culme de atâta nepăsare, trase atunci batista de pe chipul mortului, iar bărbații rămaseră și ei cu răsuflarea tăiată.

Era Esteban. N-a fost nevoie s-o mai spună o dată ca să recunoască. De le-ar fi spus-o sir Walter Raleigh, ar fi rămas poate și ei impresionați de accentul lui de venetic, de papagalul de pe umărul lui și de archebuza cu care omora canibali, dar Esteban nu putea fi decât unul pe lume, și el zăcea acolo ca un pește uriaș, cu niște pantaloni de bogdaproste și

cu unghiile acelea pline de pietricele ce nu se puteau tăia decât cu cuțitul. A fost de-ajuns să-i ia batista de pe față ca să-și dea seama că se simțea parcă rușinat, că n-avea nici o vină că era așa de mare și atât de greu și atât de frumos, și că de-ar fi știut ce avea să se întâmple, ar fi căutat un loc mai ferit să se înece, zău așa, mi-aș fi atârnat cu mâna mea de gât ancora unui galion și m-aș fi împleticit printre stânci nehotărât, ca să nu vă dau atâta bătaie de cap cu mortul în ziua de miercuri, cum spuneți voi, să nu supăr pe nimeni cu hoitul ăsta nenorocit care n-are nimic de-a face cu mine. Era atâta adevăr în felul lui de a fi, că până și bărbații cei mai bănuitori, cei pe care-i muncea gândul în nesfârșitele nopți petrecute pe mare, temându-se că nevestele se plictiseau să-i tot viseze pe ei și se apucau să viseze înecați, chiar și aceștia, precum și alții mai neînduplecați, se înfiorară până-n măduva oaselor de sinceritatea lui Esteban.

Și astfel i-au făcut funeraliile cele mai fastuoase ce se puteau imagina pentru un înecat de pripas. Câteva femei s-au dus după flori prin satele vecine și s-au întors cu alte surate care nu dădeau crezare celor povestite, iar acestea, la rândul lor, au plecat să aducă și ele flori după ce au văzut mortul, și au venit puzderie de femei cu noiane de flori, până când de atâtea flori și de atâta omenire abia dacă se mai putea croi drum. În ultima clipă le-a muștrat cugetul să-l arunce în apă orfan și i-au ales un tată și o mamă dintre cei mai destoinici, iar pe alții i-au făcut frați, unchi și veri, așa încât prin el toți sătenii au ajuns până la urmă rude între ei. Niște marinari care au auzit bocetele din larg au rătăcit

drumul și s-a aflat că unul a cerut să fie legat de catargul cel mare, în amintirea străvechilor povești cu sirene. Pe când își disputau privilegiul de a purta mortul pe umeri pe coasta povârnită a țărmului, bărbații și femeile și-au dat pentru prima oară seama de tristețea ulițelor lor, de ariditatea curților, de meschinăria visurilor pe care le visau față de splendoarea și frumusețea înecatului lor. L-au aruncat fără ancoră, ca să se întoarcă dacă așa îi va fi voia și când va dori el, și toți și-au ținut răsuflarea cât a durat acel crâmpei de veacuri scurs în căderea trupului în abis. N-a fost nevoie să se uite unii la alții ca să-și dea seama că nu mai erau cu toții și că nici n-aveau să mai fie în veci. Însă mai știau și că totul va fi altfel începând de atunci, că locuințele lor vor avea uși mai mari, tavane mai înalte, podele mai solide, pentru ca amintirea lui Esteban să se poată strecura pretutindeni fără să se lovească de praguri și pentru ca nimeni să nu se încumete în viitor să mai murmure că a murit prostul cel mare, ce păcat că a murit prostul cel frumos, fiindcă ei aveau să-și zugrăvească fațadele în culori vesele spre a face să dăinuie memoria lui Esteban, și aveau să se spe-tească săpând după izvoare în stânci și semănând flori pe țărmuri, pentru ca în zorii anilor ce vor veni, călătorii de pe marile vapoare să se trezească sufocați de parfum de grădini în larg, iar căpitanul să fie nevoit să coboare de pe puntea de comandă în uniformă-i de gală, cu astrolabul său, cu steaua sa polară și cu șiragul de medalii de război, și arătând promontoriul de trandafiri în zarea Mării Caraibelor să spună în paisprezece limbi, priviți într-acolo,

unde vântul e acum atât de blând că se strecoară să doarmă pe sub paturi, acolo unde soarele strălucește atât de tare, că floarea-soarelui nu mai știe încotro să se întoarcă, da, acolo se află satul lui Esteban.

1968

**MOARTE CONSTANTĂ
DINCOLO DE DRAGOSTE**

Senatorul Onésimo Sánchez mai avea şase luni şi unsprezece zile până să moară când a întâlnit-o pe femeia vieţii lui. A cunoscut-o la Rosal del Virrey, un sătuc iluzoriu care, în timpul nopţii, era port clandestin pentru corăbiile contrabandiştilor, dar care în bătaia soarelui părea locul cel mai nenorocit al deşertului, în faţa unei mări sălbatice şi pierdute, şi atât de departe de orice aşezare, că nimeni n-ar fi bănuir că acolo sălăşluia cineva în stare să schimbe soarta unei fiinţe. Până şi numele părea o glumă, căci singurul trandafir care s-a văzut în satul acela a fost adus de senatorul Onésimo Sánchez în persoană, chiar în seara când a cunoscut-o pe Laura Farina.

A fost o escală inevitabilă în campania electorală care avea loc o dată la patru ani. Dimineaţa sosiră furgoanele trupei de actori. Mai târziu veniră camioanele cu indienii tocmiţi pentru a îngroşa rândurile mulţimii, pe care-i duceau prin sate, în cursul manifestărilor oficiale. Cu puţin înainte de unsprezece, odată cu muzica şi petardele şi jeepurile cortegiului, apărură automobilul ministerial de

culoarea siropului de fragi. Senatorul Onésimo Sánchez stătuse placid și fără vârstă în mașina cu aer condiționat, însă îndată ce deschise portiera, îl înfioră o pală de foc, iar cămașa de mătase naturală i se îmbibă de o supă alburie și se simți cu mulți ani mai bătrân și mai singur ca niciodată. În viața reală împlinise cu puțin timp în urmă patruzeci și doi, își luase onorabil diploma de inginer în metalurgie la Göttingen și era un cititor perseverent, deși fără prea mare succes, al clasicilor latini prost traduși. Era căsătorit cu o nemțoaică veselă cu care avea cinci copii, fericiți cu toții la ei acasă, iar el fusese cel mai fericit dintre toți până când îi aduseră la cunoștință, cu trei luni înainte, că de Crăciun avea să moară.

În vreme ce se terminau pregătirile pentru manifestația publică, senatorul reuși să rămână singur un ceas în casa care îi fusese pusă la dispoziție pentru a se odihni. Înainte de a se întinde, puse în apa de băut un trandafir natural pe care-l ținuse în viață cât străbătuse deșertul, mănăca fulgii de cereale de regim pe care-i adusese cu el spre a scăpa de repetatele frigărui de ied care-l așteptau în cursul zilei și luă mai multe pastile calmante înainte de ora convenită, așa încât să simtă alinarea înaintea durerii. Puse apoi ventilatorul electric foarte aproape de hamac și se întinse gol vreme de cincisprezece minute în penumbra trandafirului, făcând un mare efort să-și abată gândurile și să nu se lase copleșit de oboseala morții în vreme ce dormita. În afară de medici, nimeni nu știa că era condamnat la un termen fix, căci se hotărâse să-și îndure secretul de unul singur, fără să-și schimbe viața, și aceasta nu din mândrie, ci din pudoare.

Se simțea stăpân cu desăvârșire pe voința sa când își făcu iar apariția în public, la trei după-amiaza, odihnit și curat, cu niște pantaloni ecru, de în, și o cămașă înflorată, având moralul întreținut de pastilele pentru durere. Totuși, gândul morții îl rodea mult mai perfid decât bănuia el, fiindcă urcând la tribună simți un dispreț ciudat pentru cei care și-au disputat norocul de a-i strânge mâna și nu s-a mai înduioșat ca odinioară de gloata de indieni desculți care abia mai puteau îndura dogoarea pietrelor încinse din mica piață stearpă. Făcu să amuțască aplauzele cu un semn din mână, aproape cu furie, și începu să vorbească fără gesturi, cu ochii ațintiți asupra mării ce gemea de căldură. Vocea-i domoală și profundă avea calitatea apei nemișcate, însă discursul învățat pe dinafară și rostit de atâtea ori nu era menit să spună adevărul, ci să contracareze o sentință fatalistă din cartea a patra a memoriilor lui Marc Aureliu.

- Suntem aici pentru a înfrânge natura, începu, împotriva tuturor convingerilor lui. Nu o să mai fim copiii de pripas ai patriei, orfanii Domnului în împărăția setei și a capriciilor vremii, nici exilații pe propriile noastre meleaguri. Vom fi alții, doamnelor și domnilor, vom fi mari și fericiți.

Erau formulele bălciului său. Pe când vorbea, ajutoarele lui aruncau în văzduh pumni de păsărele de hârtie, iar alcătuirile acelea artificiale căpătau viață, zburătăceau peste tribuna de scânduri și o apucau spre mare. În același timp, alții scoteau din furgoane niște copaci de decor cu frunze din fetru și-i plantau în spatele mulțimii, în pământul cu salpetru. În sfârșit, ridicară o fațadă de carton cu case pictate, cu

cărămizi roșii și geamuri de sticlă, și astupară cu ea colibele prăpădite din viața reală.

Senatorul își prelungi discursul cu două citate în latină, ca să lase timp pentru pregătirea farsei. Făgădui mașini de fabricat ploaia, crescătorii mobile de animale domestice, balsamuri ale fericirii ce aveau să facă legumele să crească în solul arid și ciorchini de clopoței la ferestre. Când văzu că lumea-i plăsmuită era gata, o arătă cu degetul.

- Așa vom fi, doamnelor și domnilor! strigă. Priviți. Așa vom fi.

Publicul se întoarse. Un transatlantic de hârtie pictată trecea prin spatele caselor și era mai înalt decât casele cele mai înalte din orașul acela artificial. Numai senatorul luă aminte că, de atâta montat și desfăcut și de atât cărat dintr-un loc într-altul, orașul de carton cu clădiri suprapuse era stricat de intemperii și aproape la fel de sărac, plin de praf și trist ca Rosal del Virrey.

În doisprezece ani, Nelson Farina venise să-l salute pe senator de mai multe ori. Ascultă discursul din hamacul lui, la răstimpurile când se trezea din somnul de după-amiază, sub bolta răcoroasă a unei case de scânduri negeluite pe care și-o ridicase cu propriile-i mâini de spițer, cu care-și ciopârțise prima nevastă. Fugise din pușcăria din Cayenne și apăruse la Rosal del Virrey într-un vas plin de papagali nevinovați, cu o negresă frumoasă și hulitoare pe care o întâlnise la Paramaribo, și cu care avea o fată. Femeia muri de moarte bună la puțină vreme și nu avu soarta celeilalte, ale cărei rămășițe ajunseră îngrășământul propriei grădini de conopidă, ci fusese îngropată cu numele-i de olandeză în cimitirul

satului. Fiica îi moștenise culoarea și talia, și ochii aurii și uimiți ai părintelui ei, iar acesta socotea că fata lui era cea mai frumoasă din lume.

De când îl cunoscuse pe senatorul Onésimo Sánchez, în prima campanie electorală, Nelson Farina îl implorase să-l ajute să facă rost de o țidulă falsă de identitate care l-ar fi pus la adăpost de justiție. Senatorul, amabil, dar ferm, îl refuzase. Nelson Farina nu se dădu bătut preț de câțiva ani și ori de câte ori găsisese prilejul își reînnoise cererea, invocând tot felul de motive. Însă primise veșnic același răspuns. Astfel încât de data aceasta rămase în hamac, condamnat să putrezească de viu în bârlogul acela încins de pirați. Când a auzit aplauzele de sfârșit, și-a ridicat capul și pe deasupra țăruișilor gardului a văzut reversul farsei; stâlpii clădirilor, scheletul copacilor, iluzionistii ascunși care împingeau transatlanticul. Își revărsă mânia.

- *Merde, spuse, c'est le Blacaman de la politique.*

După discurs, ca de obicei, senatorul se plimbă pe jos pe ulițele satului, însoțit de muzică și petarde, asediat de oameni care-i povesteau păsurile. Senatorul îi asculta binedispus și mereu găsea o cale de a-i liniști pe toți fără să le promită favoruri greu de făcut. O femeie cocoțată pe acoperișul unei case, cu cei șase copii mici pe care-i avea, izbuti să se facă auzită peste larma și tunetele iscate de pulbere.

- Eu nu cer mare lucru, domnule senator, spuse ea, doar un măgar ca s-aduc apă de la Puțul Spânzuratului.

Senatorul se uită la cei șase copii sfrijiți.

- Ce s-a întâmplat cu bărbatul tău? întrebă.

- S-a dus să-și caute norocul în insula Aruba, răspunse femeia cu voioșie, și a dat peste o venetică din cele care își pun diamante în dinți.

Răspunsul stârni hohote răsunătoare.

- Bine, hotărî senatorul, vei avea măgarul.

La puțină vreme, un aghiotant de-al său aduse acasă la femeie un măgar de povară, pe spinarea căruia stătea scris cu vopsea ce nu se mai șterge o lozincă electorală, pentru ca nimeni să nu uite că era un dar de la senator.

În scurtul răstimp petrecut în stradă făcu și alte gesturi mai neînsemnate și îi mai și dădu o lingură de doctorie unui bolnav care fusese scos cu patul în poarta casei, ca să-l vadă trecând. La ultimul colț, printre parii din curte, îl văzu pe Nelson Farina în hamac și i se păru cenușiu și abătut, dar îl salută fără căldură.

- Ce mai faceți?

Nelson Farina se răsuci în hamac și-l cufundă în chihlimbarul trist al privirii sale.

- *Moi, vous savez*, zise.

Fata lui ieși în curte auzindu-i vorbind. Purta o rochie țărănească ordinară și ponosită, avea părul împodobit cu panglici colorate și fața unsă ca să se protejeze de soare, dar chiar și în ținuta aceea neglijentă se putea presupune că nu exista o altă fată mai frumoasă pe lume. Senatorului i se tăie răsuflarea.

- Drace, suspină plin de uimire, ce-i mai trece Domnului prin cap!

În seara aceea, Nelson Farina și-a îmbrăcat fata cu hainele cele mai bune și a trimis-o la senator. Doi gardieni înarmați

cu puști, care picoteau de zăpușeală în casa de împrumut, îi porunciră să aștepte stând pe singurul scaun din vestibul.

Senatorul se afla în camera alăturată împreună cu notabilitățile din Rosal del Virrey, pe care le convocase spre a le spune în față adevărurile pe care le ascundea în discursuri. Semănau atât de mult cu cei care-l ascultau veșnic, în toate satele din deșert, încât însuși senatorul se simțea sătul până-n gât de aceeași adunare seară de seară.

Avea cămașa udă de sudoare și încerca să și-o usuce pe trup cu briza caldă a ventilatorului electric ce zumzăia ca un bărzăun în toropeala odăii.

- Noi, de bună seamă, nu mâncăm păsărele de hârtie, spuse. Dumneavoastră toți știți, ca și mine, că în ziua când vor fi copaci și flori în această groapă de bălegar, în ziua când vor fi heringi în loc de gănganii în ape, în ziua aceea nici dumneavoastră și nici eu n-o să mai avem ce căuta aici. Am dreptate?

Nu răspunse nimeni. În vreme ce vorbea, senatorul smulse o poză din calendar și făcu cu mâinile un fluture de hârtie. Îl așeză în curentul ventilatorului, fără nici un rost, iar fluturile zbură de jur împrejur prin odaie și ieși apoi prin ușa întredeschisă. Senatorul vorbi mai departe cu o stăpânire de sine întreținută de complicitatea morții.

- Atunci, zise, nu trebuie să vă mai repet ceea ce știți prea bine, că re alegerea mea e o afacere mai bună pentru dumneavoastră decât pentru mine, fiindcă eu sunt sătul până-n gât de ape urât mirositoare și de sudoare de indieni, pe când dumneavoastră din asta trăiți.

Laura Farina văzu ieșind fluturile de hârtie. Numai ea îl văzu, căci gardienii din vestibul adormiseră pe banca de lemn cu spătar, cu puștile în brațe. După mai multe rotiri, uriașul fluture colorat se desfăcu de tot, se lovi de perete și rămase lipit acolo. Laura Farina se strădui să-l desprindă cu unghiile. Unul dintre gardieni se trezi la aplauzele din odaia alăturată și luă seama la încercarea-i zadarnică.

- Nu se poate desprinde, zise prin somn. E zugrăvit pe perete.

Laura Farina se așează iar, tocmai când prinseră să iasă bărbații de la adunare. Senatorul rămase în ușa camerei, cu mâna pe clanță, și o descoperi pe Laura Farina numai când vestibulul se golise.

- Ce faci aici?

- *C'est de la part de mon père*, spuse ea.

Senatorul pricepu, apoi cercetă cu privirea gardianul somnoros, o cercetă și pe Laura Farina, a cărei frumusețe de necrezut era mai imperioasă decât durerea lui, hotărând atunci ca moartea să aleagă pentru el.

- Intră, îi spuse.

Laura Farina rămase în ușa camerei, minunându-se; mii de bilete de bancă pluteau prin aer, fâlfâind ca fluturii. Dar senatorul închise ventilatorul, iar biletele rămase fără aer se așternură peste lucrurile din încăpere.

- Vezi, zâmbi, până și rahatul zboară.

Laura Farina se așează ca o elevă, la școală. Avea pielea netedă și catifelată, de aceeași culoare și de aceeași densitate solară ca petrolul brut, iar pletele-i erau coamă de mână și

ochii imenși mai limpezi ca lumina. Senatorul îi urmări firul privirii și dădu de trandafirul pătat de salpetru.

- E un trandafir, zise.

- Da, spuse ea cu o ușoară descumpănire, am văzut trandafiri la Riohacha.

Senatorul se așează pe un pat de campanie, vorbind de trandafiri, în timp ce-și descheia cămașa. Pe coaste, unde bănuia că se află inima înlăuntrul pieptului, avea tatuajul de corsar cu o inimă străpunsă de o săgeată. Aruncă pe jos cămașa umedă și o rugă pe Laura Farina să-l ajute să-și scoată ghețele.

Ea îngenunche în dreptul patului. Senatorul o urmări cu privirea iscoditor, dus pe gânduri, și în vreme ce ea îi desfăcea șireturile se întrebă cui îi va aduce nenoroc întâlnirea aceea.

- Ești o copilă, spuse.

- Să nu credeți, spuse ea. Împlinesc nouăsprezece ani în aprilie.

Senatorul se simți interesat.

- În ce zi?

- Pe 11, spuse ea.

Senatorul se simți mai bine. „Suntem Berbeci“, zise. Și adăugă zâmbind:

- E semnul singurătății.

Laura Farina nu-l luă în seamă, fiindcă nu știa unde să pună ghețele. Senatorul, la rândul lui, nu știa cum să se descurce cu Laura Farina, căci nu era obișnuit cu iubirile neprevăzute și pe deasupra era conștient că aceasta izvora din lipsă de demnitate. Numai ca să câștige timp de gândire o strânse pe Laura Farina cu genunchii, îi înlănțui talia și se întinse pe spate în pat. Atunci înțelese că ea nu purta nimic pe sub rochie, fiindcă trupul îi

împrăstia o mireasmă tainică de animal de munte, dar avea sufletul înspăimântat și pielea năpădită de o sudoare de gheață.

– Nimeni nu mă iubește, suspină el.

Laura Farina dădu să spună ceva, însă nu avea aer decât să respire. O culcă lângă el ca s-o ajute, stinse lumina, iar odaia rămase în penumbra trandafirului. Ea se lăsă în mila sorții. Senatorul o mângâie încet, o căută cu mâna aproape fără s-o atingă, dar unde spera s-o afle dădu peste o opreliște de fier.

– Ce-ai aici?

– Un lacăt, spuse ea.

– Ce nebunie! spuse senatorul, furios, și o întreabă ceea ce știa prea bine: Unde e cheia?

Laura Farina râsuflă ușurată.

– O are tata, răspunse. Mi-a spus să vă transmit să trimiteți pe cineva s-o caute și să-i mai trimiteți și un angajament scris că o să-i rezolvați situația.

Senatorul se încordă. „Franțuz ticălos“, murmură indignat. Apoi închise ochii să se destindă și se regăsi pe sine în întuneric. „Amintește-ți – își aminti – că de vei fi tu sau va fi oricare altul, vei muri în scurtă vreme și că puțin mai apoi nu va rămâne din voi nici măcar numele.“ Așteptă să-i treacă înfiorarea.

– Spune-mi ceva, întreabă atunci. Ce-ai auzit că se spune despre mine?

– Adevăru-adevărat?

– Adevăru-adevărat.

– Ei bine, se încumetă Laura Farina, se zice că sunteți mai rău decât ceilalți, pentru că sunteți altfel.

Senatorul nu-și pierdu cumpătul. Tăcu îndelung, cu ochii închiși, iar când îi deschise părea că se întoarce din străfundurile instinctelor sale cele mai ascunse.

- La naiba, hotărî. Spune-i ticălosului care ți-e tată că-i voi aranja treaba.

- Dacă vreți, mă duc chiar eu după cheie, zise Laura Farina. Senatorul o reținu.

- Uită de cheie, spuse, și dormi puțin cu mine. E bine să stai cu cineva când ești singur.

Atunci ea îl culcă pe umărul ei cu ochii țintă la trandafir. Senatorul îi cuprinse mijlocul, își ascunse chipul la subsuoara ei de animal de munte și se lăsă pradă groazei. După șase luni și unsprezece zile avea să moară în aceeași poziție, înnebunit și repudiat în urma scandalului public din pricina Laurei Farina, și plângând de furia de a muri fără ea.

**ULTIMA CĂLĂTORIE
A VASULUI-FANTOMĂ**

Acum o să vedeți voi cine sunt eu, își spuse, cu noua-i voce groasă de bărbat, mulți ani după ce văzuse pentru prima dată transatlanticul uriaș, fără lumini și fără zgomot, ce trecuse într-o noapte prin dreptul satului ca un mare palat pustiu, mai lung decât satul întreg și mult mai înalt decât turla bisericii, și navigase mai departe în întuneric spre orașul colonial fortificat împotriva piraților de pe cealaltă parte a golfului, cu vechiul său port de traficanți de negri și farul rotitor ale cărui lugubre fâșii de lumină, la fiecare cincisprezece secunde, prefăceau așezarea într-o tabără lunară de case fosforescente și străzi de deșerturi vulcanice, și cu toate că el era pe vremea aceea un copil fără voce groasă de bărbat, dar având voie de la maică-sa să asculte până foarte târziu pe țarm harfele nocturne ale vântului, încă își mai putea aduce aminte, de parcă l-ar fi avut în fața ochilor, că transatlanticul dispărea când lumina farului îi cădea dintr-o parte și apărea iar când lumina trecea, așa încât era un vas intermitent, apărând și dispărând la intrarea în golf, căutând cu dibuieli de lunatic geamandurile care semnalizau canalul portului,

până când ceva trebuie să se fi stricat la busolele sale, fiindcă se abătu către stânci, se izbi, se făcu țandări și se scufundă fără nici un zgomot, deși o ciocnire atât de cumplită cu recifele ar fi trebuit să stârnească un zornăit de fiare și o explozie de motoare ce-ar fi încremenit de groază până și dragonii cei mai adormiți din selva preistorică ce începea de la ultimele șase străzi ale orașului și se sfârșea la celălalt capăt al lumii, astfel că el însuși crezu că era un vis, mai cu seamă a doua zi, când văzu acvariul strălucitor al golfului, dezordinea de culori a cocioabelor negrilor pe colinele portului, goetele contrabandiștilor din Guyane primindu-și încărcătura de papagali nevinovați cu gușa plină de diamante, își zise, am adormit numărând stelele și am visat vaporul acela uriaș, cu siguranță, și rămase atât de încredințat, încât nu povesti nimănui și nici nu-și mai aminti de viziunea aceea până în noaptea din luna martie a anului următor, când plecase în căutarea cetelor de delfini în mare și ce a găsit a fost transatlanticul iluzoriu, sumbru, intermitent, cu aceeași țintă greșită ca prima oară, numai că el era acum atât de sigur că e treaz, că dădu fuga să-i povestească mamei, iar ea a petrecut trei săptămâni gemând dezamăgită pentru că o să-ți putrezească creierii de viața asta trăită pe dos, dormind ziua și hoinărind noaptea ca răufăcătorii, și deoarece a fost nevoită să se ducă la oraș într-una din zilelele acelea, căutând ceva comod unde să se așeze ca să se gândească la bărbatul ei mort, căci balansoarului i se stricase cumpăna în cei unsprezece ani de văduvie, profită de ocazie pentru a-l ruga pe luntraș să o ia pe lângă recife, astfel încât fiul ei să poată vedea ceea ce văzuse cu adevărat în vitrina mării, iubirile meduzelor printre bureți

primăvăratnici, peștii trandafirii și albaștri zbenguindu-se în vârtejurile mai blânde ale apelor, și chiar și pletele rătăcitoare ale înecaților vreunui naufragiu colonial, dar nici urmă de transatlantice scufundate, da' de unde, și totuși el se arătă mai departe la fel de înverșunat, încât maică-sa îi făgădui să-l însoțească în ajunul din martie următor, cu siguranță, fără să știe că tot ce era sigur în viitorul său era un fotoliu de pe timpul lui Francis Drake pe care l-a cumpărat dintr-un bazar turcesc și în care se așeză să-și tragă sufletul chiar în seara aceea, oftând, bietul meu Holofern, de-ai vedea ce bine mă pot gândi la tine stând pe husele astea de catifea și pe brocar-turile astea de catafalc de regină, dar cu cât își evoca mai mult bărbatul mort, cu atât îi clocotea în inimă sângele devenit precum ciocolata, de parcă în loc să stea jos ar fi alergat, scuturată de fiori și cu răsuflarea plină de țărână, până când el se întoar-se în zori și o găsi moartă în fotoliu, caldă încă, dar pe jumătate putrezită, precum cei mușcați de năpârcă, așa cum se întâmplă mai apoi cu alte patru femei, înainte de a arunca în mare fotoliul ucigaș, foarte departe, unde să nu mai facă rău nimănui, căci îl folosiseră atât de mult de-a lungul veacurilor, încât îi pierise calitatea de a dăru-i odihna, așa că el a trebuit să se deprindă cu mizera-i rutină de orfan, arătat cu degetul de toți drept fiul văduvei care adusese în sat tronul nenorocirii, trăind nu atât din mila oamenilor, cât din peștele pe care-l fura de prin bărci, în vreme ce vocea i se făcea subțire ca sfoara de cânepă și începea să nu-și mai amintească de viziunile lui de odinioară, până când în altă noapte de martie în care privi întâmplător spre mare și, pe neașteptate, maică-măiculiță, iat-o, nemaipomenita balenă de azbest,

fiara care răgea, veniți s-o vedeți, striga înnebunit, veniți s-o vedeți, stârnind atâta larmă de lătrături de câini și țipete îngrozite de femei, că până și bărbații cei mai bătrâni își amintiră de spaimile străbunilor și se băgară pe sub paturi crezând că se întorsese William Dampier, dar cei care ieșiră în stradă nu se osteniră să vadă imensitatea aceea de necrezut ce-și pierdea iar, chiar atunci, orientarea, năruindu-se în dezastrul anual, ci îl bătură măr și-l lăsară într-un hal fără de hal încât atunci, și-a zis el, spumegând de furie, acum o să vedeți voi cine sunt eu, dar se feri să împărtășească hotărârea cuiva și își petrecu tot anul cu ideea fixă, acum o să vedeți voi cine sunt eu, așteptând să mai vină o dată fantoma, ca să facă ceea ce și făcu, gata, fură o barcă, străbătu golful și-și petrecu seara în așteptarea marelui ceas al vieții lui, pe povârnișul portului de traficanți de negri, printre scursurile Caraibilor, însă atât de absorbit de aventura sa, încât nu opri ca de obicei în fața prăvăliilor hindușilor să vadă mandarinii de fildeș ciopliți dintr-un colț întreg de elefant, nici nu-și mai bătu joc de negrii olandezi în velocipedele lor ortopedice, nici nu se sperie ca în alte rânduri de malaiezii cu pielea de cobră care făcuseră ocolul lumii fascinați de himera unei cârciumi tainice unde vindeau biftecuri de braziliene fripte pe cărbune, fiindcă nu-și dădu seama de nimic până când noaptea nu căzu asupra-i, cu toată greutatea stelelor, și selva răspândi o mireasmă dulce de gardenii și de salamandre putrede, și iată-l vâslind în barca furată spre intrarea golfului, cu felinarul stins ca să nu le dea de gândit polițiștilor din garda împotriva contrabandei, idealizat tot la cincisprezece secunde de fâlfăirea verde a farului și devenit iar om din pricina întunericului, conștient că mergea

aproape de geamandurile ce semnalizau canalul portului, nu numai pentru că-i vedea tot mai intensă strălucirea apăsătoare, ci pentru că boarea apei era mereu mai tristă, iar el văzlea atât de adâncit în gânduri, că nu știu de unde-l răzbi pe neașteptate o înspăimântătoare răsuflare de rechin, nici pentru ce noaptea s-a făcut densă de parcă stelele ar fi murit dintr-odată, și iată acolo transatlanticul cu mărimea-i de neînchipuit, maică-măiculiță, mai mare decât orice altceva mare de pe lume și mai întunecat decât orice altceva întunecat de pe pământ ori din apă, trei sute de mii de tone de miros de rechin trecând atât de aproape de vas, încât el putea vedea nituirile hăului de oțel, fără o singură lumină în infinitele sale hublouri, fără un suspin al mașinilor, fără un suflet, și purtând cu sine propria-i atmosferă de liniște, cerul său pustiu, aerul său mort, timpul său oprit, marea-i rătăcitoare unde plutea o lume întreagă de animale înecate, și dintr-odată totul pieri la lumina puternică a farului și preț de o clipă redeveni acea diafană mare a Caraibilor, noaptea de martie, văzduhul cotidian al pelicanilor, așa încât el rămase singur printre geamanduri, fără a ști ce să facă, întrebându-se uimit dacă într-adevăr n-o fi visând cu ochii deschiși, nu doar acum, ci și în celelalte rânduri, dar nu sfârși bine cu întrebatul că o pală tainică stinse geamandurile de la prima până la cea de pe urmă, astfel că atunci când trecu lumina farului transatlanticul se ivi iar și avea busolele dezorientate, poate fără a ști măcar în ce loc al mării se afla, căutând pe bâjbăite canalul invizibil, însă de fapt îndreptându-se către stânci, până când el avu revelația copleșitoare că povestea cu geamandurile era ultima cheie a vrăjii, și aprinse felinarul din

barcă, o mărunță luminiță roșie care n-avea de ce să pună pe gânduri pe nimeni din turnurile de pază, dar care a fost pe semne pentru pilot ca un răsărit de soare, căci datorită ei transatlanticul își îndreptă direcția și intră pe poarta cea mare a canalului printr-o manevră de reînviere fericită, și atunci toate luminile sale se aprinseră în același timp, cazanele începură să pufăie iar, stelele sclipiră în cerul lor și stârvurile animalelor se duseră la fund, și răzbătea zgomot de farfurii și miros de sos cu foi de dafin din bucătării, iar de pe punte se auzeau clarinetul orchestrei și zvâcnirea sângelui în venele celor îndrăgostiți de necuprinsul mării în penumbra cabinelor, dar el mai avea încă atâta furie adunată în suflet, că nu se lăsă copleșit de emoție, nici speriat de vrajă, ci-și spuse, mai hotărât ca oricând, că acum o să vedeți voi cine sunt eu, drace, acum o să vedeți, și în loc să se dea la o parte ca să nu se năpustească asupra-i uriașa mașină începu să vâslească înaintea ei, fiindcă acum o să vedeți voi într-adevăr cine sunt eu, și călăuzi mai departe vasul cu felinarul până când a fost atât de sigur de supunerea acestuia, încât îl obligă să-și schimbe din nou direcția înspre cheiuri, îl scoase din canalul invizibil și-l duse de căpăstru de parc-ar fi fost un mieluşel al mării către luminile satului adormit, un vas viu și invulnerabil la fasciculele farului care acum nu-l făceau nevăzut, ci-l arătau așa cum era, din aluminiu, la fiecare cincisprezece secunde, și iată că începeau să se deslușească crucile bisericii, sărăcia caselor, iluzia, și transatlanticul venea după el, urmându-l cu tot ce avea înăuntru, căpitanul adormit pe partea inimii, taurii de coridă în zăpada boxelor, bolnavul singur în infirmerie, apa văduvită de cisternele ei, pilotul la postul lui, care

trebuie să fi confundat stâncile cu digurile fiindcă în clipa aceea izbucni urletul nemaipomenit al sirenei, o dată, iar el se simți înmuiat de răpăiala de aburi ce căzu asupra-i, încă o dată, și vasul străin a fost gata să se scufunde, și încă o dată, însă acum era prea târziu, fiindcă iată, se vedeau deja scoicile de pe țarm, pietrele de pe stradă, porțile celor neîncrezători, satul întreg scăldat chiar în luminile transatlanticului îngrozit, iar el abia a mai avut timp să se dea într-o parte pentru a face loc cataclismului, strigând zguduit iată-l aici, nenorociților, cu o clipă înainte ca înspăimântătorul corp de oțel al navei să spintece pământul și să se audă clinchetul limpede al celor nouăzeci de mii cinci sute de cupe de șampanie ce s-au spart una după alta de la provă până la pupă, și atunci se luminează, dar n-a mai fost dimineața de martie, ci amiaza unei zile de miercuri strălucitoare, iar el și-a putut face plăcerea de a-i vedea pe cei neîncrezători contemplând cu gura căscată transatlanticul cel mai mare din lumea aceasta și din cea de dincolo, împotmolit în dreptul bisericii, mai alb ca orice, de douăzeci de ori mai înalt decât turla și cam de nouăzeci și șapte de ori mai lung decât satul, cu numele săpat în slove de fier *halalcsillag*, și roindu-i încă pe cele două flancuri apele străvechi și stătute ale mărilor morții.

**BLACAMÁN CEL BUN,
VÂNZĂTOR DE MIRACOLE**

Din prima duminică în care l-am văzut, mi s-a părut că e ca o catârcă de ajutor de picador; avea bretele de catifea tighelitate cu fir de aur, inelele cu pietre colorate pe toate degetele și coada de clopoței. Era cățarat pe o masă în portul Santa María del Darién, printre borcanele cu leacuri și ierburile tămăduitoare pe care chiar el le prepara și le vindea strigând cât îl ținea gura prin satele din Caraibi, numai că atunci nu încerca să vândă nimic indienilor soioși, ci tot ceea ce i se aducă o viperă adevărată ca să dovedească pe propria-i piele puterea unui antidot inventat de el, singurul fără greș, doamnelor și domnilor, împotriva mușcăturilor de șerpi, tarantule, scolopendre și tot soiul de mamifere veninoase. Cineva care părea foarte impresionat de hotărârea lui făcu rost, nimeni n-a știut de unde, și-i aduse într-un bidon o viperă cu corn, una dintre cele mai primejdioase, dintre cele care înveninează mai întâi respirația, iar el scoase capacul cu atâta poftă, încât crezură cu toții că avea s-o mănânce. De îndată ce animalul se simți liber sări afară din bidon și-l mușcă de gât dintr-o forfecătură, luându-i pe loc aerul și

împiedicându-l să-și continue oratoria și abia avu timp să-și bea antidotul când dispensarul acela de duzină se prăbuși peste mulțime și el se rostogoli pe jos cu uriașul său trup împrăștiat de parcă n-ar fi avut nimic pe dinăuntru, dar fără a-și opri râsul acela ce-i dezvelea toți dinții de aur. Zgomotul a fost pesemne colosal, căci un cuirasaș din nord care se afla la chei cam de vreo douăzeci de ani într-o vizită de curtoazie, declară carantină ca să nu se răspândească la bord veninul viperei, iar lumea care prăznuia Duminica Floriilor ieși de la slujbă cu ramurile sfințite, căci nimeni nu voia să piardă spectacolul cu cel mușcat e viperă care prinsese să se umfle de aerul morții, fiind de două ori mai gras decât fusese, spumegând fiere și gâfâind prin toți porii, dar rânzând încă atât de plin de viață în el, încât clopoțelii îi sunau pe tot trupul. Umflătura făcu să-i plesnească șireturile jambierelor și cusăturile hainelor, degetele îi ajunseră ca niște cârnați sub presiunea inelelor, căpătă culoarea cerbului în saramură, așa că toți cei care văzuseră un om mușcat de viperă, deși știau că putrezea înainte de a muri și rămânea atât de fărărămițat, că trebuia strâns cu lopata ca să-l bage într-un sac, se gândeau totuși că și în starea de rumeguș în care se afla avea să rădă mai departe. Faptul era atât de necrezut, încât pușcașii marini se cocoțară pe punțile vasului ca să-i facă poze în culori cu aparate de fotografiat de la distanță, însă femeile care ieșiseră de la slujbă le năruiră planurile, căci acoperiri muribundul cu o pătură și-i puseră deasupra ramurile sfințite, unele fiindcă nu doreau ca pușcașii să profaneze corpul cu mașinării de adventiști, altele pentru că se temeau să-l

mai vadă pe idolatrul acela care era în stare să-și dea duhul prăpădindu-se de râs, iar altele ca să vadă dacă reușeau astfel ca măcar sufletul să i se golească de venin. Toată lumea îl socotea mort când dădu la o parte ramurile cu o mișcare a brațelor, încă pe jumătate buimac și sleit de puteri din pricina momentelor grele, însă reușind să îndrepte masa fără ajutorul nimănui, se urcă iar pe ea ca un crab, și iată-l din nou strigând că antidotul acela era într-adevăr mâna lui Dumnezeu într-un borcânaș, cum văzuserăm cu toții cu ochii noștri, deși costa numai două parale fiindcă el nu-l inventase ca să facă afaceri, ci pentru binele omenirii, și ia să vedem cine a spus unul, doamnelor și domnilor, dar atât vă rog, nu vă îngrămădiți că e de-ajuns pentru toată lumea.

Bineînțeles că se îngrămădiră și pe bună dreptate, căci până la urmă n-a ajuns pentru toți. Până și amiralul de pe cuirasat își luă un borcânaș, convins de vânzător că era bun și împotriva gloanțelor otrăvite ale anarhiștilor, iar membrii echipajului nu s-au mulțumit doar să-i facă, fiind cocotat pe masă, pozele în culori pe care nu i le-au putut face mort, ci l-au mai și pus să le semneze autografe, până îl apucară cârceii sucindu-i brațul. Era aproape noapte și rămăseserăm în port doar cei mai descumpăniți, când el căută cu privirea un ins cu mutră de prost ca să-l ajute să-și strângă borcanele și de bună seamă își aținti ochii asupra mea. A fost parcă privirea destinului, nu numai al meu, ci și al lui, căci a trecut de atunci mai bine de un veac și amândoi ne mai amintim încă de parc-ar fi fost duminica trecută. Fapt este că în vreme ce îi băgam spițeria de bâlci în cufărul acela

cu căptușeală de purpură ce părea mai curând mormântul unui erudit, el îmi dibui peșemne pe dinăuntru o lumină pe care n-o deslușise înainte fiindcă mă întrebă urâcios cine ești tu, iar eu i-am răspuns că eram singurul orfan de tată și de mamă căruia nu-i murise încă părintele, iar el izbucni într-un hohot de râs mai zgomotos decât cele cu veninul și mă întrebă apoi ce faci în viață, iar eu i-am răspuns că nu mai făceam nimic altceva în afară de faptul că trăiam, pentru că orice altceva nu merită osteneala, și răsând cu lacrimi mă întrebă care-i știința pe care mi-aș dori s-o cunosc cel mai mult pe lume, și asta a fost singura dată când i-am răspuns nu în glumă, ci de adevărat, că doream să fiu ghicitor, și atunci n-a mai râs, ci mi-a spus parcă gândindu-se cu glas tare că pentru asta-mi lipsea puțin, căci aveam deja esențialul, adică mutra de prostănac. Chiar în noaptea aceea vorbi cu tatăl meu și pentru un real jumate și niște cărți de joc de prevestit adultere mă cumpără pentru totdeauna.

Așa era Blacamán cel rău, căci cel bun sunt eu. Era în stare să convingă un astronom că luna februarie nu era altceva decât o turmă de elefanți invizibili, dar când norocul îl părăsea avea o inimă de piatră. În timpurile lui de glorie, era priceput la îmbălsămarea viceregilor, și se spune că le făcea o față atât de autoritară, că ani în șir continuau să cârmuiască mai bine ca atunci când erau vii și că nimeni nu se încumeta să-i îngroape până când el nu le reda chipul de mort, dar faima i se nărui când scorni un joc de șah ce nu se sfârșea niciodată și care-l făcu pe un capelan să înnebunească și pricinui două sinucideri ilustre. Astfel decăzu încetul cu

încetul de la rălmăcitor de vise la hipnotizator pe la aniversări, de la cel care scotea măsele prin sugestie la vraci de bălci, așa încât pe vremea când ne-am cunoscut îl priveau chiorâș până și pirații. Ne duceam de râpă cu taraba noastră cu drăcovenii, iar viața ne ajunsese un zbucium fără sfârșit tot încercând să vindem supozitoarele fermecate ce-i făceau invizibili pe contrabandiști, picăturile secrete pe care soțiile evlavioase le vărsau în ciorba soților olandezi ca să le inspire teama de Dumnezeu, și tot ce-ați mai vrea să cumpărați din proprie dorință, doamnelor și domnilor, fiindcă asta nu-i o poruncă, ci un sfat, și la urma urmelor nici fericirea nu-i o obligație. Totuși, oricât ne-am fi prăpădit de râs de năzdrăvăniile lui, adevărul e că doar cu chiu cu vai ne ajungea pentru mâncare, iar ultima-i nădejde se întemeia pe vocația mea de ghicitor. Mă încuia în cufărul ca un coșciug deghizat în japonez, legat cu lanțuri de tribord pentru ca să mă străduiesc să fac pe ghicitorul, în timp ce el siluia gramatica tot căutând felul cel mai nimerit de a convinge lumea de noua sa știință, și iată aici, doamnelor și domnilor, făptura asta chinută de licuricii lui Iezechiel, iar dumneavoastră care ați rămas cu aerul ăsta neîncrezător întipărit pe față ia să vedem dacă vă încumetați să-l întrebați când o să muriți, dar nicio dată n-am izbutit să ghicesc nici în ce zi eram, așa că el mi-a luat orice nădejde c-aș ajunge ghicitor, fiindcă toropeala digestiei îi afectează glanda prevestirilor, și după ce îmi sparse capul cu o lovitură de ciomag ca să-și îndrepte norocul hotărî să mă ducă la tata ca să-i dea banii înapoi. Totuși, cam pe atunci i s-a năzărit să găsească aplicații practice ale

electricității suferinței și începu să fabrice o mașină de cusut ce funcționa conectată cu ventuze la acea parte a trupului care dura. Întrucât eu îmi petrecusem noaptea tânguindu-mă din pricina bățăilor pe care mi le dădea ca să alunge nenorocul, a trebuit să mă mai țină ca să-și verifice pe pielea mea descoperirea și astfel întoarcerea mi s-a tot amânat, iar lui îi reveni buna dispoziție, până când mașina funcționa atât de bine, încât nu numai că ajunsese să coasă mai frumos ca o novice de la mănăstire, ci pe deasupra mai și broda păsări și flori după poziția și intensitatea durerii. Așa ne petreceam vremea, convinși de victoria noastră asupra nenorocului, când ne-a ajuns vestea despre comandantul crucișătorului care voise să repete la Philadelphia experiența cu antidotul și se prefăcuse în marmeladă de amiral în prezența statului său major.

N-a mai răs multă vreme. Am fugit prin defileuri știute doar de indieni și cu cât ne simțeam mai pierduți, cu atât mai deslușit răzbeau până la noi zvonurile că pușcașii marini ne invadaseră patria sub pretextul de a stârpi frigurile galbene și, în trecere, decapitau orice negustor de vechituri întâlnit în cale și nu doar pe cei băștinași din precauție, ci și pe metiși din distracție, pe negri din obișnuință și pe hinduși pentru că erau îmblânzitori de șerpi, iar apoi au ras de pe fața pământului fauna și flora și ce mai reușiră din regnul mineral, pentru că specialiștii lor în problemele noastre îi învățaseră că lumea din Caraibi avea darul să-și schimbe natura ca să-i înșele pe americani. Eu nu pricepeam de ce erau atât de înverșunați și nici de ce eram noi atât de speriați,

până când ne-am aflat la adăpost, ocrotiți de vânturile veșnice din Guajira și abia acolo el a avut curajul de a-mi mărturisi că antidotul lui nu era altceva decât rubarbă și terebentină, dar că-i plătise jumătate de real unui individ ca să-i aducă șarpele acela fără venin. Ne-am adăpostit în ruinele unei misiuni coloniale, amăgindu-ne cu speranța că vor trece pe acolo contrabandiștii, oameni de încredere și singurii în stare să se aventureze sub soarele de argint-viu din pustietățile acelea de salpetru. La început mâncam salamandre afumate cu ierburi de prin dărâmături și încă ne mai ardea de răs când încercaram să mâncăm jambierele lui fierte, însă până la urmă mâncaram chiar și pânzele de păianjen din fântâni și abia atunci ne-am dat seama cât de mult ne lipsea lumea. Deoarece eu nu cunoșteam pe vremea aceea nici un leac împotriva morții, m-am culcat pur și simplu pe partea care mă durea mai puțin, în timp ce el delira amintindu-și de o femeie atât de gingașă, că putea trece suspinând prin pereți, dar și amintirea aceea născocită era un artificiu al iscusinței lui menit să înșele moartea cu suferințe din dragoste. Totuși, în ceasul când trebuia să fi murit, veni lângă mine mai viu ca niciodată și-și petrecu toată noaptea veghindu-mi agonia, cugetând atât de adânc, încât n-am reușit nici până acum să știu dacă ceea ce șuiera printre ruine era vântul ori erau gândurile lui și, înainte de a se crăpa de ziuă, îmi spuse cu aceeași voce și cu aceeași hotărâre de odinioară că acum cunoștea adevărul, și anume că eu îi schimbasesm iar norocul, așa că leagă-ți bine pantalonii căci așa cum mi l-ai strâmbat, tot așa ai să mi-l îndrepti.

Astfel se întâmplă că atunci pieri și puțină dragoste pe care i-o mai purtam. Mă despuie de ultimele zdrențe pe care le mai aveam, mă înfășură în sârmă ghimpată, îmi frecă rănilile cu piatră de salpetru, mă puse în saramură în propriul meu ud și mă spânzură de glezne să mă macereze soarele și încă mai striga că tortura aceea nu era de-ajuns ca să-i îmblânzească pe urmăritori. În cele din urmă m-a lăsat să putrezesc în propria-mi murdărie, în carcera de penitență unde misionarii coloniali îi îndreptau pe drumul cel bun pe eretici, și cu perfidia de ventriloc ce încă-i prisosea prinse a imita țipetele animalelor care se mănâncă, foșnetul sfeclei coapte și susurul izvoarelor, spre a mă chinui cu iluzia că muream de sărăcie în paradis. Când, în sfârșit, contrabandistii îl aprovizionau, cobora în temniță să-mi dea cât de cât de mâncare ca să nu mă lase să mor, dar apoi își lua revanșa pentru pomana aceea smulgându-mi unghiile cu cleștele și pilindu-mi dinții cu piatră de măcinat, singura-mi speranță fiind ca viața să-mi dea timpul și norocul de a mă putea răzbuna pentru asemenea ticăloșii prin chinuri și mai crunte. Eu însumi mă miram că eram în stare să îndur duhoarea propriei mele putrefacții și mai îmi și arunca resturile de la masa lui, iar prin colțuri îmi azvârlea bucăți de șopârle și de ulii în descompunere pentru a-mi otrăvi cu totul aerul temniței. Nu știu cât timp trecuse când mi-a adus leșul unui iepure ca să-mi arate că mai bine îl arunca să se strice decât să mi-l dea să-l mănânc și atunci mi-am pierdut de tot răbdarea rămânându-mi doar ura, încât am apucat iepurele de urechi și l-am izbit de zid cu iluzia că era el și nu animalul cel care

se va strivi, și atunci se întâmplă ca într-un vis, fiindcă iepurele câpătă viață cu un țipăt de spaimă, și se mai și întoarce la mine zburând prin aer.

Și astfel începu viața mea în stil mare. De atunci colind lumea tămăduindu-i pe cei cu friguri pentru doi pesos, redându-le vederea orbilor pentru patru și jumătate, scoțând apa din hidropici pentru optsprezece, întregindu-i pe mutilați pentru douăzeci dacă sunt din naștere, pentru douăzeci și doi dacă sunt așa după vreun accident sau vreo încăierare, pentru douăzeci și cinci dacă sunt din pricina războaielor, cutremurelor, debarcării pușcașilor marini sau a oricărui alt soi de dezastru public, îngrijindu-i pe bolnavii obișnuiți cu ghiotura după o învoială anume, pe nebuni după nebunia lor, pe copii pentru jumătate de preț și pe proști pe degeaba, și să vedem cine se încumetă să spună că nu-s un binefăcător, doamnelor și domnilor, și acum într-adevăr, domnule comandant al flotei douăzeci, puteți ordona băieților dumneavoastră să dea la o parte baricadele să treacă omenirea suferindă, leproșii la stânga, epilepticii la dreapta, damblagiii unde nu stau în drumul nimănui, și acolo, în spate, cei cu betesuguri mai ușoare, numai că vă rog să nu vă îngrămădiți, că nu răspund dacă vi se încurcă bolile și vă vindecați de ceea ce nu suferiți, și să cânte muzica mai departe până când se încing alămurile și pocnesc petardele, până când se înflăcărează îngerii și rachiul omoară gândurile, și veniți cu toții, servitoare slute și echilibriști pe frânghie, parlagii și fotografi, că totu-i pe socoteala mea, doamnelor și domnilor, fiindcă s-a zis cu faima rea a Blacamanilor, și astfel se iscă un

tărăboi de pomină. Și o să vă fac să adormiți folosind tehnica deputaților, pentru cazul că o să dau greș și unii ajung într-o stare mai proastă decât erau. Singurul lucru pe care nu-l fac e să-i înviez pe cei morți, pentru că de cum deschid ochii îl omoară plini de furie pe cel care le tulbură liniștea, și la urma urmelor cei care nu se sinucid mor încă o dată din pricina dezamăgirii. La început se tot ținea după mine un alai de înțelepți ca să cerceteze temeiul îndeletnicirilor mele, și când și-au dat seama m-au amenințat cu infernul lui Simon Magicianul, sfătuindu-mă să duc o viață de penitență ca să ajung sfânt, însă eu le-am răspuns fără a le disprețui autoritatea că tocmai în acest fel începusem, cu penitența. Adevărul e că nu câștig nimic ajungând sfânt după moarte, căci eu sunt artist, și tot ce vreau e să rămân în viață ca să mă bucur de rabla asta decapotabilă cumpărată de la consulul pușcașilor marini, cu șoferul ăsta din Trinidad, fost bariton la opera piraților din New Orleans, de cămășile mele de mătase naturală, loțiunile mele orientale, dinții mei de topaz, pălăria mea de diavol și ghetetele mele în două culori, dormind fără deșteptător, dansând cu reginele frumuseții și năucindu-le cu retorica mea de dicționar, fără să mă prăpădesc cu firea dacă într-o miercuri de Păresimi virtuțile îmi slăbesc, căci pentru a duce mai departe viața asta de ministru mi-e de-ajuns mutra mea de prost și pe deasupra îmi și prisoșeste droaia de dughene pe care le am de aici și până dincolo de asfințit, unde aceiași turiști care ne urmăreau pentru treaba cu amiralul se îmbulzesc acum pentru poza mea cu autograf, almanahurile cu versurile mele de dragoste, medaliile cu

profilul meu, fâșii din îmbrăcămintea mea, și toate astea fără toropeala vitejească de a sta zi și noapte în chip de sculptură ecvestră din marmură și acoperit de găinaț de rândunele, precum eroii neamului.

Păcat că Blacamán cel rău nu poate adevăra povestea asta ca să vedeți că nu-i nimic scornit. Ultima oară când a fost văzut de cineva pe lumea asta își pierduse până și tinichelele fostei lui splendori și avea sufletul pustiit și oasele frânte de vitregiile deșertului, dar îi mai rămăsese o pereche de clopoței, și apăru din nou în duminica aceea în portul Santa María del Darién cu veșnicul său cufăr ca un coșciug, doar că atunci nu mai încerca să vândă nici un antidot, ci cu glasul găuit de emoție tot cerea ca pușcașii marini să-l împuște în public spre a dovedi pe propria-i piele virtuțile de a readuce la viață ale acestei creaturi supranaturale, doamnelor și domnilor, și chiar dacă dumneavoastră aveți cu prisosință dreptul să nu mă credeți după ce mi-ați îndurat atâta amar de vreme șmecheriile ticăloase de șarlatan și falsificator, vă jur pe osemintele mamei că demonstrația de azi nu-i cine știe ce născocire, ci adevărul-adevărat, iar dacă mai aveți vreo îndoială uitați-vă cu luare-aminte că acum nu mai râd ca atunci, ci abia îmi stăpânesc plânsul. Ca să fie și mai convingător, își descheie cămașa cu ochii înecați de lacrimi și se bătu cu pumnul în piept spre a arăta locul cel mai potrivit unde să fie împușcat, și totuși pușcașii marini nu se încumetau s-o facă, temându-se că s-ar face de râs și mai tare în fața mulțimii adunate în ziua aceea de duminică. Cineva care poate că nu uitase potlogăriile de odinioară făcute de

Blacamán izbuti să-i aducă într-o cutie de tablă, nimeni nu știe de unde, niște rădăcini de lumânărică ce ar fi fost de-ajuns să scoată la suprafață toți peștii din Caraibi, iar el le-a desfăcut cu atâta poftă de parcă avea într-adevăr de gând să le mănânce și chiar le-a și mâncat, doamnelor și domnilor, dar vă implor nu vă lăsați cuprinși de milă și nici nu vă rugați pentru odihna sufletului meu, căci moartea aceasta nu-i decât o călătorie pe lumea cealaltă. De data aceea a fost atât de cinstit, încât n-a mai apelat la horcăieli teatrale, ci s-a dat jos de pe masă ca un crab, căutând pe pământ după primele dibuieli locul cel mai demn unde să se culce și de acolo mă privi ca o mamă și-și dădu duhul în propriile-i brațe, stăpânindu-și încă lacrimile de bărbat și zvârcolindu-se în toate chipurile pradă tetanosului veșniciei. De bună seamă a fost singura dată când știința mea a dat greș. L-am vârat în cufărul acela de dimensiuni prevestitoare unde a încăput pe de-a întregul, am pus să i se facă o slujbă pentru morți ce m-a costat cincizeci de dubloni în loc de patru, fiindcă oficiantul avea veșminte aurite și mai erau și trei episcopi care stăteau jos, am poruncit să se ridice un mausoleu împărătesc pe o colină ce se bucura de vremea cea mai frumoasă a mării, cu o capelă pentru el singur și o placă de fier unde stătea scris cu slove mari gotice că aici zace răposatul Blacamán, pe nedrept numit cel rău, cel care i-a înșelat pe pușcași și victimă a științei, și când am socotit că prin aceste onoruri i-am cinstit îndeajuns virtuțile, am început să mă răzbun pentru ticăloșiile lui, și atunci l-am înviat în mormântul lui blindat, lăsându-l acolo să se zvârcolească îngrozit. Aceasta s-a

întâmpat cu mult timp înainte ca Santa María del Darién să fie devastată de furnicile carnivore, dar mausoleul a rămas neatins pe colină, la umbra dragonilor ce urcă să doarmă în bătaia vânturilor oceanice, și ori de câte ori ajung pe meleagurile acelea îi duc un automobil înțesat de trandafiri și mi se frânge inima de durere pentru virtuțile lui, dar apoi îmi pun urechea pe placa de fier să-l aud plângând, printre rămășițele cufărului năruit, și dacă a murit, îl înviez din nou, căci tâlcul pedepsei e să rămână viu în mormânt cât timp voi trăi eu, adică în vecii vecilor.

1968

**INCREDIBILA ȘI TRISTA POVESTE
A CANDIDEI ERÉNDIRA
ȘI A BUNICII SALE FĂRĂ SUFLET**

Eréndira tocmai își îmbăia bunica atunci când începu să bată vântul nenorocirii ei. Uriașul conac spoit cu var de lună, rătăcit în singurătatea deșertului, se cutremură până în temelii la cea dintâi rafală. Însă Eréndira și bunica ei erau deprinse cu vitregiile acelei naturi nesăbuite și abia dacă luară aminte la tăria vântului, stând în baia împodobită cu șiruri de păuni și mozaicuri puerile ca în termele romane.

Bunica, goală și mare, părea o frumoasă balenă albă în bazinul de marmură. Nepoata abia împlinise paisprezece ani, era slabă și cu oase fragile, și prea cuminte pentru vârsta ei. Cu o cumpătare ce avea ceva sacru își îmbăia bunica turnându-i apa în care fiersese ierburi tămăduitoare și frunze înmiresmate, iar acestea i se lipeau de spinarea-i generoasă, de pletele metalice și răvășite, de umărul zdravăn tatuat fără milă, cu îndârjire marinărească.

- Azi-noapte am visat că așteptam o scrisoare, spuse bunica.

Eréndira, care nu vorbea niciodată decât împinsă de motive imperioase, o întrebă:

Incredibilă și tristă poveste a Candidei Eréndira și a bunicii sale fără suflet

- Ce zi era în vis?

- Joi.

- Atunci era o scrisoare aducătoare de vești proaste, spuse Eréndira, dar n-o să sosească în veci.

Când termină cu îmbăiatul, o duse pe bunică în dormitorul ei. Era atât de grasă, că nu putea merge decât sprijinindu-se de umărul nepoatei sau în bastonul ce părea o cârjă de episcop, dar chiar și în mișcările cele mai anevoioase se vedea încă autoritatea unei măreții învechite. În alcovul orânduit după gustul ei exagerat și cu un dram de nebunie, ca de altfel toată casa, Eréndira mai avu nevoie de încă două ceasuri ca s-o pregătească pe bunică. Îi descâlci părul șuviță cu șuviță, i-l parfumă și pieptănă, îi puse o rochie cu flori tropicale, îi pudră fața cu talc, îi vopsi buzele cu carmin, obrazii cu rumeneală, pleoapele cu mosc și unghiile cu lac sidefiu, iar când sfârși și bunica ajunsese dichisită ca o păpușă mai mare ca un om o duse în grădina artificială cu flori înăbușitoare ca acelea de pe rochia ei, o așeză într-un fotoliu ce avea lărgimea și noblețea unui tron și o lăsă să asculte discurile efemere ale gramofonului cu pâlnie.

În timp ce bunica naviga prin mlaștinile trecutului, Eréndira se apucă să măture casa, întunecoasă și pestriță, cu mobile delirante și statuete de cezari inventați, candelabre cu lacrimi de cristal și îngeri de alabastru, un pian lăcuit în auriu și nenumărate ceasuri de cele mai surprinzătoare forme și dimensiuni. În curte era un rezervor unde se strângea de ani de zile apa adusă de indieni, cu spinarea, de la izvoare îndepărtate și, legat de un belciug, un struț rahitic, singura vietate cu pene ce a putut supraviețui chinului acelei clime nenorocite. Se aflau departe de lume, în inima deșertului, lângă un

cătu'n cu ulițe mizere și fierbînți, unde trădătorii se sinucideau de dezolare când bătea vântul nenorocirii.

Refugiul acela de neînțeles fusese construit de bărbatul bunicii, un contrabandist legendar, pe nume Amadís, cu care ea a avut un fiu numit tot Amadís, tatăl Eréndirei. Nimeni nu știa nimic despre obârșia ori rațiunile acestei familii. Versiunea cea mai cunoscută în limba indienilor era că Amadís tatăl își răscumpăraseră frumoasa soție dintr-un bordel din Antile, unde omorâse un bărbat cu lovituri de cuțit, și o adusese pentru totdeauna în deșert, unde nu-l ajungea nici o pedeapsă. Când cei doi Amadís muriră, unul de friguri galbene, iar celălalt ciuruit de gloanțe într-o încăierare de rivali, femeia îngropă cadavrele în curte, le dădu afară pe cele paisprezece servitoare desculțe și-și nutri mai departe visele de grandoare în penumbra casei ascunse, grație jertfei nepoatei bastarde pe care o crescuse de când s-a născut.

Numai ca să întoarcă ceasurile și să le pună să bată toate deodată Eréndirei îi erau necesare șase ore. În ziua în care începu nenorocirea ei n-a fost nevoie s-o facă pentru că ceasurile erau trase până în dimineata următoare, în schimb a trebuit s-o îmbăieze și s-o gătească pe bunică, să frece dușumelele, să pregătească prânzul și să facă să strălucească toate paharele de cristal. Până la unsprezece, când schimbă apa din găleata struțului și udă buruienile deșertice de pe mormintele alăturate ale celor doi Amadís, a fost silită să lupte cu tăria vântului ce devenise de neîndurat, dar n-a încercat-o presimțirea funestă că acela era vântul nenorocirii ei. La douăsprezece tocmai dădea lustru ultimelor cupe de șampanie când simți un miros de ciorbă

în clocot și a fost o adevărată minune că a reușit să se re-peadă până la bucătărie fără a lăsa în urmă un prăpăd de cristaluri venețiene.

Abia izbuti să tragă la o parte oala care începea să dea în foc. Puse apoi pe plită o mâncare pregătită dinainte și profită de acest răgaz să se așeze pe o bancă din bucătărie să-și mai tragă sufletul. A închis ochii, i-a deschis iar fără nici o expresie de oboseală și începu să toarne ciorba în castron. Își vedea mai departe de treburi adormită.

Bunica se așezase singură în capul unei mese de ospete cu sfeșnice de argint și cu un serviciu pentru douăsprezece persoane. Nu apucă să sune din clopoțel că Eréndira și apăru cu ciorba aburindă. Pe când i-o servea, bunica luă aminte la mișcările ei de somnambulă și-i trecu mâna prin fața ochilor de parc-ar fi șters un geam invizibil. Fata nu văzu mâna. Bunica o urmări cu privirea și când Eréndira se întoarse cu spatele să se ducă înapoi la bucătărie, o strigă:

- Eréndira!

Trezită pe neașteptate, copila scăpă din mâini castronul pe covor.

- Nu-i nimic, fetițo, spuse bunică-sa cu o duioșie neprefăcută. Ai adormit în mers.

- E obiceiul trupului, se scuză Eréndira.

Luă de jos castronul, încă buimăcită de somn, și încercă să curețe pata de pe covor.

- Lasă, o opri bunica, o să-l speli după-masă.

Așa încât, pe lângă treburile obișnuite pe care le făcea după prânz, Eréndira a fost nevoită să curețe covorul din sufragerie și dacă tot era în spălătorie se apucă și de rufele din

fiecare luni, pe când vântul dădea ocoluri casei căutând o crăpătură pe unde să se strecoare. A avut atâtea pe cap, încât pe nesimțite s-a făcut noapte, iar când puse la loc covorul în sufragerie era deja ora de culcare.

Bunica zdrăngănise la pian toată după-amiaza, cântând în falset pentru sine cântece de pe vremea ei și mai avea încă pleoapele mânjite cu mosc și ude de lacrimi. Dar când se lungi în pat în cămașa de noapte de muselină își revenise din amărăciunea stârnită de amintirile neplăcute.

- Nu uita ca mâine să speli și covorul din salon, îi spuse Eréndirei, că n-a mai văzut lumina soarelui de pe vremea zarvei.

- Da, bunico, răspunse copila.

Luă un evantai din pene și începu să-i facă vânt matroanei neîndurătoare care recita codul ordinii nocturne pe când se cufunda în somn.

- Calcă toate rufele înainte de a te culca, ca să dormi cu conștiința împăcată.

- Da, bunico.

- Uită-te bine prin dulapuri, că-n nopțile cu vânt moliile-s și mai înfometate.

- Da, bunico.

- Și în timpul ce-ți prisosește scoate florile în curte ca să respire.

- Da, bunico.

- Și să dai de mâncare la struț.

Adormise, dar dădea ordine mai departe, căci de la ea moștenise nepoata virtutea de a continua să trăiască în somn. Eréndira ieși din odaie fără zgomot și făcu ultimele treburi de peste noapte, răspunzând mereu poruncilor bunicii adormite.

- Să uzi mormintele.

- Da, bunico.

- Înainte de a te culca, ai grijă ca totul să fie în ordine deplină, căci lucrurile suferă mult când nu le pui să doarmă la locul lor.

- Da, bunico.

- Și dacă vin cei doi Amadís, spune-le să nu intre, zise bunica, fiindcă banda lui Porfirio Galán îi așteaptă să-i omoare.

Eréndira nu i-a mai răspuns, căci știa că începea să se piardă în închipuirile delirului ei, dar nu nesocoti nici o poruncă. După ce a cercetat cremonele de la ferestre și a stins cele de pe urmă lumini, a luat un sfeșnic din sufragerie, luminându-și pașii până la ea în dormitor, pe când răstimpurile de răgaz ale vântului se umpleau de răsuflarea domoală și uriașă a bunicii adormite.

Și dormitorul ei era luxos, chiar dacă nu la fel ca al bunicii, și era ticsit de păpușile de cârpă și animalele cu arc ale copilăriei sale recente. Biruită de oboseala corvezilor cumplite de peste zi, Eréndira n-a mai avut puterea să se dezbrace, ci a pus sfeșnicul pe noptieră și s-a trântit în pat. La puțină vreme, vântul nenorocirii ei năvăli în dormitor ca o haită de câini și răsturnă sfeșnicul peste perdele.

În zori, când vântul se domoli în sfârșit, au început să cadă niște picături de ploaie mari și rare care au stins ultimul jărat și au întărit cenușa fumegândă a conacului. Sătenii, indieni în marea lor parte, se străduiau să salveze resturile prăpădului: leșul carbonizat al struțului, scheletul

pianului aurit, torsul unei statui. Bunica privea copleșită de o deznădejde impenetrabilă rămășițele avutului ei. Eréndira, trântită între mormintele celor doi Amadís, abia conteni cu plânsul. Când bunica se încredință că printre dărâmături ră-măseseră foarte puține lucruri neatinse, se uită la nepoată cu sinceră părere de rău.

- Biata mea copilă, suspină. N-o să-ți ajungă toată viața să-mi plătești pentru ce-ai făcut.

Începu să-i plătească chiar din ziua aceea, în zgomotul ploii, când a dus-o la băcanul din sat, un văduv slăbănog ră-mas singur înainte de vreme, bine cunoscut în pustiul acela pentru că plătea cu bani buni fecioria fetelor. Sub ochii netulburați ai bunicii, văduvul o cercetă pe Eréndira cu austeritate științifică: îi aprecie forța mușchilor, mărimea sânilor, diametrul șoldurilor. N-a scos nici un cuvânt până n-a făcut socoteala valorii ei.

- E încă tare crudă, spuse atunci. Are țâțișoare de cătea.

Apoi a pus-o să se urce pe un cântar ca să dovedească prin cifre aprecierea lui. Eréndira avea patruzeci și două de kilograme.

- Nu face mai mult de o sută de pesos, spuse văduvul.

Bunica se scandaliză.

- O sută de pesos pentru o făptură cu desăvârșire neîncepută! strigă ea. Nu, dragul meu, asta înseamnă să n-ai pic de respect pentru virtute.

- Cel mult o sută cincizeci, spuse văduvul.

- Copila mi-a făcut o pagubă de peste un milion de pesos, zise bunica. În ritmul ăsta ar avea nevoie de vreo două sute de ani ca să-mi plătească.

- Din fericire, spuse văduvul, tot ce are bun e vârsta.

Furtuna amenința să năruie casa, iar tavanul avea atâtea crăpături, că ploua și înăuntru aproape ca afară. Bunica se simți singură într-o lume a prăpădului.

- Măcar trei sute, spuse.

- Două sute cincizeci.

În cele din urmă s-au învoit pentru două sute douăzeci de pesos bani gheață și câte ceva de-ale gurii. Bunica îi făcu semn Eréndirei să meargă cu văduvul, iar acesta o duse de mână până în spatele prăvăliei, de parc-ar fi însoțit-o la școală.

- Te aștept aici, spuse bunica.

- Da, bunico, răspunse Eréndira.

Camera din spate era un fel de șopron cu patru stâlpi de cărămidă, cu un acoperiș de frunze putrezite de palmier și cu un zid de chirpici de un metru pe unde furtuna pătrundea în casă în largul ei. Pe marginea zidului erau glastre cu cactuși și alte plante de deșert. Atârnat între doi stâlpi, un hamac decolorat se legăna ca pânza slobodă a unei corăbii în derivă. Peste șuietul furtunii și rafalele de apă se auzeau strigăte îndepărtate, urlete de animale pierdute, țipete de naufragiați.

Când Eréndira și văduvul au intrat în șopron, au fost nevoiți să se țină unul de celălalt ca să nu-i doboare o rafală de ploaie care-i udă din cap până-n picioare. Glasurile nu li se auzeau, iar mișcările lor deveniseră altfel ca de obicei din pricina vuietului furtunii. La prima încercare a văduvului, Eréndira strigă ceva de neauzit și se luptă să scape. Văduvul răspunse fără glas, îi răsuci brațul, apucând-o de încheietură, și o târî spre hamac. Ea îl înfruntă zgâriindu-i fața și prinse a striga iar

pe tăcute, el îi răspunse cu o palmă zdravănă ce o ridică de pe podea și o făcu să plutească o clipă în aer, cu pletele lungi de meduză unduindu-se în gol, o prinse de mijloc înainte de a se coborî pe pământ, o doborî în hamac cu o lovitură violentă și o imobiliză cu genunchii. Eréndira se abandonă pradă groazei, își pierdu cunoștința și rămase vrăjită de dungile lunare ale unui pește ce trecu înotând prin văzduhul furtunii, pe când văduvul o despuia sfâșiindu-i hainele cu lovituri sacadate de gheare de parc-ar fi smuls iarbă, împrăștiindu-le în lungi petice colorate ce se unduiau ca niște șerpi și se pierdeau pe aripile vântului.

Când n-a mai rămas în sat nici un bărbat care să poată plăti ceva pentru dragostea Eréndirei, bunica o duse, într-un camion de marfă, pe urmele contrabandiștilor. Au călătorit pe platforma descoperită, printre saci de orez și bidoane de untură, luând cu ele și ceea ce se salvase din incendiu: tăblia de la capul patului ca de vicerege, un înger războinic, tronul pârlit și alte lucruri nefolositoare. Într-un cufăr cu două cruci pictate cu bidineaua duceau osemintele celor doi Amadís.

Bunica se apăra de soarele veșnic cu o umbrelă descusută și răsufla anevoie, chinuită de sudoare și de praf, dar până și în starea aceea nenorocită își păstra autoritatea condiției sale. În spatele stivei de bidoane și de saci de orez, Eréndira plăti călătoria și transportul mobilelor, făcând dragoste de douăzeci de pesos cu hamalul camionului. La început sistemul ei de apărare a fost aidoma celui cu care înfruntase agresiunea văduvului. Însă metoda hamalului a fost alta, domoală și înțeleaptă, și până la urmă a supus-o prin blândețe. Astfel că ajungând în primul sat, la sfârșitul unei zile istovitoare,

Eréndira și hamalul se odihneau după ce făcuseră bine dragoste, ocrotiți de parapetul încărcăturii. Șoferul camionului îi strigă bunicii:

– De aici încolo începe lumea largă.

Bunica privi neîncrezătoare străzile mizere și pustii ale unui sat ceva mai mare, dar la fel de trist ca cel pe care-l părăsiseră.

– Nu se prea vede, zise.

– E teritoriul misiunilor, spuse șoferul.

– Pe mine nu mă interesează milostenia, ci contrabanda, zise bunica.

Trăgând cu urechea din spatele încărcăturii la spusele lor, Eréndira scotocea cu un deget într-un sac de orez. Pe neașteptate găsi un fir, trase de el și scoase un lung șirag de perle veritabile. Îl contemplă speriată, ținându-l printre degete ca pe o viperă moartă, în vreme de șoferul îi răspundea bunicii:

– Nu visați cu ochii deschiși, doamnă. Nu există contrabandiști.

– Cum să nu, spuse bunica, mie mi-o spui?

– Căutați-i și o să vedeți, își râse de ea șoferul, binedispus. Toată lumea vorbește de ei, dar nimeni nu-i vede.

Hamalul își dădu seama că Eréndira scosese șiragul și se repezi să i-l ia, vârandu-l la loc în sacul de orez. Hotărâtă să rămână acolo în ciuda sărăciei satului, bunica își chemă atunci nepoata s-o ajute să coboare din camion. Eréndira își luă rămas-bun de la hamal cu o sărutare grăbită, dar spontană și sinceră.

Bunica așteptă așezată pe tron, în mijlocul satului, până au sfârșit cu descărcatul mărfii. La urmă i-a venit rândul cu-fărului cu resturile celor doi Amadís.

- Țasta-i greu ca un mort, a glumit șoferul.

- Sunt doi, răspunse bunica. Așa că poartă-te cu ei cu tot respectul cuvenit.

- Pun rămășag că sunt statui de fildeș, a glumit iar șoferul.

Puse cufărul cu oseminte la întâmplare printre mobilele părlite și întinse mâna desfăcută în fața bunicii.

- Cincizeci de pesos, spuse.

Bunica îl arată pe hamal.

- Sclavul dumatăle a fost plătit deja cum se cuvine.

Șoferul își privi surprins ajutorul, iar acesta făcu un semn de încuviințare. Se întoarse în cabina camionului unde călătorea o femeie cu haine cernite, în brațe cu un copil mic care plângea de căldură. Hamalul, foarte sigur pe sine, i-a spus atunci bunicii:

- Eréndira vine cu mine, dacă n-aveți nimic împotrivă. Am intenții bune.

Fata interveni înfricoșată:

- Eu n-am spus nimic!

- O spun eu, mie mi-a venit ideea asta, zise hamalul.

Bunica îl măsură cu privirea din cap până-n picioare, nu ca să-i arate dispreț, ci pentru a încerca să aprecieze cât era de îndrăzneț.

- N-am nimic împotrivă, îi zise, dacă-mi plătești tot ce-am pierdut din neglijența ei. Sunt opt sute șaptezeci și două de mii trei sute cincisprezece pesos, mai puțin patru sute douăzeci pe care mi i-a plătit până acum, adică opt sute șaptezeci și una de mii opt sute nouăzeci și cinci.

Camionul se puse în mișcare.

- Credeți-mă că v-aș da grămada asta de bani dacă aș avea-o, spuse foarte serios hamalul. Fata merită cu prisosință.

Bunicii îi pică bine fermitatea băiatului.

- Păi, întoarce-te când o să ai banii, băiete, îi răspunse cu simpatie, dar acum du-te, că dacă ne apucăm din nou de socotit îmi mai ești dator încă zece pesos.

Hamalul sări pe platforma camionului care se îndepărta. Îi făcu Eréndirei cu mâna, în semn de rămas-bun, însă ea era încă atât de speriată că nu-i răspunse.

Chiar pe locul acela pustiu unde le lăsase camionul, Eréndira și bunica au improvizat, din bucăți de tablă și resturi de covoare orientale, o colibă unde să se adăpostească. Au pus pe jos două rogojini și au dormit la fel de bine ca la conac, până când soarele se strecură prin acoperiș și le închinse chipul.

Împotriva obiceiului dintotdeauna, în dimineața aceea bunica a fost cea care s-a apucat s-o dichisească pe Eréndira. Îi vopsi fața dându-i un fel de frumusețe sepulcrală ce fusese la modă în tinerețea ei, iar la sfârșit îi puse niște gene false și pe cap o fundă de organdi ce părea un fluture.

- Arăți îngrozitor, zise ea, dar e mai bine așa: bărbații sunt tare proști în treburile femeiești.

Amândouă au recunoscut, cu mult înainte de a-i vedea, pașii a doi catări pe cremenea deșertului. La porunca bunicii, Eréndira se lungi pe rogojină, ca o actriță începătoare pe scenă în momentul ridicării cortinei. Sprijinită în cârja episcopală, bunica ieși din colibă și se așeză pe tron să aștepte trecerea catărilor.

Se apropia omul care aducea poșta. N-avea mai mult de douăzeci de ani, deși părea îmbătrânit de meserie; purta o haină de culoare kaki, cizme înalte, cască de plută și un pistol militar la centura cu cartușieră. Călărea un catâr zdravăn și-l ducea de căpăstru pe celălalt, mai pricăjit, pe care erau îngrămădiți sacii de pânză cu poșta.

Trecând prin dreptul bunicii, o salută cu mâna și-și văzu de drum. Dar ea-i făcu semn să arunce o privire în colibă. Bărbatul se opri și o văzu pe Eréndira culcată pe rogojină cu fardurile de înmormântare și o rochie cu garnitură violet.

- Îți place? întrebă bunica.

Bărbatul nu înțelese până atunci ce îi tot propunea.

- La prima vedere nu-i rea deloc, glumi.

- Cincizeci de pesos, spuse bunica.

- Măi să fie! O fi având-o de aur! zise el. Atât mă costă mâncarea pe o lună de zile.

- Nu fi zgârcit, spuse bunica. Poșta aeriană dă lefuri mai mari ca de popă.

- Eu sunt poșta națională, răspunse bărbatul. Poșta aeriană e cea care trece într-o camionetă.

- Oricum, dragostea-i la fel de importantă ca mâncarea, spuse bunica.

- Dar nu te hrănește.

Bunica pricepu că un om care trăia din speranțele altora avea timp de tocmeală din belșug.

- Cât ai? îl întrebă.

Poștașul descălecă, scoase din buzunar niște bancnote mototolite și le arătă bunicii. Ea le înhăță pe toate dintr-odată cu o mână hrăpăreață, de parc-ar fi luat o minge.

- Îți fac o reducere, zise, dar cu o condiție: să trâmbițezi vestea pretutindeni.

- Până la capătul lumii, zise poștașul. La așa ceva sunt bun.

Eréndira, care nu putuse clipi, își scoase atunci genele false și se trase într-o parte pe rogojină să-i facă loc logodnicului de ocazie. Îndată ce el intră în colibă, bunica închise intrarea trăgând cu nădejde perdeaua.

A fost un târg eficace. Fermecați de cuvintele poștașului, au venit oameni de hăt-departee ca s-o vadă cu ochii lor pe Eréndira. În urma lor au apărut mese de loterie și tarabe unde se vindea de mâncare, și în urma tuturor a venit un fotograf pe bicicletă care a instalat în fața colibeii o cameră cu trepied și o pânză neagră, având drept fundal o cortină cu un lac cu lebede ciuntite.

Bunica, făcându-și vânt cu evantaiul pe tron, părea străină de propriul ei bâlci. Tot ce o interesa era ordinea șirului de clienți ce-și așteptau rândul și exactitatea banilor pe care-i plăteau dinainte ca să intre la Eréndira. La început fusese atât de severă, că ajunsese chiar să respingă un client serios fiindcă îi lipseau cinci pesos. Odată cu trecerea lunilor însă, a tras învățămintele impuse de realitate și în cele din urmă s-a învoit să primească spre completarea sumei medalii cu sfinți, amintiri de familie, verighete și orice altceva ce se dovedea, la încercarea cu dinții, că era din aur veritabil, chiar dacă nu strălucea.

La capătul unei lungi șederi în satul acela, cel dintâi ivit în calea lor, bunica strânse destui bani ca să cumpere un măgar și se adânci în deșert în căutarea altor locuri mai potrivite spre a-și recupera paguba. Călătorea pe un soi de năsălie

improvizată pe catâr și se apăra de soare cu umbrela descusută pe care Eréndira i-o ținea deasupra capului. În urma lor veneau patru indieni cărând tot ce avuseseră în colibă: rogojinile de dormit, tronul refăcut, îngerul de alabastru și cușorul cu rămășițele celor doi Amadís. Fotograful se ținea pe bicicletă după caravana lor, dar fără s-o ajungă din urmă, ca și când s-ar fi dus la altă petrecere.

Trecuseră șase luni de la incendiu când bunica și-a putut face o idee limpede asupra negoțului pe care-l pusese pe roate.

- Dacă totul merge mai departe așa, îi spuse Eréndirei, o să-mi termini de plătit datoria în opt ani, șapte luni și unsprezece zile.

Își făcu încă o dată socotelile cu ochii închiși, mestecând boabele pe care le scotea dintr-un buzunar ascuns unde ținea și banii și preciză:

- De bună seamă, asta fără să mai punem la socoteală simbria și mâncarea indienilor și alte cheltuieli mărunte.

Eréndira, care mergea la pas cu catârul, copleșită de căldură și de praf, nu ridică în nici un fel vreo opreliște la socotelile bunicii, dar a trebuit să se stăpânească pentru a nu izbucni în plâns.

- Parcă am sticlă pisată în oase, spuse.

- Încearcă să dormi.

- Da, bunico.

Închise ochii, trase adânc în piept o gură de aer arzător și merse mai departe adormită.

O camionetă încărcată cu colivii se desprinsese din pulberea din zare, punând pe fugă iezii, și larma păsărilor păru un

șuvoi de apă proaspătă în toropeala de duminică din San Miguel del Desierto. La volan se afla un fermier olandez voinic cu pielea crăpată de capriciile vremii și cu niște mustăți de culoarea veveriței moștenite de la vreun străbun. Fiul lui, Ulise, care stătea alături, era un adolescent blond, cu ochi însingurați, de culoarea mării și cu un aer de înger tainic. Olandezului i-a atras atenția un cort de campanie în dreptul căruia își așteptau rândul toți soldații garnizoanei din partea locului. Stăteau pe jos, bând din aceeași sticlă pe care și-o treceau din mână-n mână, iar pe cap aveau crengi de migdal ca și când s-ar fi camuflat pentru o bătălie. Olandezul întrebă pe limba lui:

– Ce naiba s-o vinde aici?

– O femeie, îi răspunse băiatul lui cât se poate de firesc. Se numește Eréndira.

– De unde știi?

– Toată lumea știe aici în deșert, răspunse Ulise.

Olandezul se dădu jos în fața micului hotel din sat. Ulise mai zăbovi în camionetă, deschise cu degete dibace o servietă cu hârtii de afaceri lăsată de tatăl lui pe scaun, scoase un teanc de bancnote, își băgă în buzunar câteva, și o închise la loc. În noaptea aceea, pe când tatăl lui dormea, ieși pe fereastra hotelului și se duse să stea la coadă în fața cortului Eréndirei.

Petrecerea era în toi. Răcanii beți dansau singuri ca să nu se prăpădească în zadar muzica gratuită, iar fotograful făcea poze cu magneziu pe întuneric. Supraveghind negotul, bunica număra bancnotele în poală, le împărțea în teancuri egale și le puneă în ordine într-un coș de nuiele.

Nu mai rămăseseră decât vreo doisprezece soldați, dar coada din timpul după-amiezii sporise cu clienți civili. Ulise era ultimul.

Venise rândul unui soldat cu înfățișare lugubră. Bunica nu numai că nu l-a lăsat să intre, dar nici n-a vrut să se atingă de banii lui.

- Nu, băiete, i-a spus, tu nu intri nici pentru tot aurul de pe lume. Porți ghinion.

Soldatul, care nu era de prin partea locului, a rămas surprins.

- Cum adică?

- Ești piază-reă, spuse bunica. E de ajuns să-ți vadă cineva chipul.

Îi făcu semn să se dea la o parte, fără să-l atingă, și-l lăasă să treacă pe soldatul următor.

- Intră tu, fălosule, îi spuse binedispusă. Și nu zăbovi, că patria are nevoie de tine.

Soldatul a intrat, dar a ieșit imediat fiindcă Eréndira voia să stea de vorbă cu bunica. Aceasta își atârână de braț coșul cu bani și intră în cortul de campanie, care era neîncăpător, dar bine orânduit și curat. În fund, pe un pat acoperit cu pânză de sac, Eréndira tremura din tot trupul, maltratată și murdară de sudoarea soldaților.

- Bunico, hohoti ea, o să mor.

Bunica îi puse mâna pe frunte și încredințându-se că n-avea fierbințeală încercă s-o îmbărbăteze.

- Nu mai sunt decât zece soldați, îi spuse.

Eréndira izbucni în plâns, scâncind ca un animal speriat. Bunica și-a dat atunci seama că trecuse dincolo de limitele ororii și, mângâind-o pe cap, o ajută să se liniștească.

- Treaba e că ești foarte slăbită, îi spuse. Haide, nu mai plânge, îmbăiază-te cu apă cu salvie ca să ți se pună sângele în mișcare.

Ieși din cort când Eréndira începu să se liniștească și îi dădu înapoi banii soldatului care aștepta. „Pentru azi s-a terminat“, i-a zis. „Vino mâine și te las să intri primul.“ Apoi le-a strigat celor de la rând:

- Gata, băieți. Mâine dimineată, la nouă.

Soldații și civilii au rupt rândurile cu strigăte de nemulțumire. Bunica i-a înfruntat cu binișorul, dar agitând fără glumă bastonul nimicitor.

- Nerușinaților! Netoților! strigă. Ce credeți oare, că fata asta-i de fier? Aș vrea eu să vă văd în locul ei. Stricaților! Veneticii naibii!

Bărbații îi răspundeau cu insulte și mai grosolane, dar până la urmă ea reuși să le țină piept și rămase în gardă cu bastonul pregătit până când duseră mesele cu grătare și strânsesă tarabele de loterie. Era gata să intre în cort când dădu cu ochii de Ulise, care stătea în picioare, singur, în locul pustiu și întunecat unde înainte fusese coada bărbaților. Avea o aură ireală și în penumbră părea vizibil prin strălucirea propriei frumuseți.

- Și tu, i-a grăit bunica, unde ți-ai lăsat aripile?

- Cel care avea aripi era bunicul, răspunse Ulise cu naturalețe, dar nu crede nimeni.

Bunica, fermecată, îl cercetă din nou, scrutător. „Ei bine, eu cred“, spuse. „Vino mâine cu ele puse.“ Intră în cort, lăsându-l pe Ulise ca pe jărat.

Eréndira se simți mai bine după baie. Îmbrăcase o cămașă de noapte scurtă, toată brodată, și-și usca părul înainte de culcare, dar încă se străduia să-și înfrâneze lacrimile. Bunica dormea.

Foarte încet, de după patul Eréndirei își scoase capul Ulise. Ea îi văzu ochii diafani și plini de jind, însă înainte de a spune ceva își frecă fața cu prosopul spre a-și dovedi că nu era o vedenie. Când Ulise clipi pentru prima oară, Eréndira îl întreabă în șoaptă:

- Tu cine ești?

Ulise s-a arătat până la brâu. „Mă cheamă Ulise“, i-a spus. Îi întinse bancnotele furate și adăugă:

- Am venit cu bani.

Eréndira își puse mâinile pe pat, își apropie fața de cea a lui Ulise și-i vorbi mai departe ca într-un joc de copii mici:

- Trebuia să stai la coadă.

- Am așteptat toată noaptea, zise Ulise.

- Acum trebuie s-aștepti până mâine, spuse Eréndira. Mă simt de parcă m-ar fi lovit cu parul la rărunchi.

În clipa aceea bunica începu să vorbească prin somn.

- Se vor împlini douăzeci de ani de când a plecat ultima oară, spuse. A fost o furtună atât de groaznică, încât ploaia s-a amestecat cu apa mării și în zori casa era plină de tot soiul de pești și de melci, iar bunicul tău Amadís, fie-i țărâna ușoară, a văzut o meduză luminoasă plutind prin văzduh.

Ulise dădu să se ascundă din nou în spatele patului. Eréndira zâmbi amuzată.

- Stai liniștit, îi spuse. Veșnic vorbește când doarme de parcă-i nebună, dar n-o trezește nici un cutremur.

Ulise apăru iar. Eréndira se uită la el cu un surâs ștregăresc și chiar dragăstos, și strânse de pe pat cearșaful murdar.

– Vino, i-a spus, ajută-mă să schimb cearșaful.

Atunci Ulise ieși de după pat și apucă cearșaful de un capăt. Era un cearșaf mult mai mare decât patul, așa că au fost nevoiți să-l împăturească de mai multe ori. Cu fiecare mișcare, Ulise era tot mai aproape de Eréndira.

– Ardeam de nerăbdare să te văd, spuse pe neașteptate. Toată lumea zice că ești frumoasă foc și e adevărat.

– Dar o să mor, spuse Eréndira.

– Mama zice că cei care mor în deșert nu se duc în cer, ci în mare, răspunse Ulise.

Eréndira puse deoparte cearșaful murdar și întinse pe pat altul curat și călcat.

– N-am văzut marea, spuse.

– E ca deșertul, dar cu apă.

– Atunci nu poți merge pe ea.

– Tata a cunoscut un om care putea s-o facă, zise Ulise, dar asta a fost demult.

Eréndira era fermecată, însă voia să doarmă.

– Dacă vii mâine devreme de tot, te așezi primul la rând, îi spuse.

– Plec cu tata în zori, răspunse Ulise.

– Și nu mai treceți pe aici?

– Cine știe când. Acum am trecut din întâmplare pentru că ne-am rătăcit în drum spre graniță.

Eréndira se uită dusă pe gânduri la bunica adormită.

– Bine, hotărî ea, dă-mi banii.

Ulise i i-a dat. Eréndira se întinse pe pat, dar el rămase tremurând, ținut locului; în clipa hotărâtoare i s-au muiat picioarele. Eréndira îl prinse de mână ca să-l grăbească și abia atunci luă aminte la tulburarea lui. Cunoștea prea bine teama asta.

- E prima oară? îl întrebă.

Ulise nu răspunse, dar zâmbi nemângâiat. Eréndira se schimbă pe dată.

- Răsufală încet, îi zise. Așa e totdeauna la început, dar apoi nici nu-ți mai dai seama.

Îl culcă lângă ea și în vreme ce-i scotea hainele îl liniști cu gesturi materne.

- Cum ai spus că te cheamă?

- Ulise.

- E nume de yankeu, zise Eréndira.

- Nu, de navigator.

Eréndira îi dezgoli pieptul, îl sărută mărunț și apăsător, în adâncime.

- Parc-ai fi tot de aur, spuse, dar miroși a flori.

- De la portocale, răspunse Ulise.

Mai liniștit, îi zâmbi complice.

- Călătorim cu multe păsări ca să-i înșelăm, adăugă, fiindcă ce trecem peste graniță sunt portocale de contrabandă.

- Portocalele nu-s de contrabandă, spuse Eréndira.

- Ale noastre sunt, zise Ulise. Fiecare costă cincizeci de mii de pesos.

Eréndira izbucni în râs, pentru prima oară după multă vreme.

- Ce-mi place la tine mai mult și mai mult, spuse ea, e seriozitatea cu care născociști fel de fel de povești.

Devenise spontană și vorbăreată, de parcă inocența lui Ulise i-ar fi schimbat nu numai dispoziția, ci și firea. Bunica, atât de aproape de fatalitate, dormea mai departe.

- Cam pe atunci, pe la începutul lui martie, te-au adus acasă, spuse. Părei o șopârlă înfășurată în scutece. Amadis, tatăl tău, tânăr și chipeș, era atât de fericit, că în după-amiaza aceea a comandat vreo douăzeci de căruțe pline cu flori și a venit acasă chiuind și aruncând flori pe drum până când tot satul rămase poleit de flori ca marea.

Aiură ceasuri în șir, în gura mare și cu o patimă îndârjită. Însă Ulise n-a mai auzit-o, fiindcă Eréndira l-a copleșit într-atâta cu iubirea ei, și a făcut-o atât de sincer, încât l-a iubit din nou pe jumătate de preț, pe când bunica delira, și continuă să-l iubească fără bani până în revărsatul zorilor.

Un grup de călugări misionari, cu crucifixe ridicate deasupra capului, se adunase în mijlocul deșertului, stând umăr lângă umăr. Un vânt la fel de sălbatic ca acela aducător de nenorocire le flutura rasele din pânză de cânepă și bărbile încâlcite, gata să-i doboare la pământ. În spatele lor se afla clădirea misiunii, un promontoriu colonial cu o turlă minusculă înălțându-se peste zidurile aspre date cu var.

Cel mai tânăr, care conducea grupul, arată cu degetul o crăpătură naturală în pământul de argilă sticloasă.

- Nu treceți dincolo de linia asta, strigă.

Cei patru cărauși indieni care o purtau pe bunică într-o litieră de scânduri se opriră la strigătul acela. Cu toate că stătea nespus de incomod pe scânduri și era năucită de praful și sudoarea deșertului, bunica își păstra încă trufia. Eréndira

mergea pe jos. În spatele litierei veneau în șir opt indieni de povară, iar în urma tuturor fotograful pe bicicletă.

- Deșertul nu-i al nimănui, zise bunica.

- E al Domnului, răspunse misionarul, și voi îi călcați legile sfinte cu negoțul vostru spurcat.

Bunica recunoscă atunci felul de a vorbi și rostirea ca în Spania a misionarului și evită să-l înfrunte deschis, ca să nu-și piardă cumpătul în fața neînduplecării lui.

- Nu-ți înțeleg tainele, fiule.

Misionarul arată spre Eréndira.

- Făptura asta e minoră.

- Dar e nepoata mea.

- Cu atât mai rău, răspunse misionarul. Las-o în grija noastră, de bună voie, sau vom fi nevoiți să recurgem la alte metode.

Bunica nu se aștepta să ajungă chiar așa de departe.

- Bine, fir-ar să fie! se dădu ea bătută, înfricoșată. Dar mai curând sau mai târziu tot o să trec dincolo, o să vezi.

După trei zile de la întâlnirea cu călugării, bunica și Eréndira dormeau într-un sat în vecinătatea mănăstirii, când niște siluete tainice, mute, târându-se ca niște trupe de asalt, se strecurară în cortul de campanie. Erau șase novice indiene, zdravene și tinere, cu veșmintele de pânză albă ce păreau fosforescente în bătaia lunii. Fără pic de zgomot au aruncat peste Eréndira un polog, au ridicat-o fără s-o trezească și au dus-o înfășurată ca pe un pește mare și fragil prins într-un năvod lunar.

N-a fost mijloc pe lume pe care bunica să nu-l încerce ca să-și recapete nepoata de sub tutela misionarilor. Numai

atunci când toate mijloacele dădură greș, de la cele mai directe până la cele mai întortocheate, a recurs la autoritatea civilă care era reprezentată de un militar. Îl găsi în curtea casei lui, gol până la brâu, trăgând cu o carabină într-un nor întunecat și singuratic pe cerul arzător. Se străduia să-l găurească pentru a stârni ploaia, și împușcăturile lui înverșunate erau zadarnice, dar făcu pauzele necesare s-o asculte pe bunică.

- Eu nu pot face nimic, îi explică, după ce a ascultat-o. După legile Concordatului, părinții au dreptul să țină fata până o să fie majoră. Sau până se mărită.

- Și atunci de ce te-au mai pus pe dumneata primar? întrebă bunica.

- Pentru a stârni ploaia, răspunse primarul.

Apoi, văzând că norul se îndepărtase, își întrerupse îndatoririle oficiale și se ocupă numai de bunică.

- Dumneata ai nevoie de o persoană cu greutate care să răspundă pentru dumneata, îi zise. Cineva care să garanteze pentru moralitatea și bunele dumitale purtări printr-o scrisoare iscălită de mâna sa. Nu-l cunoști pe senatorul Onésimo Sánchez?

Așezată în bătaia soarelui, pe un taburet prea mic pentru fesele ei siderale, bunica răspunse cu o furie solemnă:

- Sunt o biată femeie singură în necuprinsul deșertului.

Primarul, cu ochiul drept strâmb din pricina căldurii, se uită la ea cu milă.

- Atunci nu mai pierde vremea, cucoană, zise. Ai dat de dracu'.

N-a dat de dracu', bineînțeles. Și-a pus cortul în fața mănăstirii misiunii și s-a așezat să chibzuiască, precum un

războinic singuratic care ar fi ținut în stare de asediu un întreg oraș fortificat. Fotograful ambulant, care o cunoștea prea bine, își încarcă tot calabalâcul pe grătarul bicicletei și dădu să plece, când a văzut-o în plin soare, cu ochii țintă la mănăstire.

- Să vedem cine obosește primul, zise bunica, eu sau ei.

- Ei sunt aici de trei sute de ani și încă rezistă, spuse fotografu. Eu plec.

Abia atunci a observat bunica bicicleta încărcată.

- Unde te duci?

- Unde m-o duce vântul, spuse fotografu și o porni. Lumea e mare.

Bunica oftă.

- Nu-i chiar așa de mare cum crezi tu, nerecunoscătorule.

Dar nu și-a întors capul, în ciuda supărării, ca să nu-și ia privirea de la mănăstire. Nu și-o luă zile în șir pe o arșiță minerală și nopți în șir pe vânturi pribege, în tot timpul cât a ținut meditația misionarilor, când nimeni n-a ieșit din mănăstire. Indienii și-au ridicat lângă cort un adăpost din frunze de palmier unde și-au atârnat hamacele, însă bunica stătea de veghe până noaptea târziu, moțâind în tronul ei, mestecând întruna boabe de cereale din buzunar, cu indolența de neînvins a unui bou culcat la pământ.

Într-o noapte a trecut prin preajmă o coloană de camioane cu prelată, încetișor, luminându-și calea numai cu niște ghirlande de becuri colorate care le dădeau o mărime spectrală de altare somnambule. Bunica le-a recunoscut imediat fiindcă semănau cu camioanele celor doi Amadís. Ultimul din coloană zăbovi, se opri, și din cabină coborî un

bărbat să aranjeze ceva pe platforma încărcată. Părea un dublu al celor doi Amadís, cu o șapcă având cozorocul întors, cizme înalte, două cartușiere încrucișate peste piept, o pușcă militară și două pistoale. Biruită de o ispită căreia n-avea cum să-i reziste, bunica îl chemă.

– Nu știi cine sunt? l-a întrebat.

Bărbatul a luminat-o fără milă cu o lanternă de buzunar. Privi o clipă chipul răvășit de nesomn, ochii stinși de oboseală, părul ofilit al femeii despre care chiar și la vârsta ei, în starea aceea mizeră și cu lumina necruțătoare pe chip s-ar fi putut spune că fusese cea mai frumoasă din lume. După ce a cercetat-o îndeajuns ca să fie sigur că n-o mai văzuse niciodată, stinse lanterna.

– Tot ce știu cu deplină siguranță, spuse, e că dumneata nu ești Sfânta Fecioară Tămăduitoarea.

– Nici vorbă, îi răspunse ea cu un glas dulce. Eu sunt Doamna.

Bărbatul puse mâna pe pistol din instinct.

– Care doamnă?

– Cea a marelui Amadís.

– Atunci nu ești de pe lumea asta, spuse el, tulburat. Ce dorești?

– Să mă ajuți să-mi scap nepoata, nepoata marelui Amadís, fiica lui Amadís, feciorul nostru, care e închisă în mănăstirea asta.

Bărbatul își veni în fire.

– Ai greșit adresa, zise. Dacă îți închipui că noi suntem în stare să ne punem de-a curmezișul în treburile Domnului,

nu ești cine pretinzi, nici măcar nu i-ai cunoscut pe cei doi Amadís și nici n-ai habar ce înseamnă contrabanda.

În zorii acelei zile bunica a dormit mai puțin ca în alte dați. Înfășurată într-o pătură de lână și-a trecut vremea mestecând boabe, pe când negurile îi amăgeau memoria, iar delirul ținut în frâu lupta să se dezlănțuie cu toate că era trează, și era nevoită să-și apese mereu mâinile pe inimă ca să n-o sufoce amintirea unei case la țărmul mării, cu flori mari purpurii, unde fusese fericită. Rămase astfel până răsună clopotul mănăstirii și se aprinseră primele lumini la ferestre, iar deșertul se umplu de mireasma pâinii calde a utreniei. Doar atunci se lăsă învinsă de oboseală, amăgindu-se cu gândul că Eréndira se sculase și căuta o cale să fugă și să se întoarcă la ea.

Dar Eréndira nu pierduse nici o noapte de somn de când o aduseră la mănăstire. Îi tăiaseră părul cu o foarfecă de curățat crengile până îi lăsară capul ca o perie, îi puseră veșmântul din pânză de sac al călugărițelor închise acolo și îi dădură o căldare de var și o mătură ca să văruiască treptele scărilor ori de câte ori trecea pe acolo cineva. Era o corvoadă de roabă, pentru că nu contenea acel du-te-vino în sus și-n jos al misionarilor murdari de noroi și al novicelor care cărau mereu câte ceva, însă Eréndirei fiecare zi i se păru duminică după chinul de moarte al patului. Pe deasupra, nu era singura istovită la căderea nopții, căci mănăstirea aceea era menită luptei nu cu diavolul, ci cu deșertul. Eréndira le văzuse pe novicele indigene domesticind vacile cu lovituri în grumaz ca să le poată mulge în staul, sărind zile întregi pe scânduri ca să stoarcă zerul și să facă brânza, ajutând caprele să fete. Le văzuse asudând ca niște hamali căliți scoțând apa din

rezervor, udând fără nici un ajutor o livadă temerară pe care alte novice o lucraseră cu sapa pentru a sădi legume în solul de piatră al deșertului. Văzuse infernul pe pământ al cuptoarelor de pâine și al camerelor de călcat rufe. Văzuse o călugăriță fugind după un porc prin curte, o văzu alunecând peste porcul sălbatic înhățat de urechi și tăvălindu-se într-o băltoacă fără să-i dea drumul, până când două novice cu șorțuri de piele au ajutat-o să-l țină și una din ele tăie gâtul porcului cu un cuțit de măcelar, mânjindu-se toate trei de sânge și de noroi. Văzuse în pavilionul îndepărtat al spitalului călugărițele ofticoase cu cămeșoaiele lor de moarte, care așteptau cea de pe urmă hotărâre a Domnului brodând pe terasă cearșafuri pentru tinerii căsătoriți, pe când bărbații din misiune predica prin deșert. Eréndira trăia în penumbra lor, descoperind alte forme de frumusețe și de oroare pe care nu și le închipuise niciodată în lumea strâmtă a patului, dar nici novicele cele mai neîmblânzite și nici cele înzestrate cu duhul blândeții nu izbutiseră s-o facă să spună o vorbă de când o aduseră în mănăstire. Într-o dimineață, în vreme ce turna apă peste var în găleată, auzi o muzică de instrumente de corzi ce părea o lumină și mai diafană în lumina deșertului. Fermecată de miracol, se apropie de un salon uriaș și pustiu, cu pereții goi și geamuri mari, pe unde intra din belșug rămânând încremenită limpezimea strălucitoare a zilei de iunie, iar în mijlocul salonului văzu o călugăriță frumoasă pe care n-o văzuse înainte, care cânta la clavecin un oratoriu de Paști. Eréndira ascultă muzica fără să clipească, cu sufletul la gură, până sună clopotul pentru prânz. După-masă, pe când văruia din nou scara cu bidineaua de ierburi, așteptă ca toate novicele să

termine cu urcatul și coborâtul până rămase singură, fără s-o audă nimeni, și atunci vorbi pentru prima oară de la intrarea în mănăstire.

– Sunt fericită, spuse.

Astfel încât bunicii i s-au spulberat speranțele ca Eréndira să fugă pentru a veni la ea, dar își mențină asediul îndârjit, fără să ia nici o hotărâre, până în Duminica Rusaliilor. În vremea aceea misionarii colindau deșertul în căutare de concubine însărcinate pentru a le căsători. Ajungeau prin cătunele cele mai îndepărtate într-un camion mic și rablagit, însoțiți de patru soldați înarmați până-n dinți și cu o ladă cu mărfuri de duzină. Tot ce era mai anevoios în vânătoria aceea de indieni era să le convingă pe femei, care se apărau de grația divină cu argumentul nu lipsit de adevăr că bărbații se simțeau îndreptățiți să-și oblige soțiile cu cununie la o muncă mai grea decât cea a concubinelor, în vreme ce ei dormeau lăfăindu-se în hamace. Trebuia să le moamească folosind tot soiul de înșelăciuni, diluându-le voia Domnului în siropul propriei lor limbi ca s-o simtă mai puțin aspră, dar chiar și cele mai înverșunate se lăsau până la urmă convinse cu o pereche de cercei de tinichea strălucitoare. Pe bărbați, în schimb, îi scoteau cu patul carabinelor din hamace îndată ce obțineau încuviințarea femeilor și-i duceau legați pe platforma camionului, spre a-i căsători cu forța.

Preț de mai multe zile bunica a văzut trecând spre mănăstire camioneta încărcată cu indience însărcinate, dar nu-și dădu seama de prilejul ce i se oferea. A înțeles chiar în Duminica Rusaliilor, când auzi pocnitoarele și dangătul

clopotelor, și văzu mulțimea sărmană plină de voioșie mergând la sărbătoare, și văzu în îmbulzeala aceea multe femei însărcinate cu vâluri și coronite de mirese, la braț cu soții de ocazie ca să și-i facă bărbați cu cununie prin nunta colectivă.

Între ultimii din alai trecu un băiat nevinovat la suflet, ras pe capul ca un dovleac și îmbrăcat în zdrențe, care ducea în mână o lumânare de Paști cu o panglică de mătase. Bunica îl chemă.

– Spune-mi, băiete, îl întrebă cu glasul cel mai mîeros, ce cauți tu la petrecerea asta?

Băiatul se simțea intimidat din pricina lumânării și-i venea greu să-și închidă gura cu dinții de cal.

– Păi, părinții or să-mi facă prima comuniune, zise.

– Cât ți-au plătit?

– Cinci pesos.

Bunica scoase din buzunar un sul de bancnote la care băiatul se uită uimit.

– Eu o să-ți dau douăzeci, spuse bunica. Dar nu ca să faci prima comuniune, ci ca să te însori.

– Și cu cine?

– Cu nepoata mea.

Astfel că Eréndira s-a măritat în curtea mănăstirii, cu veșmântul de novice și un șal de dantelă dăruit de călugărițe, fără să știe măcar cum se numea soțul pe care i-l cumpăraseră bunica. Îndură cu nădejde nesigură chinul îngenuncherii pe pământul pietros, duhoarea de piele de țap a celor două sute de mirese însărcinate și pedeapsa de a asculta Epistola Sfântului Pavel bolborosită în latină în arșița încremenită, fiindcă misionarii nu găsiră mijloace să se opună șiretlicului

cu nunta neprevăzută, dar îi promisese o ultimă încercare de a o ține mai departe în mănăstire. Totuși, la sfârșitul ceremoniei și în prezența Primatului Apostolic, a primarului militar care împușca norii, a proaspătului soț și a bunicii impasibile, Eréndira se trezi din nou în puterea vrăjii care pusese stăpânire pe ea de când se născuse. Când o întrebară care-i era voia nesilită de nimeni, adevărată și definitivă, nu șovăi nici o clipă.

- Vreau să plec, spuse. Și lămuri, arătând spre soț: dar n-o să plec cu el, ci cu bunica.

Ulise își pierduse toată după-amiaza încercând să fure o portocală de pe plantația tatălui său, căci acesta nu și-a luat ochii de la el pe când tăiau crengile uscate, iar maică-sa îl supraveghea din casă. Așa încât renunță la gândul lui, cel puțin pentru ziua aceea, și rămase fără nici un chef să-și ajute tatăl până terminară de curățat ultimii portocali.

Plantația întinsă era tăcută și retrasă, iar casa de lemn cu acoperiș de tablă avea gratii de aramă la ferestre și o terasă mare susținută de stâlpi, cu plante sălbatice, viu colorate. Mama lui Ulise stătea pe terasă, într-un balansoar vienez, cu frunze uscate la tâmpile ca să-și aline durerea de cap, iar privirea-i de indiană pură urmărea mișcările fiului, ca un mănunchi de lumini nevăzute, până în colțurile cele mai ascunse ale plantației. Era răpitor de frumoasă, mult mai tânără ca bărbatul ei și nu numai că se îmbrăca mai departe în cămașa lungă a tribului, ci pe deasupra mai și cunoștea tainele străvechi ale neamului.

Când Ulise s-a întors acasă cu unelte de curățat crengile, maică-sa i-a cerut doctoria de la ora patru, de pe o măsuță alăturată. Îndată ce el le-a atins, paharul și sticluta și-au schimbat culoarea. A atins apoi, în joacă, o carafă de cristal aflată pe masă împreună cu alte câteva pahare, și carafa se albăstri și ea. Maică-sa observă totul în vreme ce-și lua doctoria, iar când s-a încredințat că nu era o închipuire din pricina durerii de cap, l-a întrebat în limba *guajira*:

– De când ți se întâmplă?

– De când ne-am întors din deșert, răspunse Ulise, tot în *guajira*. Dar numai cu obiecte din sticlă.

Pentru a i-o dovedi, atinse unul după altul paharele de pe masă și toate căpătară culori diferite.

– Astfel de lucruri se întâmplă numai când ești îndrăgostit, spuse mama. Cine este?

Ulise nu răspunse. Tatăl lui, care nu cunoștea limba *guajira*, trecea în clipa aceea pe terasă cu mai multe portocale în mână.

– Ce tot vorbești? îl întreabă pe Ulise în olandeză.

– Nimic deosebit, răspunse Ulise.

Mama lui Ulise nu știa olandeza. Când bărbatul ei a intrat în casă, își întreabă fiul în *guajira*:

– Ce ți-a spus?

– Nimic deosebit, răspunse Ulise.

L-a pierdut din vedere pe tatăl său când a intrat, dar l-a văzut iar prin fereastră, în birou. Mama așteaptă până rămase singură cu Ulise și atunci stăruie:

– Spune-mi cine este.

– Nu-i nimeni, a zis Ulise.

Răspunse într-o doară, fiindcă urmărea mișcările tatălui său în birou. Îl văzuse punând portocalele pe casa de bani până avea s-o deschidă făcând cifrul. Dar în timp ce el își pândea tatăl, maică-sa îl pândea pe el.

- De multă vreme nu prea mănânci pâine, spuse ea.

- Nu-mi place.

Chipul mamei căpătă pe neașteptate o însuflețire neobișnuită. „Minciuni“, zise. „Pricina e că suferi din dragoste și cine-i în starea asta nu poate mânca pâine.“ Glasul ei, ca și ochii, trecuse de la rugămintă la amenințare.

- Mai bine spune-mi cine este, zise, sau te stropesc cu de-a sila cu apă descântată.

În birou, olandezul deschise casa de bani, puse înăuntru portocalele și închise la loc ușa blindată. Ulise plecă atunci de la fereastră și-i răspunse mamei pierzându-și răbdarea.

- Ți-am spus doar că nu e nimeni. Dacă nu mă crezi, întreabă-l pe tata.

Olandezul apărui în pragul biroului, aprinzându-și pipa de marinar, cu Biblia lui uzată sub braț. Femeia îl întrebă în spaniolă:

- Pe cine ați cunoscut în deșert?

- Pe nimeni, îi răspunse bărbatul, cam cu capul în nori. Dacă nu mă crezi, întreabă-l pe Ulise.

Se așază în spate pe terasă, trăgând din pipă până i se termină tutunul. Apoi deschise Biblia la întâmplare și preț de aproape două ceasuri recită fragmente pe sărite, într-o olandeză curgătoare și bombastică.

La miezul nopții, Ulise continua să se gândească atât de stăruitor, că nu putea să doarmă. Se răsuci în hamac încă un

ceas, străduindu-se să-și înfrângă durerea amintirilor, până când chiar această durere i-a dat puterea de care avea nevoie să se hotărască. Atunci își puse pantalonii albaștri de doc, cămașa în carouri și cizmele de călărie, sări pe fereastră și fugi de acasă cu camioneta încărcată cu păsări. Trecând pe la plantație smulse cele trei portocale coapte pe care nu le putuse fura în timpul după-amiezii.

Călători prin deșert tot restul nopții, iar în zori întrebă prin sate și cătune încotro o apucase Eréndira, însă nimeni nu i-a putut spune. În sfârșit, află că ea urma convoiul electoral al senatorului Onésimo Sánchez, care trebuia să fie în ziua aceea în Noua Castilie. Nu l-a găsit acolo, ci în satul următor, și Eréndira nu-l mai însoțea, fiindcă bunica izbutise ca senatorul să-i garanteze moralitatea printr-o scrisoare făcută cu mâna lui, iar cu aceasta își deschidea acum una după alta acum porțile cele mai ferecate din deșert. A treia zi se întâlni cu poștașul și acesta îi arătă drumul pe care-l căuta.

- Au luat-o spre mare, îi spuse. Grăbește-te, căci baba nenorocită are de gând să ajungă pe insula Aruba.

Ulise zări, după o jumătate de zi de mers, cortul larg și murdar cumpărat de bunică de la un circ ce dăduse faliment. Fotograful rătăcitor se întorsese alături de ea, convins că într-adevăr lumea nu era atât de mare cum credea, și-și instalase lângă cort cortinele idilice. Un grup de lăutari amărâți îi ademenea pe clienții Eréndirei cu un vals mohorât.

Ulise își așteaptă rândul și primul lucru care-i sări în ochi când a intrat a fost ordinea și curățenia din cort. Patul bunicii

își regăsise splendoarea viceregală, statueta cu îngerul era la locul ei lângă cufărul funerar al celor doi Amadís și, în plus, mai era și o cadă de zinc cu labe de leu. Eréndira stătea întinsă pe patul ei nou cu baldachin, goală și nepăsătoare, răs-pândind o strălucire de copilă în lumina filtrată a cortului. Dormea cu ochii deschiși. Ulise se opri lângă ea, cu portocalele în mână, și luă aminte că ea îl privea fără să-l vadă. Atunci îi trecu o mână prin fața ochilor și o chemă pe numele pe care-l născocise pentru a se gândi la ea:

– Arédnere.

Eréndira se trezi. Se văzu goală în fața lui Ulise, scoase un țipăt surd și-și trase cearșaful până peste cap.

– Nu te uita la mine, spuse. Sunt îngrozitoare.

– Ești toată de culoarea portocalei, zise Ulise. Apropie portocalele de chipul ei ca să se poată încredința. Privește.

Eréndira își dădu cearșaful de pe ochi și văzu că într-ade-văr portocalele aveau culoarea ei.

– Acuma du-te, nu vreau să mai stai, spuse.

– Am venit numai ca să-ți arăt asta, zise Ulise. Uită-te.

Desfăcu una din portocale cu unghia, o rupse cu mâinile și-i arătă Eréndirei ce era înăuntru: înfipt în inima fructului se afla un diamant veritabil.

– Astea-s portocalele pe care le trecem dincolo de graniță, spuse.

– Dar sunt portocale adevărate! exclamă Eréndira.

– Bineînțeles, zâmbi Ulise. Le cultivă tata.

Eréndirei nu-i venea să creadă. Și-a descoperit fața de tot, a luat diamantul cu degetele și l-a contemplat uimită.

– Cu trei ca astea, facem ocolul lumii, spuse Ulise.

Eréndira îi dădu înapoi diamantul, abătută. Ulise insistă.

- Pe deasupra am o camionetă. Și încă ceva... Privește!

A scos de sub cămașă un pistol arhaic.

- Nu pot pleca înainte de zece ani, spuse Eréndira.

- Ai să pleci, zise Ulise. La noapte, când adoarme balena albă, o să fiu aici, afară, cântând precum cucuveaua.

Și imită pe dată atât de real cântecul cucuvelei, încât ochii Eréndirei se luminau pentru prima oară de un zâmbet.

- E bunica mea, zise.

- Cucuveaua?

- Balena.

Amândoi izbucniră în râs din pricina confuziei, însă Eréndira reluă ce spunea mai înainte.

- Nimeni nu poate pleca nicăieri fără să-i ceară voie bunicii.

- Nu trebuie să-i spui nimic.

- Oricum o să afle, zise Eréndira: ea visează tot ce o să se întâmple.

- Când o să înceapă să viseze că pleci, o să fim dincolo de graniță. O să trecem cum fac contrabandiștii..., spuse Ulise.

Punând mâna pe pistol cu dibăcia unui bandit de cinema imită pocnetul împușcăturilor ca s-o atragă pe Eréndira cu îndrăzneala lui. Ea n-a spus nici da, nici nu, dar ochii ei tânjiră și se despărți de Ulise cu un sărut. El îi șopti, mișcat:

- Măine o să vedem cum trec vapoarele.

În seara aceea, puțin după șapte, pe când Eréndira stătea și-și pieptăna bunica, prinse a bate iar vântul nenorocirii ei. Lângă cort se aflau indienii cărăuși și șeful lăutarilor, așteptându-și plata. Bunica termină de numărat banii dintr-un si-

pet pe care-l trăsesese lângă ea și după ce și-a cercetat caietul de socoteli l-a plătit pe indianul cel mai vârstnic.

- Uite, i-a spus: douăzeci de pesos pe săptămână, fără opt pentru mâncare, fără trei pentru apă, fără o jumătate de peso pentru cămășile spălate, fac opt cincizeci. Numără-i bine.

Indianul a numărat banii și s-au retras toți cu o plecăciune.

- Mulțumim, doamnă albă.

A urmat șeful lăutarilor. Bunica cercetă caietul de socoteli și se adresează fotografului care se căznea să lipească burduful aparatului cu fâșii de plasture.

- Cum rămâne, l-a întrebat, plătești sau nu un sfert pentru muzică?

Fotografului nici nu ridică măcar capul să-i răspundă.

- Muzica nu apare în poze.

- Dar trezește în oameni chef să se pozeze.

- Dimpotrivă, zise fotografului, le amintește de morți și de asta ies în poze cu ochii închiși.

Șeful lăutarilor interveni.

- Ceea ce-i face să închidă ochii nu-i muzica, zise el, ci fulgerele de lumini când îi pozezi noaptea.

- Ba e muzica, insistă fotografului.

Bunica puse capăt disputei. „Nu fi calic, i-a spus fotografului. Uite ce bine îi merge senatorului Onésimo Sánchez și asta mulțumită lăutarilor pe care-i duce cu el.” Apoi încheie cu asprime:

- Așa că îți plătești partea ce îți revine sau îți vezi de drum singur. Nu-i drept ca biata copilă să ducă în cârcă toate cheltuielile.

- Îmi văd de drum singur, răspuse fotograful. La urma urmelor, eu sunt un artist.

Bunica a ridicat din umeri și s-a ocupat de muzicant. Îi dădu un teanc de bani după cum stătea scris în caiet.

- Două sute cincizeci și patru de bucăți, îi spuse, a cincizeci de centime fiecare, plus treizeci și două pentru duminici și zilele de sărbătoare, a șaizeci de centime fiecare, fac o sută cincizeci și șase și douăzeci de centime.

Muzicantul nu luă banii.

- Fac o sută optzeci și doi și patruzeci de centime, spuse. Valsurile-s mai scumpe.

- Și de ce mă rog?

- Fiindcă sunt mai triste, răspuse muzicantul.

Bunica îl obligă să ia banii.

- Păi, atunci săptămâna asta ne cânti două bucăți vesele de fiecare vals pentru care-ți sunt datoare și facem pace.

Muzicantul n-a prea înțeles logica bunicii, dar a primit banii tot încercând să se dumirească. În clipa aceea, vântul dezlănțuit dădu să răstoarne cortul și în liniștea pe care o lăsa în urmă se auzi de afară, limpede și lugubru, cântecul cucuvelei.

Eréndira n-a mai știut ce să facă să-și ascundă tulburarea. Încuie sipetul cu bani și-l ascunse sub pat, dar bunica i-a ghicit teama după tremurul mâinii când îi întinse cheia. „Nu te speria”, îi spuse. „Întotdeauna cântă cucuveaua în nopțile cu vânt.” Totuși n-a mai fost la fel de sigură când îl văzu pe fotograf cu aparatul în cârcă.

- Dacă vrei, rămâi până mâine, îi zise, moartea umblă slobodă în noaptea asta.

Și fotograful auzise cântecul cucuvelei, dar n-a vrut să se răzgândească.

- Rămâi, băiete, stăruie bunica, măcar pentru dragostea pe care ți-o port.

- Dar nu plătesc muzica, răspunse fotograful.

- Ah, nu, zise bunica. Asta nu.

- Vezi? spuse fotograful. Dumneata nu îndrăgești pe nimeni.

Bunica se îngălbeni de furie.

- Atunci, cară-te, strigă. Nemernicule!

Se simțea atât de jignită, că l-a bodogănit mai departe pe când Eréndira o ajuta să se culce. „Nenorocitul“, bombănea. „Ce să știe bastardul ăsta ce-i în sufletul altcuiva!“ Eréndira n-o luă în seamă, căci cucuveaua o tot zorea cu îndârjire când vântul se potolea și o chinuia nesiguranța. Bunica se culcă în sfârșit, după același ritual de rigoare din conacul vechi, și în vreme ce nepoata îi făcea vânt cu evantaiul își înfrână supărarea și începu iar cu poruncile-i zadarnice.

- Trebuie să te scoli în zori, spuse, ca să-mi fierbi ierburile pentru baie înainte de a veni lumea.

- Da, bunico.

- Și în timpul ce-ți rămâne spală rufe murdare ale indienilor și așa o să le mai reținem ceva din bani săptămâna viitoare.

- Da, bunico.

- Să dormi ușor să nu te obosești, că mâine-i joi, ziua cea mai lungă din săptămână.

- Da, bunico.

- Și să-i dai de mâncare struțului.

- Da, bunico, zise Eréndira.

Lăsă evantaiul la capul patului și aprinse două lumânări de altar în fața cufărului cu morții lor. Bunica, adormită, îi dădu porunca întârziată.

- Nu uita să aprinzi lumânările celor doi Amadís.

- Da, bunico.

Eréndira știa că n-avea să se mai trezească, fiindcă începuse să delireze. Auzi urletul vântului în jurul cortului, dar nici de data aceasta nu recunosc suflarea nenorocirii ei. A ieșit în noapte rămânând nemișcată până cântă iar cucuveaua și atunci instinctul libertății birui în sfârșit vraja bunicii.

Nu apucă să facă cinci pași în afara cortului când dădu peste fotografia care-și lega uneltele pe portbagajul bicicletei. Zâmbetu-i complice îl liniști.

- Eu nu știu nimic, zise fotograficul, n-am văzut nimic și nici nu plătesc muzica.

Își luă rămas-bun cu un gest de binecuvântare universală. Eréndira o luă atunci la fugă spre deșert, însuflețită de o hotărâre neștrămutată și se pierdu în negurile vântului unde cânta cucuveaua.

De data aceasta bunica s-a adresat imediat autorităților civile. Comandantul pichetului local sări din hamac la șase dimineața, când ea îi vâri sub ochi scrisoarea senatorului. Tatăl lui Ulise aștepta la poartă.

- Cum naiba vrei s-o citesc, strigă comandantul, dacă nu știu carte?

- E o scrisoare de recomandare din partea senatorului Onésimo Sánchez, zise bunica.

Fără alte întrebări, comandantul apucă o carabină pe care o ținea aproape de hamac și începu să strige ordine subordonaților. În cinci minute erau cu toții într-o camionetă militară, zburând peste graniță, cu vântul care le bătea din față, ștergând urmele fugarilor. Pe bancheta din față, lângă șofer, stătea comandantul. În spate, se aflau olandezul și bunica, și pe fiecare scară laterală stătea câte un agent înarmat.

Foarte aproape de sat au oprit un convoi de camioane cu prelată. Mai mulți bărbați care călătoreau ascunși pe platformă au ridicat prelată și și-au ațintit mitralierele și puștile asupra camionetei. Comandantul îl întrebă pe șoferul primului camion unde se întâlniseră cu o camionetă de fermă încărcată cu păsări.

Șoferul porni mașina înainte de a răspunde.

- Noi nu suntem trădători, spuse revoltat. Suntem contrabandiști.

Comandantul văzu cum îi trec chiar pe sub ochi țevile afumate ale mitralierelor, ridică brațele și zâmbi.

- Aveți măcar bunul-simț, le strigă, să nu mai circulați ziua-n amiaza mare.

Ultimul camion avea scris pe bara din spate: *Mă gândesc la tine, Eréndira.*

Vântul se făcea tot mai arzător pe când înaintau spre nord, iar soarele era și mai necruțător și de atâta arșiță și praf abia dacă se mai putea respira în camioneta închisă.

Bunica a fost prima care l-a zărit pe fotograf: pedala în aceeași direcție în care goneau ei, fără nimic care să-l apere de insolație decât o batistă legată pe cap.

Incredibilă și tristă poveste a Călugărei Eréndira și a bunicii sale fără suflet

- Iată-l, îl arată cu degetul; ăsta a fost complicele. Nemernicul.

Comandantul ordonă unuia dintre agenții de pe scara camionului să se ocupe de fotograf.

- Pune mâna pe el și așteaptă-ne aici, îi zise. Ne întoarcem.

Agentul sări de pe scară și-i strigă fotografului de două ori să oprească. Fotograful nu-l auzi din pricina vântului potrivnic. Când camioneta l-a depășit, bunica a schițat un gest enigmatic, însă el l-a luat drept salut, a zâmbit și i-a făcut cu mâna în chip de adio. N-a auzit împușcătura. Se învârti prin aer și căzu mort peste bicicletă, cu capul făcut țandări de un glonț de carabină, fără să priceapă nimic.

Înainte de amiază începură să vadă fulgii. Erau fulgi de păsări tinere duși de vânt, iar olandezul i-a recunoscut îndată căci veneau de la păsările jumulte de curent. Șoferul schimbă direcția, apăsă pedala din răspuțeri și nu trecu o jumătate de oră că au și zărit camioneta la orizont.

Când Ulise văzu o mașină militară apărând în retrovizor, se strădui să mărească distanța, dar motorul nu mai ținea. Călătoriseră fără să doarmă și erau morți de oboseală și de sete. Eréndira, care ațipise pe umărul lui Ulise, se trezi speriată. Văzu camioneta gata să-i ajungă și cu o hotărâre naivă luă pistolul din cutia de bord.

- Nu-i bun de nimic, spuse Ulise. A fost al lui Francis Drake.

Îl izbi de câteva ori și-l aruncă pe geam. Patrula militară depăși camioneta hodorogită plină cu păsări jumulte de vânt, făcu un viraj forțat și-i tăie drumul.

Le-am cunoscut pe vremea aceea, cea mai strălucitoare din toate. desi n-aveam să iscodesc amănuntele vieții lor decât

mult mai târziu, când Rafael Escalona dezvălui într-un cântec deznodământul îngrozitor al dramei și mi s-a părut că merita să fie povestit. Pe atunci vindeam enciclopedii și cărți de medicină în provincia Riohacha. Alvaro Cepeda Samudio, care cutreiera și el pe meleagurile acelea, vânzând automate de bere rece, m-a dus cu camioneta lui prin satele din deșert cu gândul să-mi povestească nu mai știu ce și am stat atâta de vorbă despre nimic și am băut atâta bere, că fără să ne dăm seama când și nici pe unde am străbătut tot deșertul și am ajuns la graniță. Cortul dragostei rătăcitoare se afla acolo, acoperit cu tot felul de banderole pe care stătea scris: *Eréndira-i cea mai bună. Du-te și întoarce-te! Eréndira te așteaptă. Fără Eréndira viața n-are rost*. Șirul nesfârșit și unduitor, alcătuit din bărbați de toate rasele și condițiile, părea un șarpe din vertebre umane ce dormita prin locuri virane și prin piețe, printre bazaruri pestrițe și târguri zgomotoase, ieșind de pe străzile aceluia oraș tumultuos de traficanți în trecere. Fiecare stradă era un tripou, fiecare casă o cârciumă, fiecare poartă un refugiu pentru fugari. Nenumăratele melodii nedeslușite și strigătele vânzătorilor alcătuiau un singur vuiet de panică în căldura halucinantă.

În mulțimea aceea de venetici și oameni fără scrupule se afla Blacamán cel bun, cățărât pe o masă, cerând să i se aducă o viperă adevărată ca să le arate pe viu un antidot născocit de el. Se mai afla fata prefăcută în păianjen fiindcă nu și-a ascultat părinții, care pentru cincizeci de centime se lăsa atinsă pentru ca lumea să vadă că nu era nici o înșelătorie la mijloc și răspundea la toate întrebările oricui, povestindu-și nenorocirea. Se mai afla un trimis al vieții veșnice care vestește sosirea iminentă a înspăimântătorului liliac sideral, a

cărui răsuflare de pucioasă avea să tulbure legile firii, făcând să iasă din adâncuri tainele mării.

Singura oază de liniște era cartierul caselor de toleranță, unde răzbeau doar ecouri din larma orașului. Femei venite din cele patru puncte ale rozei vânturilor căscau de plictiseală în saloanele de dans părăsite. Își făcuseră siesta culcate, fără ca nimeni să le trezească pentru a face dragoste cu ele, și așteptau mai departe liliacul sideral sub ventilatoarele cu palete montate pe tavan. Pe neașteptate, una dintre ele se sculă și se duse în fugă pe o verandă cu pansele ce dădea spre stradă. Pe acolo trecea șirul pretendenților Eréndirei.

- Ia spuneți-mi, le strigă femeia, ce are fata asta și n-avem noi?

- O scrisoare de la un senator, răspunse în gura mare cineva.

Atrase de strigăte și de hohotele de râs, ieșiră alte femei pe verandă.

- De zile întregi coada ajunge până aici, zise una dintre ele. Închipuți-vă, cincizeci de pesos fiecare.

Cea care ieșise prima se hotărî:

- Eu mă duc să văd ce are din aur înfumurata aia.

- Și eu, zise alta. Mai bine decât să stau aici, încălzind de pomană scaunul.

Pe drum li s-au alăturat și altele, astfel că atunci când ajunseră la cortul Eréndirei erau o trupă zgomotoasă. Intrară pe nepusă masă, îl goniră aruncând cu perne în el pe bărbatul pe care-l găsiră acolo, cheltuindu-și cât mai cu folos banii plătiți, și luară pe sus patul Eréndirei scoțându-l în stradă.

- Asta-i curată invazie, striga bunica. Bandă de trădătoare! Nemernicelor! Și apoi, ocărându-i pe bărbații de la coadă: Iar voi, curvarilor, unde vă sunt fuduliile dacă îngăduiți o asemenea nedreptate împotriva unei biete creaturi fără apărare? Poponarilor!

Țipă mai departe cât o ținea gura, împărțind lovituri de baston celor din preajmă, dar furia ei nu se auzea printre strigătele și huiduielile mulțimii.

Eréndira n-a putut scăpa de batjocura aceea din pricina lanțului de câine cu care bunica o ținea legată de o grindă după ce încercase să fugă. Nu-i făcuseră însă nimic. O purtară pe altarul ei cu baldachin pe străzile cele mai zgomoase, de parc-ar fi fost carul alegoric al păcătoasei în lanțuri, iar în cele din urmă o așezară ca pe un catafalc în mijlocul pieței mari. Eréndira stătea ghemuită, cu fața ascunsă în mâini, dar fără să plângă, și așa a rămas în bătaia soarelui cumplit din piață, mușcând de rușine și de furie lanțul de câine al nenorocirii ei, până când cineva s-a îndurat s-o acopere cu o cămașă.

Aceasta a fost singura dată când le-am văzut, dar am aflat că rămăseseră în orașul acela de graniță sub ocrotirea forței publice, până când lăzile cu bani ale bunicii dădură pe dinafară și atunci plecară din deșert înspre mare. Nicio dată nu se mai văzuse atâta bogăție adunată la un loc în regatul acela de sărmani. Era un alai de căruțe trase de boi, în care se îngrămădeau niște replici de duzină ale averii ce pierise în dezastrul conacului, nu numai busturile imperiale și ceasurile prețioase, ci și un pian de ocazie și un telefon cu manivelă cu discurile nostalgiei. Un cârd de indieni

vedeau de tot calabalâcul și un taraf le anunța prin sate sosirea triumfală.

Bunica mergea într-o litieră împodobită cu ghirlande de hârtie, mestecând boabele din buzunar la umbra unui baldachin de biserică. Statura-i monumentală se mărise fiindcă pe sub bluză purta o jiletcă din pânză de corabie în care-și vâra lingourile de aur cum se pun gloanțele într-o cartușieră. Eréndira stătea lângă ea, îmbrăcată frumos și plină de po-doabe, dar tot cu lanțul de câine la gleznă.

- Nu te poți plânge, îi spuse bunica pe când ieșeau din orașul de graniță. Ai straie de regină, un pat fastuos, un taraf numai al tău și paisprezece indieni care te slujesc. Nu ți se pare minunat?

- Da, bunico.

- Și când n-o să mai fiu eu, continuă bunica, n-ai să rămâi la cheremul bărbaților, pentru că vei avea casa ta într-un oraș mare. Ai să fii liberă și fericită.

Era o nouă și surprinzătoare viziune asupra viitorului. În schimb nu mai vorbise deloc despre datoria de la început, ale cărei amănunte se ștergeau și ale cărei termene se lungeau pe măsură ce socotelile negoțului deveneau tot mai încălcite. Totuși Eréndira nu scoase nici măcar un suspin care să lase să i se deslușească gândurile. Se supuse în tăcere caznei patului în satele din bălțile de salpetru, în toropeala așezărilor lacustre, în craterul lunar al minelor de cretă, în vreme ce bunica îi descria viziunea viitorului de parcă ar fi ghicit-o în cărți. Într-o după-amiază, la capătul unui defileu apăsător, simțiră o boare de dafini bătrâni, la urechi le ajunseră crâmpeie de dialoguri despre Jamaica și au fost copleșite

de o dorință de viață și de o strângere de inimă neobișnuite. Ajunseră la țărmul mării.

- Iat-o, zise bunica, respirând lumina de cleștar a Carai-bilor, după o jumătate de viață de surghiun. Nu-ți place?

- Da, bunico.

Și-au pus cortul pe țărm. Bunica își petrecu noaptea vorbind fără să viseze, încurcându-și la răstimpuri nostalgiile cu clarviziunile viitorului. Dormi mai mult ca de obicei și se trezi liniștită de vuietul mării. Totuși, pe când Eréndira o îmbăia, începu să depeze preziceri de viitor cu o limpezime atât de frenetică, încât părea că delirează cu ochii deschiși.

- Ai să fii o adevărată castelană. O mare doamnă venerată de protejatele tale, iar autoritățile cele mai înalte îți vor face pe plac și te vor cinsti. Căpitani de vapoare îți vor trimite ilustrate din toate porturile lumii.

Eréndira n-o asculta. Apa caldă parfumată cu busuioc curgea în cadă printr-o țeavă alimentată din afară. Eréndira o strângea într-o tighă ținându-și respirația și i-o turna peste ea cu o mână în timp ce o săpunea cu cealaltă.

- Faima casei tale va zbura din gură în gură din salba Antilelor până în regatele Olandei, spunea bunica. Și o să fie mai mare decât cea a palatului prezidențial, fiindcă în ea se vor pune la cale treburile cârmuirii și se va hotărî soarta națiunii.

Pe neașteptate apa din țeavă se opri. Eréndira ieși din cort să vadă ce se întâmpla și dădu cu ochii de indianul însărcinat cu alimentarea rezervorului tăind surcele la bucătărie.

- S-a terminat, spuse indianul. Trebuie să răcim mai multă apă.

Eréndira se apropie de plita unde se afla altă oală mare în care fierbeau frunze aromate. Își înfășură mâinile într-o cârpă și văzu că poate ridica oala fără ajutorul indianului.

- Du-te, îi spuse. Torn eu apa.

Așteptă până când indianul ieși din bucătărie. Atunci luă de pe foc oala cu apă clocotită, o ridică anevoie până la înălțimea țevii și dădu să toarne apa aducătoare de moarte când bunica strigă dinlăuntrul cortului:

- Eréndira!

Parcă ar fi văzut-o. Nepoata, înspăimântată de strigăt, se căi în ultima clipă.

- Vin, bunico, răspunse. Am răcit apa.

În noaptea aceea s-a tot gândit până foarte târziu, pe când bunica, în jiletca-i plină cu aur, cânta adormită. Eréndira o privi din pat cu ochi strălucitori ce în penumbră păreau de pisică. Apoi se întinse ca un înecat, cu brațele pe piept și ochii deschiși, chemând cu toată puterea glasului ei lăuntric:

- Ulise!

Ulise s-a trezit brusc în casa cu portocali. Auzise vocea Eréndirei atât de limpede, încât o căută în întunericul camerei. După o clipă de gândire, și-a făcut o boccea cu haine și pantofi și a ieșit din dormitor. Traversase terasa când auzi surprins vocea tatălui:

- Unde te duci?

Ulise îl văzu luminat în albastru de razele lunii.

- În lume, i-a răspuns.

- De data asta n-o să te împiedic, spuse olandezul. Dar ia aminte: oriunde te vei duce o să te urmărească blestemul părintelui tău.

- Așa să fie, spuse Ulise.

Uimit, ba chiar puțin mândru de hotărârea fiului, olandezul îl urmări printre portocalii în bătaia lunii cu o privire care încetul cu încetul se lumina de un zâmbet. Nevastă-sa stătea în spatele lui, cu statura-i de indiană mândră. Când Ulise închise poarta, olandezul vorbi.

- O să se întoarcă bătut de viață, mai curând decât crezi.

- Ești un prost și jumătate, suspină ea. N-o să se mai întoarcă în veci.

De data asta, Ulise n-a trebuit să mai întrebe pe nimeni unde se afla Eréndira. Străbătu deșertul ascuns în camioane de trecere, furând ca să mănânce și să doarmă, și de multe ori furând din pură plăcere de a risca, până când dădu peste cortul Eréndirei într-un alt sat de pe țărm, de unde se vedeau clădirile de sticlă ale unui oraș iluminat și răsunau sirenele nocturne de rămas-bun ale vapoarelor care porneau în larg spre insula Aruba. Eréndira dormea, legată cu lanțul de grindă și în aceeași poziție de înecat în derivă în care-l chemase. Ulise stătu și o contemplă îndelung fără s-o trezească, dar o privi cu atâta jind, că Eréndira se deșteptă. Atunci se sărutară în beznă, se mângâiară fără grabă, se dezbrăcară încet până la epuizare, cu o duioșie tăcută și o fericire secretă ce semănau mai mult ca oricând cu iubirea.

În celălalt capăt al cortului, bunica se răsuci monumental și prinse a delira.

- S-a întâmplat pe vremea în care sosi vaporul grecesc, spuse. Era un echipaj de nebuni, care ferecea femeile fără a le plăti cu bani, ci cu bureți, niște bureți vii care apoi mergeau

prin casă, gemând ca niște bolnavi de spital și făcându-i pe copii să plângă pentru a le sorbi lacrimile.

Se ridică în capul oaselor cu o mișcare tainică.

– Atunci a sosit el, Doamne Dumnezeule! strigă. Mai puternic, mai mare și mult mai bărbat decât Amadís.

Ulise, care până atunci nu dăduse nici o atenție delirului ei, încercă să se ascundă când o văzu așezată pe pat, dar fără a se trezi. Eréndira îl liniști.

– Stai cuminte, îi spuse. Întotdeauna se așază pe pat când ajunge la partea asta, dar nu se trezește.

Ulise își puse capul pe umărul ei.

– În noaptea aceea eu cântam împreună cu marinarii și-am crezut că-i un cutremur, depănă mai departe bunica. Toți trebuie să fi crezut la fel pentru că au luat-o la fugă strigând, prăpădindu-se de râs, și a rămas numai el sub bolta de clematite. Mi-aduc aminte de parc-ar fi fost ieri că eu cântam cântecul care era pe buzele tuturor pe vremea aceea. Până și papagalii îl cântau prin curți.

Pe nepusă masă, cum se poate cânta numai în somn, fredonă versurile amărăciunii ei.

Doamne Dumnezeule, dă-mi înapoi nevinovăția
de odinioară,
să mă pot desfăta iară cu dragostea-i de la început.

Abia atunci a vrut Ulise să afle care-i pricina nostalgiei bunicii.

– Stătea acolo, spunea ea mai departe, cu un papagal pe umăr și o flintă de omorât canibali, întocmai așa cum sosise

Guatarral în Guyane, iar eu i-am simțit răsuflarea ucigătoare când s-a postat în dreptul meu și mi-a zis: am făcut de mii de ori ocolul pământului și am văzut toate femeile de toate neamurile, așa că am dreptul să-ți spun că ești cea mai mândră, cea mai îndatoritoare și cea mai frumoasă de pe lume.

Se lungi iar în pat și prinse a plânge în pernă. Ulise și Eréndira au rămas tăcuți un lung răstimp, legănați în penumbră de răsuflarea colosală a bătrânei adormite. Dintr-odată, Eréndira îl întrebă fără să-i tremure vocea cătuși de puțin.

- Te-ai încumeta s-o omori?

Luat prin surprindere, Ulise n-a știut ce să răspundă.

- Poate, răspunse. Tu te încumeți?

- Eu nu pot, spuse Eréndira, pentru că e bunica mea.

Atunci Ulise cercetă iar uriașul trup adormit, parcă măsurându-i viața din el, și hotărî:

- Pentru tine sunt în stare de orice.

Ulise a cumpărat o livră de otravă de șobolani, a amestecat-o cu smântână și marmeladă de zmeură, și a pus crema aducătoare de moarte într-un tort din care scosese mai întâi umplutura. L-a acoperit apoi cu o cremă mai groasă, potrivind-o cu o lingură până n-a mai rămas nici urmă din sinistra operație, și desăvârși înșelăciunea cu șaptezeci și două de lumânări trandafirii.

Bunica se ridică de pe tron, amenințându-l cu bastonul când îl văzu intrând în cort cu tortul sărbătoresc.

- Nerușinatule! îi strigă ea. Cum de îndrăznești să pui piciorul în casa asta?

Incredibila și trista poveste a Candidei Eréndira și a bunicii sale fără suflet

Ulise s-a ascuns după chipu-i de înger.

- Am venit să vă cer iertăciune, spuse, astăzi, de ziua dumneavoastră de naștere.

Dezarmată de minciuna-i meșteșugită, bunica porunci să se pună masa ca pentru un ospăț de nuntă. Îl așază pe Ulise la dreapta ei, pe când Eréndira îi servea și, după ce stinse lumânările cu o suflare nimicitoare, tăie tortul în părți egale. Îl servi pe Ulise.

- Un om care știe să-și ceară iertare și-a câștigat locul în rai, spuse. Îți dau prima felie, care-i felia fericirii.

- Nu-mi plac dulciurile, răspunse Ulise. Poftă bună!

Bunica îi oferi Eréndirei altă felie de tort. Ea o duse la bucătărie și o aruncă la gunoi.

Bunica a mâncat singură tot ce-a mai rămas. Își băga în gură bucăți întregi și le înghițea pe nemestecate, gemând de plăcere, uitându-se la Ulise în al nouălea cer. Când n-a mai rămas nimic în farfuria ei, a mâncat și felia refuzată de Ulise. În timp ce înfuleca ultima bucată, culegea cu degetele fărâmele de pe fața de masă și le băga în gură.

Mâncase atât arsenic cât ar fi exterminat o întreagă generație de șobolani. Totuși cântă la pian și din voce până la miezul nopții, se culcă fericită și căzu într-un somn firesc. Singurul semn nou a fost șuieratul bolovănos al respirației ei.

Eréndira și Ulise au pândit-o din celălalt pat, așteptând horcăitul de pe urmă. Dar glasul îi era la fel de viu ca totdeauna când începu să delireze.

- M-a înnebunit, Doamne, m-a înnebunit! strigă. Puneam doi drugi la dormitor ca să nu intre el, mai trăgeam și

toaleta și masa la ușă, iar pe masă așezam scaunele și era de-ajuns ca el să dea ușor o lovitură cu inelul pentru ca parapetul să se năruie, scaunele se dădeau singure jos de pe masă, masa și toaleta se trăgeau singure la o parte, drugii săreau singuri din belciug.

Eréndira și Ulise o priveau cu o spaimă tot mai mare, pe măsură ce delirul devenea mai profund și mai dramatic, iar vocea mai tainică.

- Simțeam că aveam să mor, scăldată în sudoarea fricii, implorând în sinea mea ca ușa să se deschidă fără a se deschide, ca el să intre fără să intre, să nu mai plece niciodată, dar nici să nu se mai întoarcă în veci, pentru a nu fi nevoită să-l omor.

Își depănă mai departe drama ceasuri în șir, până în cele mai mici amănunte, de parcă le-ar fi re trăit în vis. Puțin înaintea de revărsatul zorilor s-a răsucit în pat și vocea i s-a stins de năvala hohotelor.

- Eu l-am prevenit, dar el a răs, striga ea, l-am mai prevenit o dată și a răs iar, până când deschise ochii îngrozit zicând ah, domniță! ah, domniță! și vocea nu-i mai ieși pe gură, ci prin tăietura de cuțit de la gât.

Ulise, înspăimântat de cumplita evocare a buniciei, se prinse de mâna Eréndirei.

- Babă criminală! exclamă.

Eréndira nu-l luă în seamă fiindcă în clipa aceea începu să se crape de ziuă. Ceasurile bătură de cinci.

- Du-te! spuse Eréndira. O să se trezească.

- E mai vie ca un elefant, exclamă Ulise. Nu se poate!

Eréndira îl străfulgeră cu o privire ucigătoare.

- Adevărul este, i-a zis, că tu nu ești bun nici să omori pe cineva.

Ulise a fost atât de copleșit de cruzimea dojenei, că o zbughi din cort. Eréndira continuă să-și privească bunica adormită, cu ura ei mocnită și cu furia neîmplinirii, pe măsură ce se lumina de ziuă și văzduhul se umplea de cântecul păsărilor. Atunci bunica deschise ochii și se uită la ea cu un zâmbet placid.

- Dumnezeu să te ierte, fata mea.

Singura schimbare limpede a fost un început de neo-rânduială în obiceiurile zilnice. Era miercuri, dar bunica a vrut o rochie de duminică, a hotărât ca Eréndira să nu primească nici un client înainte de unsprezece și i-a cerut să-i dea pe unghii cu roșu-aprins și să-i facă o pieptănătură de sărbătoare.

- Niciodată n-am avut atâta chef să mă pozez, exclamă.

Eréndira începu s-o pieptene, dar când încercă să-i descâlcească părul în dinții pieptenelui rămase o șuviță. I-o arătă speriată bunicii. Ea o cercetă, încercă să-și mai smulgă una cu degetele și altă tufă de păr îi rămase în mână. O aruncă pe jos și mai încercă o dată, smulgându-și un smoc și mai mare. Prinse atunci să-și smulgă părul cu amândouă mâinile, prăpădindu-se de râs, aruncându-l în sus cu o veselie de neînțeles, până când capul i-a rămas ca o nucă de cocos cojită.

Eréndira n-a mai știut nimic despre Ulise până peste două săptămâni, când desluși afară chemarea cucuvelei. Bunica începuse să cânte la pian și era atât de cufundată în

nostalgia ei, că nu-și dădea seama de ce se întâmplă. Avea pe cap o perucă din pene strălucitoare.

Eréndira dădu să iasă în întâmpinarea chemării și abia atunci descoperi fitilul de explozibil ce pornea din cutia pianului și se ascundea apoi printre buruieni, pierzându-se în beznă. Dădu fuga spre locul unde se afla Ulise, se adăposti împreună cu el printre tufe și amândoi văzură cu inima grea flăcăriua albastră ce se prelinse pe fitilul explozibilului, străbătu spațiul întunecat și pătrunse în cort.

- Astupă-ți urechile, zise Ulise.

Au făcut amândoi așa, dar n-a fost nevoie, căci nu s-a auzit nici o explozie. Cortul s-a iluminat pe dinăuntru într-o străfulgerare fără zgomot ce pieri într-o trombă de fum de pulbere umedă. Când Eréndira se încumetă să intre, crezând că bunica murise, o găsi cu peruca pârlită și cămașa în zdrențe, dar mai vie ca oricând, muncindu-se să stingă focul cu o pătură.

Ulise s-a făcut nevăzut, profitând de strigătele indienilor care nu știau ce să facă, zăpăciți de poruncile contradictorii ale bunicii. Când reușiră în sfârșit să potolească flăcările și să împrăstie fumul, se pomeniră cu priveliștea unui naufragiu.

- Parcă și-a băgat necuratul coada, zise bunica. Pianele nu iau foc pe nepusă masă.

Făcu tot soiul de presupuneri pentru a descoperi pricina noului dezastru, dar vorbele în doi peri ale Eréndirei și atitudinea-i netulburată o descumpăniră. Nu găsi nici cea mai mică fisură în purtarea nepoatei și nici nu-și aduse aminte de existența lui Ulise. Stătu trează până-n zori,

înșirând supoziții și socotind pierderile. A dormit puțin și agitat. A doua zi, când Eréndira îi scoase jiletca unde avea lingourile de aur, îi găsi pe umeri bășici de arsuri și pieptul tot o rană. „De bună seamă m-am zvârcolit în somn“, spuse, în vreme ce Eréndira îi dădea cu albuș de ou pe arsuri. „Pe deasupra, am avut un vis ciudat.“ Se sforță să-și aducă aminte, până când imaginea deslușită i-a fost la fel de limpede ca în vis.

– Era un păun într-un hamac alb, spuse.

Eréndira a tresărit uimită, dar și-a reluat îndată expresia obișnuită.

– E semn bun, minți. Păunii din vise înseamnă viață lungă.

– Să te audă Dumnezeu, zise bunica, fiindcă suntem iar ca la început. Trebuie s-o luăm de la capăt.

Eréndira nu se tulbură. Ieși din cort cu castronul cu comprese, lăsând-o cu pieptul plin de albuș de ou și cu țeasta unsă din belșug cu muștar. Se apucă să mai pună albușuri în castron, sub bolta de frunze de palmier ce servea de bucătărie, când văzu apărând ochii lui Ulise de după plită, întocmai așa cum i-a văzut prima oară în spatele patului ei. N-a părut surprinsă, ci i-a spus cu o voce stinsă:

– Tot ce-ai reușit e să-mi sporești datoria.

Ochii lui Ulise se tulburară de zbucium. Rămase nemiscat, uitându-se la Eréndira în liniște, văzând cum spărgea ouăle cu o expresie încremenită, de dispreț suveran, ca și când el n-ar fi existat. După câteva clipe, își luă ochii de la ea, prinse a cerceta obiectele din bucătărie, cratițele atâr-nate, funiile de ardei iute, farfuriile, satârul. Fără să scoată

un cuvânt, Ulise s-a ridicat, a intrat sub boltă și a pus mâna pe satâr.

Eréndira nu-și întoarse capul să-l privească, dar în clipa în care el dădu să plece îi spuse cu un glas abia șoptit:

- Ai grijă, că și-a presimțit moartea. A visat un păun într-un hamac alb.

Bunica îl văzu pe Ulise intrând cu satârul în mână și se strădui din răspuțeri să se scoale fără ajutorul bastonului, ridicând brațele.

- Băiete! strigă. Ai înnebunit!

Ulise se aruncă asupra ei și-i înfipse cuțitul chiar în pieptul gol. Bunica scoase un geamăt, se năpusti peste el și încercă să-l sugrume cu brațele-i puternice de urs.

- Fecior de curvă, grohăi. Prea târziu îmi dau seama că ai chip de înger trădător.

N-a mai putut spune nimic pentru că Ulise izbuti să-și elibereze mâna cu cuțitul și i-l mai înfipse o dată în coaste. Bunica scoase un geamăt înfundat și-și strânse și mai tare agresorul. Ulise îi dădu a treia lovitură, fără cruțare, și un suvoi de sânge țâșni năvalnic stropindu-i fața: era un sânge uleios, strălucitor și verde, întocmai ca mierea de mentă.

Eréndira se ivi în prag cu castronul în mână și privi lupta cu o nepăsare criminală.

Uriășă, monolitică, urlând de durere și furie, bunica se agăță de trupul lui Ulise. Brațele, picioarele, până și țeasta chilugă erau verzi de sânge. Colosala-i răsuflare ca de foale, cutremurată de primele horcăituri ale morții, umplea tot spațiul. Ulise reuși să-și elibereze încă o dată brațul cu cuțitul, îi spintecă pântecul și o explozie de sânge îl umplu de verde

de sus până jos. Bunica se chinui să respire aerul de care avea nevoie să trăiască și se prăbuși pe brânci. Ulise scăpă din brațele ei sleite de putere și fără o clipă de răgaz înfipse pentru ultima oară cuțitul în uriașul trup căzut.

Atunci Eréndira puse castronul pe o masă, se aplecă peste ea, cercetând-o cu ochii fără s-o atingă și, când se încredință că murise, chipul ei căpătă brusc toată maturitatea vârstei adulte pe care nu i-o dăduseră cei douăzeci de ani de nenorocire. Cu mișcări iuți și sigure a luat jiletca plină de aur și a ieșit din cort.

Ulise rămase pe jos lângă cadavru, epuizat de luptă, și cu cât încerca să-și curețe fața, cu atât mai mult i se mânjea de materia aceea verde și vie ce părea că-i tâșnește din degete. Numai atunci când a văzut-o pe Eréndira plecând cu jiletca își veni în fire.

O strigă în gura mare, dar nu primi nici un răspuns. Se târî până la ieșirea din cort și văzu că Eréndira fugea pe țărmul mării, îndepărtându-se de oraș. Făcu atunci o ultimă sfortare s-o pornească pe urmele ei, chemând-o cu niște strigăte sfâșietoare ce nu mai erau de îndrăgostit, ci de fiu, dar a fost răpus de îngrozitoarea sfârșeală de a fi omorât o femeie fără ajutorul nimănui. Indienii bunicii l-au găsit trântit pe țărm cu fața în jos, plângând de singurătate și spaimă.

Eréndira nu-l auzise. Fugea cu vântul în față, mai iute ca o căprioară, și nici un glas de pe lumea asta n-o mai putea opri. Trecu în goană fără a se uita înapoi peste aburii arzători ai bălților de salpetru, peste craterele de var, prin toropeala așezărilor lacustre, până când se sfârșiră științele

naturale ale mării și începu deșertul, dar continuă să fugă cu jiletca plină cu aur dincolo de vânturile pustii și de înserările nesfârșite, și în veci nu s-a mai aflat cea mai mică veste despre ea, și nici nu s-a găsit vreo urmă, cât de neînsemnată, despre nenorocirea ei.

1972

CUPRINS

Un domn foarte bătrân cu niște aripi uriașe	5
Marea timpului pierdut	17
Înecatul cel mai frumos de pe lume	43
Moarte constantă dincolo de dragoste	55
Ultima călătorie a vasului-fantomă	69
Blacamán cel bun, vânzător de miracole	79
Incredibila și trista poveste a Candidei Eréndira și a bunicii sale fără suflet.	95